

world **skills**
2005 **HELSINKI**

Worldskills 2005 **HELSINKI** *Ammattitaidon MM-kilpailut*

Skills
skills**finland**

vaikutukset
järjestäjien, yhteistyö-
kumppanien ja
aluetalouden kannalta

WORLDSKILLS 2005 HELSINKI – AMMATTITAIIDON MM-KILPAILUT

vaikutukset järjestäjien, yhteistyökumppanien ja aluetalouden kannalta

**Seppo Laakso
Hanna Kuisma
Eeva Kostainen
Kaupunkitutkimus TA Oy**

13.10.2006

Sisällys

Lukijalle	6
Alkusanat	7
1 Tutkimuksen tausta, tavoitteet ja toteutus.....	8
1.1 Ammattitaidon MM-kisojen tausta ja tavoitteet.....	8
Ammattikoulutuksen ja -osaamisen merkitys.....	8
WorldSkills 2005 Helsinki - ammattitaidon MM-kisojen tavoitteet ja hyödyntäminen.....	9
1.2 Tutkimuksen tausta ja tavoitteet.....	10
Tutkimuksen lähestymistapa ja aineistot	11
Raportin sisältö.....	11
2 Suurtaapahtuman aluetaloudellisten vaikutusten mekanismit	12
2.1 Näkökulmia suurtaapahtumien taloudellisiin vaikutuksiin	12
2.2 Aluetaloudellisten vaikutusten mekanismit.....	12
Vaikutuksen ajoittuminen ja kesto	13
Vaikutusten alueellinen ulottuvuus	14
Bruttovaikutukset – syrjäyttämisaikutukset – nettovaikutukset	14
Kerrannaisvaikutukset	15
3 Vaikutukset muissa suurtaapahtumissa – kirjallisuuskatsaus.....	16
Yhteenvettoa suurten urheilutapahtumien taloudellisista vaikutuksista	16
Tuloksia Helsingissä järjestettyjen suurtaapahtumien taloudellisista vaikutuksista	16
Helsingin yleisurheilun MM-kisojen 2005 aluetaloudelliset vaikutukset	17
4 Ammattitaidon MM-kisat Helsingissä.....	19
4.1 Ammattitaidon MM-kisojen toteutus	19
Kisaorganisaatio, -järjestäjät ja yhteistyö.....	19
Kilpailulajit ja niiden toteutus.....	21
Koneet, laitteet ja kalusteet	22
Oheistaapahtumat	23
Hankkeen talous	24
4.2 Kisojen toimijat ja niiden väliset taloussuhteet	25
5 Kisavieraat	27
5.1 Ammattitaidon MM-kisojen kisavieraiden profiili	27
5.2 Kisojen tapahtumissa käynti ja mielenkiintoisimmat tapahtumat	28
Kävijöiden tyytyväisyys.....	31
5.3 Yhteenvettoa kisavieraista	32
5.4 Kisavieraiden määrä ja rahankäyttö	32
6 Kisat laji- ja tapahtumajärjestäjien näkökulmasta	35
6.1 Kyselyn tarkoitus, toteutus ja vastaajat	35
6.2 Laji- ja tapahtumajärjestämisen organisointi	35
Toteutetut opetusprojektit.....	36
Panostukset kisoihin ja sponsoritulot	37
6.3 Laji- ja tapahtumajärjestämisen tavoitteet ja tulokset.....	40
Tavoitteet	40
Laji- ja tapahtumajärjestämisen tulokset ja saatu lisäarvo.....	42
Näkemykset kisoista ja niiden onnistumisesta	44
Muihin ammattitaitokisoihin osallistuminen.....	46
6.4 Yhteenvettoa ja johtopäätöksiä laji- ja tapahtumajärjestäjien näkökulmasta	47
7 Kisajärjestäjän ja lajijärjestäjien yhteistyökumppanien haastattelujen tulokset.....	49
7.1 Haastattelujen tarkoitus, toteutus ja vastaajat	49
7.2 Yhteistyökumppaneiden roolit ja yhteistyön laatu.....	50
7.3 Yhteistyön tavoitteet	51
7.4 Yhteistyökumppanina toimimisen tulokset ja saatu lisäarvo.....	53
Kisojen onnistuminen ja muihin ammattitaitokisoihin osallistuminen	56
7.5 Yhteenvettoa yhteistyökumppanien näkökulmasta.....	58

8	Kisojen vaikutukset Helsingin seudun yrityksille.....	59
8.1	Matkailua palvelevat yritykset liiketoimintaindikaattoreiden mukaan	59
	Matkailua palvelevat toimialat	59
	Liiketoimintakuvaajat.....	60
	Liiketoiminnan kehitys toukokuussa 2005	60
	Johtopäätöksiä liiketoimintakuvaajien tuloksista	65
8.2	Matkailua palvelevien yritysten haastattelututkimus	66
	Haastattelujen tarkoitus, toteutus ja vastaajat	66
	Vaikutukset liiketoimintaan, henkilöstömäärään ja asiakkaisiin	67
	Vaikutukset markkinointiin ja kisoihin varautuminen	69
	Johtopäätöksiä yrityshaastatteluista.....	72
9	Taloudelliset kerrannaisvaikutukset ja vaikutukset verotuloihin	73
	Laskelman aineisto ja menetelmä.....	73
	Tulokset	74
	Vaikutukset verotuloihin.....	75
	Yhteenveto ja johtopäätökset taloudellisista vaikutuksista.....	76
10	Yhteenveto ja johtopäätökset.....	77
	Ammattitaidon MM-kisat laji- ja tapahtumajärjestäjien näkökulmasta.....	77
	Ammattitaidon MM-kisat yhteistyöyritysten näkökulmasta	78
	Kisavieraat	79
	Kisat matkailua palvelevien yritysten näkökulmasta.....	79
	Vaikutukset aluetaloudelle	80
	Merkitys tapahtumajärjestämisen osaamisen kannalta	81
	Kirjallisuus.....	82
	Liite 1: Yrityshaastattelut.....	83

Lukijalle

WorldSkills 2005 Helsinki – ammattitaidon MM-kilpailut olivat menestys monella tavalla. Kisoille asetetut varsin kunnianhimoiset sekä kansalliset että kansainväliset tavoitteet saavutettiin.

Kisahankkeen onnistumista on arvioitu monin eri tavoin. Tämän tutkimuksen avulla Skills Finland halusi valottaa kisahankkeen vaikutuksia mukana olleiden koulutuksen järjestäjien ja yritysten näkökulmasta. Lisäksi haluttiin tietoa kisojen taloudellisista vaikutuksista laajemminkin. Uskon, että tutkimuksen tuloksista on hyötyä tulevien suur tapahtumien, erityisesti Taitaja SM-kilpailujen suunnittelussa ja järjestelyissä.

Suuret kiitokset Kaupunkitutkimus TA Oy:lle tutkimuksen asiantuntevasta toteutuksesta. Erityiskiitokset Seppo Laaksolle, Hanna Kuismalle ja Eeva Kostiaiselle hyvästä yhteistyöstä ja hedelmällisistä keskusteluista. Haluan myös vielä kerran lämpimästi kiittää kaikkia teitä, jotka teitte WorldSkills 2005 Helsinki -hankkeen onnistumisen mahdolliseksi.

Eija Alhojärvi
Toiminnanjohtaja
Skills Finland ry

Alkusanat

Helsingissä järjestettiin WorldSkills ammattitaidon maailmanmestaruuskilpailut toukokuussa 2005. Tämä tutkimus on tehty kisojen järjestämisestä vastanneen Skills Finland ry:n toimeksiannosta antamaan perustietoa kisojen vaikutuksista niiden toteuttajien ja yhteistyökumppaneiden kannalta sekä yleisemmistä vaikutuksista yrityksiin ja aluetalouteen. Tutkimuksen valvonnasta on vastannut Skills Finland ry:n hallituksen työvaliokunta. Toimeksiantajan odotuksena on ollut saada vastauksia mm. seuraaviin kysymyksiin:

- Mitä tavoitteita kisojen järjestämiseen osallistuneilla koulutuksenjärjestäjillä, yrityksillä ja muilla kisojen yhteistyökumppaneilla oli kisojen suhteen ja minkälaisia vaikutuksia kisoilla oli niiden kannalta?
- Minkälaisia vaikutuksia kisat aiheuttivat matkailua palveleville yrityksille ja yleisemmin Helsingin seudun aluetaloudelle?
- Miten kisojen vaikutuksista saatavaa tietoa voidaan hyödyntää tulevien suurtahtumien järjestämisessä?

Tutkimuksen tekijöiden kannalta projekti on ollut erittäin kiinnostava ja haastava. Esitämme lämpimät kiitokset Skills Finland ry:lle panostamisesta ajankohtaiseen ja tärkeään tutkimusteemaan.

Tutkimuksen tekeminen ei olisi ollut mahdollista ilman monipuolisia aineistoja kisoihin liittyvästä toiminnasta, taloudesta ja kisavieraista. Kiitämme toiminnanjohtaja Eija Alhojärveä sekä Skills Finland ry:n muuta henkilöstöä hyvästä yhteistyöstä sekä kisoja koskevista monipuolisista aineistoista ja tiedoista. Kiitämme haastatteluihin ja kyselyihin osallistuneita oppilaitoksia ja kisojen yhteistyöyrityksiä sekä matkailua palvelevia yrityksiä positiivisesta suhtautumisesta tutkimukseen sekä haastatteluilla ja kyselyillä saaduista arvokkaista tiedoista. Kiitämme Tilastokeskuksen asiakaskohtaista suhdannepalvelua toimialakohtaisista liiketoimintakuvaajista, jotka ovat kansainvälisestäkin verrattuna ainutlaatuisia tämäntyyppisessä tutkimuksessa.

Tutkimuksen tekijät

1 Tutkimuksen tausta, tavoitteet ja toteutus

Toukokuussa 2005 Helsingissä toteutetut 38. WorldSkills ammattitaidon MM-kilpailut olivat ensimmäiset Pohjoismaissa koskaan järjestetyt. Suomi on ollut mukana kisoissa vuodesta 1989. Aiemmin kisoja on järjestetty, vuodesta 1950 lähtien, 29 kertaa Euroopassa, 5 kertaa Aasiassa, 2 kertaa Pohjois-Amerikassa ja kerran Australiassa. Seuraavat kisat järjestetään Japanissa 2007. Helsingin ammattitaidon MM-kisojen isäntänä toimi Skills Finland ry, yhdistys, joka edistää ammatillisen koulutuksen ja osaamisen arvostusta.

1.1 Ammattitaidon MM-kisojen tausta ja tavoitteet

Ammattikoulutuksen ja -osaamisen merkitys

WorldSkills 2005 Helsinki - ammattitaidon MM-kilpailujen toteutusta arvioivassa kirjoituksessaan Timo Lankinen¹ (2005) korostaa, että yhteiskunnan ja työelämän muuttuessa ja kansainvälistyessä ammattitaidon ja ammatillisen koulutuksen laatu ja arvostus ovat erityisen huomion kohteena. Yhteinen näkemys ammattiosaamisen merkityksestä globaalissa kilpailussa ja toisaalta sosiaalisen koheesion säilyttämisessä ovat edistäneet syvenevää kansainvälistä yhteistyötä myös ammatillisen koulutuksen kehittämisessä. Euroopan Unionissa toteutetaan Lissabonin strategiaan kuuluvaa Kööpenhamina-prosessia, jossa EU:n jäsenmaat yhdessä etsivät keinoja ammatillisen koulutuksen laadun ja arvostuksen parantamiseksi eurooppalaisten työmarkkinoiden synnyttämiseksi. Toinen merkittävä kansainvälinen yhteistyöfoorumi on WorldSkills-järjestö ja joka toinen vuosi järjestettävät nuorten ammattitaidon MM-kilpailut.

Vuosi 2005 oli Suomessa Ammattiosaajan teemavuosi, jolla vahvistettiin ammatillisen koulutuksen arvostusta ja vetovoimaa tuomalla esiin ammattiosaamisen merkitystä yhteiskunnalle, työelämälle ja yksilölle, tekemällä tunnetuksi ammatillisen koulutuksen käytännönläheisyyttä ja monimuotoisuutta sekä koulutuksen uudistuksia ja edistämällä koulutuksen ja työ- ja elinkeinoelämän yhteistyötä sekä koulutuksen laadun ja vaikuttavuuden kehittämistä.

Lankisen mukaan WorldSkills-kisat ovat nostaneet ammatillisen osaamisen ja huippuosaamisen esille suomalaisessa yhteiskunnassa sekä edistäneet ammatillisen koulutuksen vetovoimaa ja arvostusta. On havahduttu sen tosiseikan tunnustamiseen, ettei Suomi menesty ja voi turvata hyvinvointiaan yksinomaan korkeakoulutusta ja tutkimusta korostamalla – niin merkittävää kuin niiden vahva kehittäminen on myös tulevinä vuosina. Ammattiosaamisen kehittämisessä tärkeitä on vahvistaa koko suomalaisen elinkeino- ja työelämän tarvitseman osaamisen ketjua: palvelujen ja tuotannon innovaatiot on toteutettava ja niitä myös synnytetään kaikilla osaamisen tasoilla. Verkostot ja keskinäinen oppiminen edistävät parhaimmalla tavalla ammattiosaamisen arvostusta ja levittävät WorldSkills-järjestön missiota: edistää maailmanlaajuisia tietoisuutta siitä, miten keskeisessä asemassa ammattiosaaminen ja ammattipätevyyden taso ovat, kun tavoittelemme taloudellista menestystä ja yksilön henkilökohtaista kasvua ja tavoitteiden saavuttamista.

¹ Lankinen, Timo (2005): WorldSkills 2005 Helsinki - maailmanluokan ammattitaitokilpailu ja suuri menestys. Teoksessa: Heikki Saarinen (toim.) WorldSkills 2005 Helsinki – ammattitaidon MM-kilpailut: Huippuosaamista, menestystä ja yhdessä oppimista.

WorldSkills 2005 Helsinki - ammattitaidon MM-kisojen tavoitteet ja hyödyntäminen²

Helsingissä järjestetyt ammattitaidon MM-kilpailut oheistapahtumineen muodostivat kansallisen Ammattiosaajan teemavuoden päätapahtuman. Välittömästi kisahankkeen käynnistyttyä vuonna 2000 sille asetettiin joukko ammatilliseen koulutukseen ja ammattitaitokilpailutoimintaan liittyviä **kansallisia kehittämistavoitteita**. Kilpailujen ja niihin valmistautumisen tuli

- parantaa ammatillisen koulutuksen arvostusta ja korostaa työelämässä tarvittavien taitojen ja osaamisen asemaa
- kehittää ammattikoulutuksen laatua, erityisesti kohottaen osaamisen tasoa ja korostaen ammatillisen huippuosaamisen merkitystä
- uudistaa ja vahvistaa kansallisten ammattitaitokilpailujen (Taitaja9 ja Taitaja SM) järjestelmää ja niiden roolia ammattikoulutuksen ja osaamisen tason kohottajana
- rakentaa uusia kansallisia ja kansainvälisiä ammattiosaamisen verkostoja keskinäisen oppimisen vahvistamiseksi ja ammatillisen koulutuksen toimijoiden kansainvälisen toimintakyvyn vahvistamiseksi.

Kisoille alun perin asetettuna **määrällisenä tavoitteena** oli houkutella paikalle 150 000 kisa vierasta, joista 65 000 olisi koululaisia ja 6 000 ulkomaisia vieraita. Toteutunut kävijämäärä oli 118 000, joista koululaisia oli 65 000 ja ulkomaisia vieraita arviolta 8 000. Tällä kävijämäärällä tapahtuma oli Messukeskuksen siihenastisen historian suurin tapahtuma. Kisaperjantaina tehtiin myös Messukeskuksen päiväkohtainen kävijäennätys, 42 559 vierasta. Kisahankkeen käynnistyessä arvioitiin kilpailijoiden ja eksperttien määräksi 1500. Toteutunut määrä oli 1332. Majoitustavoitteeksi asetettiin 25 000 majoitusvuorokautta, toteutuma oli 28 252 vuorokautta.

Kisahankkeelle asetettujen kansallisten tavoitteiden lisäksi projektin edetessä täsmentyi joukko **kisojen kehittämiseen liittyviä tavoitteita**. Tavoitteena oli paitsi tarjota laadukkaat puitteet kisatapahtumalle, myös kehittää itse kilpailua yhteistyössä WorldSkills-järjestön kanssa ja luoda pysyviä uudistuksia kisatapahtumaan.

Ammattitaidon MM-tapahtuma ei rajoittunut yksinomaan kilpailutapahtuman ja sen oheistapahtumien järjestämiseen, vaan kisajärjestelyjen tueksi käynnistettiin joukko **kehittämishankkeita**. Heti vuonna 2000 käynnistettiin ESR-rahoitteiset, Skills Finland ry:n hallinnoima Yrityksissä tapahtuva huippuosaajien ammattitaitovalmennus (HUVA) -projekti ja Hämeen Ammattikorkeakoulun hallinnoima Ammattitaidon kohottaminen valmennus- ja kilpailutoiminnalla (AKVA) -projekti. Vuosina 2004 - 2005 toteutettiin sosiaali- ja terveysministeriön VETO-ohjelman ja Työsuojelurahaston rahoittama, yhteistyössä Työterveyslaitoksen kanssa toteutettu Työturvallisuuden ja -terveyden huippuosaamisen projekti. Skills Finland ry toimi myös partnerina yleisurheilun MM-kisojen ECOMASS-ympäristöohjelmahankkeessa. Kisahankkeen ympärille syntyi lukuisia muitakin kehittämishankkeita. Hankkeet liittyvät mm. työssä oppimiseen, näyttöihin, opetusmenetelmien kehittämiseen ja kansainvälistymiseen. Ensimmäinen askel kisojen hyödyntämisessä on näiden hyvien esimerkkien saattaminen myös muiden koulutuksenjärjestäjien tietoon.

Kisajärjestelyissä keskeinen periaate oli yhteistyö. Tavoitteena oli alusta saakka saada mukaan järjestelyihin mahdollisimman laaja joukko ammatillisen koulutuksen järjestäjiä ympäri maata. Tällä haluttiin varmistaa se, että tapahtumaa voidaan hyödyntää luontevasti ja tehokkaasti ammatillisen koulutuksen kehittämisessä. Kaikki kilpailulajit yhtä lukuun ottamatta

² Perustuu Skills Finland ry:n toimintakertomukseen vuodelta 2005 ja Alhojärvi, Eija (2005): WorldSkills 2005 Helsinki - hankkeen tavoitteet, toteutus ja hyödyntäminen. Teoksessa: Heikki Saarinen (toim.) WorldSkills 2005 Helsinki – ammattitaidon MM-kilpailut: Huippuosaamista, menestystä ja yhdessä oppimista.

ta toteutettiin koulutuksenjärjestäjien toimesta. Myös merkittävä osa oheisohjelmista, kuten avajaiset, päättäjäiset ja viralliset retket, olivat koulutuksen järjestäjien vastuulla.

Toisena johtavana periaatteena oli tarjota mahdollisimman monille nuorille tilaisuus kartuttaa omaa osaamistaan ja ammattitaitoaan kisajärjestelyihin osallistumalla. Koulutuksen järjestäjien, erityisesti opettajien ja opiskelijoiden, merkittävä ja näkyvä panos kisojen aikana herätti positiivista huomiota WorldSkills-järjestön ja sen jäsenmaiden edustajissa. Seuraavat kisat järjestävän Japanin tavoitteena on soveltaa tätä ”Helsingin mallia” ainakin osittain. Helsingin kisaorganisaatio on muutoinkin luvannut kaiken mahdollisen tuen Japanin kisaorganisaatiolle, jotta kisajärjestelyihin liittyvä tieto välittyisi tehokkaasti hyödyttämään seuraavien kisojen valmistelua.

1.2 Tutkimuksen tausta ja tavoitteet

Kuten edellä esitetystä käy ilmi, ammattitaidon MM-kisojen järjestämisen tavoitteet lähtevät ammatillisen osaamisen ja koulutuksen kehittämisestä. Kuitenkin kisojen järjestämiseen osallistuneiden oppilaitosten, jotka pääosin toimivat lajijärjestäjinä, sekä kisojen yhteistyöyri-tysten sekä muiden yhteistyökumppaneiden näkökulmasta kisoihin liittyi muitakin tavoitteita. Kisat tarjosivat eri organisaatioille mm. mahdollisuuden saada näkyvyyttä, parantaa tunnettuutta ja imagoa, luoda verkostoja ja synnyttää kontakteja sekä yrityksille myös tilaisuuden lisätä liiketoimintaansa.

Kisat olivat suurtapahtuma, johon osallistui satoja kilpailijoita, tuhansia median edustajia sekä sata tuhatta kisavierasta. Muiden suurtapahtumien tapaan kisojen järjestämisellä oli taloudellisia vaikutuksia muidenkin yritysten kuin varsinaisten yhteistyöyri-tysten kannalta. Tapahtuman järjestämistä varten palkattiin henkilöstöä sekä ostettiin palveluita ja tavaroita yrityksiltä vaikuttaen niiden liiketoimintaan. Kisavieraiden ja kisoihin osallistuneiden rahavirrat kanavoituivat matkailua palveleville yrityksille vaikuttaen niiden liiketoimintaan pääkaupunki-seudulla ja osin laajemmalla alueella. Kisojen positiivisilla talous- ja työllisyysvaikutuksilla oli heijastusvaikutuksia myös valtion ja kuntien verotuloihin, joiden kautta julkinen sektori sai takaisin osan niistä rahallisista panostuksista, jotka se on kisojen järjestämiseen antanut.

Urheilun, kulttuurin ja muiden suurtapahtumien taloudellisista ja muista yhteiskunnallisista vaikutuksista käydään vilkasta keskustelua. Niihin kohdistuu paljon sekä paikallista että kansainvälistä kiinnostusta median kautta. Suurtapahtumien uskotaan yleisesti hyödyttävän taloudellisesti tapahtumapaikkakunnan ja sen ympäristön aluetaloutta, kuntia, valtiota tai yrityksiä. Monissa kansainvälisissä tutkimuksissa on todettu, että viime vuosina kunnat, alueet ja alueelliset elinkeinoelämän organisaatiot ovat olleet huomattavasti halukkaampia saamaan erilaisia suurtapahtumia alueelleen kuin järjestelyvastuussa olevat organisaatiot, joille suurtapahtumat ovat paitsi positiivinen haaste myös suuri riski. Suurtapahtuman vaikutus aluetalouteen onkin eri asia kuin tapahtuman taloudellinen tulos. Tapahtumajärjestämisen taloudellinen tasapaino riippuu monista epävarmoista tekijöistä ja riski siitä, että tapahtumat tuottavat järjestäjälle tappiota, on varsin suuri. Tapahtuman talous, aluetalous ja julkinen talous ovat kuitenkin tiiviisti nivoutuneet yhteen: valtio ja kunnat tukevat useimpien suurtapahtumien järjestämistä vaihtelevilla panoksilla ja toisaalta saavat niiden kautta välittömästi ja välillisesti veroja sekä muita tuloja.

Suurtapahtumien mahdolliset positiiviset vaikutukset aluetalouteen sekä kuntien ja valtion verotuloihin voivat parantaa myös järjestäjäorganisaatioiden mahdollisuuksia järjestää onnistuneesti myös sellaisia tapahtumia, joiden tavoitteet eivät liity voiton tuottamiseen vaan sisällöllisiin asioihin. Positiiviset taloudelliset vaikutukset toimivat kannusteina, jotka lisäävät mahdollisuuksia saada valtio, kuntia ja yrityksiä kumppaneiksi tapahtuman järjestämiseen ja sen taloudellisten riskien kantamiseen. Tästä näkökulmasta tutkimukseen perustuvat tieto

tapahtumien vaikutuksista on tärkeätä, koska se antaa eri osapuolille realistisen pohjan arvioida omaa panostaan suhteessa tapahtumasta saatavaan hyötyyn ja taloudellisiin riskeihin.

Tutkimuksen tavoitteena on saada vastauksia seuraaviin kysymyksiin:

- Mitä tavoitteita kisojen järjestämiseen osallistuneilla koulutuksenjärjestäjillä, yrityksillä ja muilla kisojen yhteistyökumppaneilla oli kisojen suhteen ja minkälaisia vaikutuksia kisoilla oli niiden kannalta?
- Minkälaisia taloudellisia vaikutuksia kisat aiheuttivat matkailua palveleville yrityksille ja yleisemmin Helsingin seudun aluetaloudelle?
- Miten kisojen vaikutuksista saatavaa tietoa voidaan hyödyntää tulevien suur tapahtumien järjestämisessä?

Tutkimuksen lähestymistapa ja aineistot

Tutkimus perustui konkreettiseen empiiriseen analyysiin, jossa käytettiin monipuolisesti erilaisia aineistoja.

Kisojen järjestämiseen osallistuneiden koulutuksenjärjestäjien, yritysten ja muiden kisojen yhteistyökumppaneiden tavoitteita, niiden toteutumista sekä muita vaikutuksia on selvitetty niiden edustajille suunnatuilla kyselyillä ja haastatteluilla. Lajijärjestäjien näkemyksistä saatiin tietoa järjestämisvastuussa olleille henkilöille suunnatulla sähköpostikyselyllä. Yhteistyöyritysten näkemyksiä selvitettiin yritysten edustajien puhelinhaastatteluilla. Kisavieraiden profiilista saatiin tietoa kisaorganisaation kisojen aikana teettämien kävijähaastattelujen aineistosta.

Kisoihin liittyvät raha-, palvelu- ja tavaravirrat sekä eri toimijoiden keskinäiset suhteet muodostavat erittäin monimutkaisen kokonaisuuden. Mistään yksittäisestä tilastoaineistosta tai muusta tietolähteestä ei ole ollut mahdollista saada kattavaa tietoa kisoihin liittyneistä taloudellisista tapahtumista ja niiden vaikutuksista. Kisojen taloudellisia vaikutuksia selvitettiin seuraavilla tiedoilla:

- kisaorganisaatiolta saadut tiedot kisojen toteutuksesta ja taloudesta
- matkailua palvelevien yritysten puhelinhaastattelut
- kisojen kannalta keskeisten toimialojen liiketoiminnasta Tilastokeskuksella teetetetyt liiketoimintakuvaajat.

Raportin sisältö

Luvut 2 ja 3 esittelevät kisojen vaikutusten taustaa suur tapahtumanäkökulmasta. Luku 2 sisältää tiivistelmän suur tapahtumien taloudellisten vaikutusten mekanismeista ja luvussa 3 esitetään tutkimustuloksia erilaisten suur tapahtumien vaikutuksista. Luvussa 4 siirrytään ammattitaidon MM-kisoihin esittelemällä yhteenveto kisojen toteutuksesta, taloudesta ja keskeisistä toimijoista. Luku 5 antaa tiiviin kuvauksen kisavieraista. Luvussa 6 analysoidaan kisojen organisoimista, tavoitteita ja tuloksia laji- ja tapahtumajärjestäjien näkökulmasta. Kisa järjestäjän ja lajijärjestäjien yhteistyökumppanien näkökulmaa kisojen toteutukseen ja tuloksiin tarkastellaan luvussa 7. Luku 8 käsittelee ammattitaidon MM-kisoja matkailua palvelevien yritysten kannalta. Aluetaloudellisten vaikutusten analyysi jatkuu luvussa 9, jossa arvioidaan kisojen taloudellisia kerrannaisvaikutuksia. Lopuksi luvussa 10 vedetään tuloksia yhteen ja esitetään tutkimukseen perustuvia johtopäätöksiä.

2 Suurtaapahtuman aluetaloudellisten vaikutusten mekani- nismit

Tässä luvussa esitellään näkökulmia ja lähestymistapoja sekä kuvataan aluetaloudellisten vaikutusten mekanismeja suurtaapahtumien taloudellisista vaikutuksista tutkimuksen taustaksi.

2.1 Näkökulmia suurtaapahtumien taloudellisiin vaikutuksiin

Suurtaapahtumien taloudellisia vaikutuksia voidaan analysoida monenlaisista näkökulmista, jotka poikkeavat ratkaisevasti toisistaan. Seuraavassa nostetaan esiin tapahtumajärjestäjän, julkisen sektorin (valtion ja kuntien) sekä aluetalouden näkökulma.

Tapahtumajärjestäjän talous: Tapahtumajärjestäjän on katettava tapahtuman kulut tapahtuman yleisöltä saatavilla pääsylipputuloilla, yhteiskunnalta tai muilta tahoilta saatavilla avustuksilla, sponsorituloilla ja mahdollisilla muilla tuloilla. Useimpien suurtaapahtumien järjestämiseen liittyy merkittävä taloudellinen riski, koska sekä kustannuksiin että tuloihin liittyy suuria epävarmuustekijöitä. On mahdollista, että tapahtuma tuottaa tappiota, joka on jollain tavalla pystyttävä kattamaan. Tässä tutkimuksessa ei olla ensisijaisesti kiinnostuneita ammattitaidon MM-kisojen järjestäjän taloudesta, vaikka senkin keskeiset tiedot käydään läpi. Tapahtuman talouden ja aluetalouden välinen suhde ei ole suoraviivainen. Jos tapahtuma tekee nollatuloksen tai tuottaa voittoa, siitä ei välttämättä seuraa, että tapahtumalla olisi merkittäviä aluetaloudellisia vaikutuksia. Vastaavasti merkittävät positiiviset aluetaloudelliset vaikutukset eivät takaa, että tapahtuma olisi järjestäjälle voitollinen.

Julkinen talous: Valtio ja kunnat myöntävät suurtaapahtumille suoria avustuksia, järjestävät tapahtumalle muita edellytyksiä, voivat rahoittaa suurtaapahtumien mahdollisesti edellyttämiä investointeja ja saattavat tuottaa tapahtumille erilaisia palveluita, esimerkiksi turvallisuuteen tai liikenteeseen liittyen. Ne voivat saada tapahtumien järjestäjiltä korvauksia palveluista. Lisäksi niiden saamat verotulot voivat kasvaa suurtaapahtuman vaikutuksesta lisääntyneestä taloudellisesta aktiviteetista. Valtion osalta kisat vaikuttavat arvonnäkövero- ja tuloverojen ja yhteisöverojen kertymään. Kuntien osalta vaikutuksia voi olla kunnallisverojen ja kuntien yhteisöverosuukien kertymään.

Aluetalous: Suurtaapahtuma voi välittömästi ja välillisesti vaikuttaa yritysten taloudelliseen toimintaan ja sitä kautta edelleen aluetalouteen. Tämän tutkimuksen yhtenä näkökulmana ovat suurtaapahtuman vaikutukset aluetalouteen. Tämä sisältää tapahtumaan mahdollisesti liittyvien investointien, itse tapahtuman järjestämisen sekä tapahtumavieraiden taloustoimien vaikutuksen:

- yritysten liikevaihtoon, palkkasummaan ja voittoon
- yritysten henkilöstömäärään ja alueen työllisyyteen
- alueen tuotannon arvonnäkövero- ja tuloverojen kertymään.

Suurtaapahtuman aluetaloudellisia vaikutuksia ja niiden mekanismeja eritellään tarkemmin seuraavassa alaluvussa.

2.2 Aluetaloudellisten vaikutusten mekani- nismit

Suurtaapahtuman aluetaloudellisten vaikutusten kannalta lähtökohtana on se, että tapahtuma luo joukon kertaluontoisia ja määräaikaista taloudellisia impulsseja, joita ei syntyisi, jos tapahtumaa ei järjestettäisi. Taloudellisella impulssilla tarkoitetaan tässä alueelle suuntautuvaa

”ylimääräistä” rahavirtaa, joka kanavoituu tavaroiden ja palveluiden ostoina alueen yrityksille sekä työvoiman lisätarpeena yrityksissä ja suoraan tapahtumaorganisaatiossa. Tässä tutkimuksessa käytettävän jaottelun mukaisesti impulssit jaetaan kolmeen tyyppiin, joiden osalta rahavirtojen luonne sekä toiminnan ja vaikutusten ajoittuminen poikkeavat toisistaan.

(1) Investoinnit suurtapahtuman infrastruktuuriin, kuten varsinaisiin kisapaikkoihin ja tapahtumaa tukeviin tiloihin on monissa urheilun suurtapahtumissa merkittävin taloudellinen impulssi aluetaloudelle. Koska ammattitaidon MM-kisoja varten ei tehty tämän kaltaisia investointeja, teema jätetään tässä yhteydessä maininnan asteelle³. Oppilaitoksissa mahdollisesti tehdyt kisoihin liittyneet kone- ja laiteinvestoinnit käsitellään laji- ja tapahtumajärjestäjien kyselyn tulosten yhteydessä luvussa 6.

(2) Tapahtuman järjestäminen itsessään saa aikaan aluetaloudellisia vaikutuksia. Tapahtumaorganisaatio ja muut tapahtuman järjestämiseen osallistuvat organisaatiot ostavat tapahtuman toteuttamisen edellyttämiä palveluita ja tavaroita alueen ja muiden alueiden yrityksiltä, mikä aiheuttaa edelleen hankintaketjuja ja kerrannaisvaikutuksia laajempaan yritysjoukkoon. Edelleen tapahtuman järjestäjäorganisaatiot palkkaavat omaa henkilökuntaa tapahtumaa toteuttamaan. Heille maksetut palkat kanavoituvat kulutukseen vastaavalla tavalla kuin tapahtumalle tavaroita tai palveluja myyvien yritysten henkilökunnan palkat.

(3) Tapahtumavieraat koostuvat paikallisesta, muilta alueilta kotimaasta sekä ulkomailta tulevasta tapahtuman yleisöstä. Itse tapahtumakustannuksensa maksavien lisäksi tähän joukkoon kuuluvat myös tapahtumaorganisaation kutsuvieraat sekä kisojen yhteistyöyritysten vieraat. Tapahtumavieraiden tai heidän isäntiensä ostamat pääsyliput muodostavat keskeisen osan tapahtuman rahoituksesta. Tapahtumavieraat käyttävät rahaa majoitukseen, matkustamiseen, ruokaan, ostoksiin, kulttuuriin ja viihteeseen ym. Tämä rahavirta kanavoituu pääasiassa alueen yrityksille saaden myös aikaan hankintaketjuja ja kerrannaisvaikutuksia laajempaan yritysjoukkoon. Tapahtumavieraat voivat liittää tapahtuman yhteyteen muualle maahan suuntautuvaa matkailua, joka laajentaa alueellisesti heidän taloudellista vaikutustaan. Toisaalta muista kuin tapahtumasta johtuvista syistä alueelle tai muualle Suomeen tulut matkailija voi käyttää tilaisuutta hyväkseen ja osallistua tapahtumaan, vaikka se ei olisi matkan varsinainen tarkoitus.

Vaikutuksen ajoittuminen ja kesto

Investoinnin, tapahtuman järjestämisen ja tapahtumavieraiden aikaansaamilla taloudellisilla impulsseilla on erilainen ajoittuminen ja vaikutuksen kesto.

Mahdollisten investointien aikaansaama taloudellinen impulssi ja sen vaikutukset jakautuvat pitkälle ajalle, jopa usealle vuodelle. Itse suurtapahtuman järjestäminen on myös pitkäaikainen projekti, joka alkaa siitä, kun tapahtuma päätetään järjestää ja jatkuu vielä jonkin aikaa varsinaisen tapahtuma-ajan jälkeen, kun tapahtuman rakenteet puretaan ja tapahtumaorganisaatio ajetaan alas.

Kisavieraiden aikaansaama taloudellinen impulssi on edellisiin verrattuna lyhytkestoisin ja painottuu vahvasti itse tapahtuma-ajankohtaan sekä ajalle jonkin verran tapahtumaa ennen.

Tapahtumiin liittyvien taloudellisten impulssien keskeinen piirre on niiden määräaikaisuus. Tämä on oleellinen ero esimerkiksi tuotantolaitosten kaltaisten investointien aluetaloudellisissa vaikutuksissa. Niihinkin liittyy määräaikainen investointivaihe, joka päättyy, kun tuotantolaitos valmistuu. Sen sijaan erona on se, että tuotantolaitoksen käynnistyminen ja toiminta

³ Investointien vaikutusmekanismeja on käsitelty mm. Laakson ym. (2006) tutkimuksessa Helsingin yleisurheilun MM-kisojen aluetaloudellisista vaikutuksista.

luovat jatkuvan tai ainakin pitkäkestoisen vaikutuksen alueen tuotantoon, arvonlisäykseen ja työllisyyteen.

Toisaalta tapahtumillakin voi olla pitkäkestoisia vaikutuksia, jotka tyypillisesti toteutuvat muiden tapahtumien tai yleisempien matkailuvaikutusten kautta. Tapahtumaa varten rakennettu – tai tapahtuman tarpeesta rakentamisaloitteen saanut – uusi tai uusittu infrastruktuuri voi tapahtuman jälkeen jatkaa tuottavasti muiden tapahtumien käytössä. Hyvä tapahtumainfrastruktuuri on keskeinen vetovoimatekijä erilaisten tapahtumien saamiseksi alueelle. Myös tapahtumajärjestämisen osaaminen ja siihen liittyvät verkostot erilaisissa järjestäjäorganisaatioissa, julkisella sektorilla, muissa sidosryhmissä sekä yrityksissä muodostavat inhimillisen pääoman. Inhimillinen pääoma parhaimmillaan kehittyy ja kumuloituu tapahtumien myötä ja on oleellinen tapahtumatalouden vetovoimatekijä. Lisäksi hyvin onnistunut tapahtuma voi myös lisätä alueen tunnettuutta ja vetovoimaa matkailukohteena tai esimerkiksi investointikohteena.

Vaikutusten alueellinen ulottuvuus

Tapahtumat ovat vahvasti kiinnittyneet alueeseen ja paikkaan. Ne toteutetaan tietyllä talousalueella yhdessä tai useammassa kunnassa ja siellä sijaitsevissa tapahtumapaikoissa (poikkeuksena monen alueen välillä jaetut tapahtumat). Tapahtumaan liittyvien taloudellisten vaikutusten alueellinen ulottuvuus on hyvin erilainen investoinneissa, tapahtuman järjestämisessä sekä tapahtumavieraiden taloudessa.

Itse tapahtuman järjestämisen vaikutukset painottuvat vahvasti tapahtuman talousalueelle. Ammattitaidon MM-kisoissa kisaorganisaatio ja tapahtumapaikka sijaitsivat Helsingissä ja suuri osa yhteistyöyrityksistä oli pääosin Helsingin seudulla toimivia yrityksiä. Monet lajijärjestäjät olivat kuitenkin muualla maassa sijaitsevia oppilaitoksia ja niillä oli sijaintialueillaan yhteistyöyrityksiä ja muita kumppaneita. Näiden kautta kisojen taloudelliset vaikutukset levisivät alueellisesti muualle Suomeen. Lisäksi sekä Helsingin seudulla että muualla toimivien organisaatioiden taloudelliset kerrannaisvaikutukset leviävät laajalle alueelle koko maahan.

Tapahtumavieraiden aikaansaamat taloudelliset impulssit välittyvät ainakin ensimmäisessä vaiheessa ensi sijassa tapahtuman talousalueelle ja siellä suurelta osin tapahtumapaikkojen välittömään läheisyyteen. Ammattitaidon MM-kisoissa tapahtumavieraiden hotellimajoitus keskittyi Helsingin kantakaupunkiin, mutta sen lisäksi myös hyvin laajalle alueelle muualle seudulle. Ostokset, ruokailu ja ravintolapalvelut sekä muut matkailijoiden käyttämät palvelut painoutuivat keskustaan ja Pasilassa sijaitsevan messukeskuksen ympäristöön. Kerrannaisvaikutusten kautta nämäkin vaikutukset leviävät laajemmalle alueelle ja osin seudun ulkopuolelle.

Bruttovaikutukset – syrjäyttämisaikutukset – nettovaikutukset

Suurtapahtumien eri toimijoiden väliset rahavirrat ja vastikkeettomien palvelujen arvot muodostavat yhteenlaskettuna suuria rahasummia. Nämä *bruttosummat* eivät kuitenkaan sellaisenaan kuvaa aluetaloudellisia tai kansantaloudellisia vaikutuksia mistään järkevistä näkökulmasta. Aluetaloudellisten *nettovaikutusten* arvioimiseksi on otettava huomioon, että investointeihin ja tapahtuman järjestämiseen suunnatulla rahoituksella on voinut olla myös potentiaalinen vaihtoehtoinen käyttökohde, johon rahoituksen suuntaamisella olisi myös voinut olla aluetaloudellisia vaikutuksia. Tämä koskee erityisesti julkista rahoitusta, mutta myös esimerkiksi yritysten sponsorirahoitusta. Tässä on kysymys rahoituksen *syrjäyttämisaikutuksesta*, jossa tapahtumaa varten toteutettavat investoinnit tai palvelut syrjäyttävät vaihtoehtoisia hankkeita.

Toisen tyyppinen *syрjäyttämisvaikutus* voi suuntautua turismiin ja muihin tapahtumiin. Tapahtuma voi syrjäyttää muita tapahtumia, kuten samoja tapahtumapaikkoja käyttäviä urheilu- tai kulttuuritapahtumia, koska paikat on varattu suur tapahtumalle. Seminaareja, kongresseja tai urheilutapahtumia, joita muuten toteutettaisiin samaan aikaan, voi jäädä toteutumatta tai siirtyä muualle, koska niiden järjestäjät ennakoivat hotellien täyttymisen ja korkeat kustannukset. Vastaavasta syystä tapahtuma voi syrjäyttää tavanomaisia turisteja, joita muuten tulisi kyseiseen aikaan. Tapahtuma voi syrjäyttää myös alueen kanta-asukkaiden palvelujen käyttöä tai ostoksia esimerkiksi siksi, että ihmiset seuraavat tapahtumaa paikan päällä tai televisiosta. Syrjäyttämisen sijasta tapahtuma voi aiheuttaa myös *siirtymävaikutuksia*. Muita tapahtumia voi siirtyä toisiin paikkoihin (esim. seminaareja keskustan hotelleista ulompana sijaitseviin) tai toiseen aikaan (esim. ennen tai jälkeen kisojen). Myös ostokset tai palvelujen käyttö voivat siirtyä toisessa paikassa sijaitseviin ostospaikkoihin tai lykkääntyä ajallisesti myöhemmäksi. Siirtymät merkitsevät sitä, että lyhyen aikavälin tai rajatun alueen syrjäyttämiskaikutukset kompensoituvat ainakin osittain, kun asiaa tarkastellaan pitemmällä ajalla tai laajemmalla alueella.

Syrjäyttämiskaikutuksen vastapainona voivat olla *täydentävät vaikutukset*. Voidaan järjestää seminaareja, yritys vierailuja ja muita tapahtumia nimenomaan siitä syystä, että niiden oheen voidaan liittää vierailuja meneillään olevaan suur tapahtumaan. Osalle turisteista tapahtuma voi olla lisäsyys tulla vierailemaan alueelle, vaikka tapahtuma ei olisikaan vierailun ensisijainen tarkoitus. Paikallisille asukkaille tapahtuma voi olla peruste esimerkiksi viettää lomaa alueella tapahtumaa seuraten, kun vaihtoehtona olisi ollut muualle suuntautunut lomamatka.

Kerrannaisvaikutukset

Suur tapahtuma saa aikaan taloudellisen impulssin aluetaloudelle. Lähtökohtana impulssille ovat kisojen edellyttämät investoinnit, kisaorganisaation toiminta sekä kisavieraiden rahankäyttö. Kaikkien näiden kanavien kautta aluetalouteen tullut raha kiertää pitkän ketjun, jonka kuluessa syntyy alkuperäistä suoraa vaikutusta suurempia kerrannaisvaikutuksia. Alkuperäinen suora vaikutus syntyy siitä, että investoijat, kisaorganisaatio ja kisavieraat ostavat tavaroita ja palveluita alueen yrityksiltä. Kerrannaisvaikutukset syntyvät kahta kautta: välilliset tuotantovaikutukset syntyvät siitä, että yritykset ostavat muilta yrityksiltä erilaisia tavara- ja palvelupanoksia, mikä jatkuu edelleen ketjuna seuraaville yrityksille. Välilliset kulutusvaikutukset syntyvät puolestaan siitä, että vaikutusketjuun osallistuvien yritysten työntekijät saavat tuloja, joista osa suuntautuu erilaisten tavaroiden ja palveluiden ostoihin. Panos-tuotos-mallin avulla voidaan laskea näiden ketjujen kokonaissumma.

3 Vaikutukset muissa suur tapahtumissa – kirjallisuuskatsaus

Suurten urheilu- ja kulttuuritapahtumien taloudellisista vaikutuksista on julkaistu paljon tutkimuksia. Keskeisiä tutkimusteemoja ovat eri vaikutuslähteiden, investointien, itse tapahtuman sekä kisaturistien aikaansaamat rahavirrat ja niiden kerrannaisvaikutukset. Tässä luvussa vedetään tiivistetysti yhteen tutkimusten keskeisiä tuloksia ja lähestymistapojen ongelmia sekä esitetään kooste erityisesti Helsingissä järjestettyjen erilaisten tapahtumien vaikutuksista.

Yhteenvedoa suurten urheilutapahtumien taloudellisista vaikutuksista

Olympialaisten ja joidenkin muiden todella suurten urheilutapahtumien taloudelliset vaikutukset painottuvat etukäteen tehtyihin investointeihin. Yleensä investointien volyymi pystytään selvittämään kohtuullisen hyvin. Investointien tehokkuudesta, esimerkiksi kisapaikkojen käytettävyydestä ja käytön tehokkuudesta kisojen jälkeen, käydään kriittistä keskustelua monissa tutkimuksissa ja tätä pidetään avainkysymyksenä investointien pitkän ajan vaikutusten kannalta.

Toinen tutkimusten keskeinen teema koskee kisaturistien talouteen tuomaa rahaa ja sen vaikutuksia. Tämä näkökulma painottuu selvästi pienemmissä urheilutapahtumissa ja muissa suur tapahtumissa, joihin ei liity mittavia investointeja. Tutkimuksellisesti merkittävä kysymys on suur tapahtuman aikaansaamat syrjäyttämisaikutukset eli missä määrin tapahtuma syrjäyttää muuta turismia, joka olisi tulossa alueelle samaan aikaan, jos tapahtumaa ei järjestettäisi. Tutkimusten mukaan tämä näkökulma sivuutetaan täysin ”tapahtumalobbareiden” arvioissa, mutta sen lisäksi myös monissa vakavasti tehdyissä tutkimuksissa. Syrjäyttämisaikutuksia käsitellään mm. Laakson ym. (2006) tutkimuksessa Helsingin yleisurheilun MM-kisoista. Sen mukaan syrjäyttämisaikutukset nimenomaan matkailuun olivat erittäin merkittävät ja kisojen aikaansaama nettolisäys alueelle suuntautuvaan turismiin jäi pieneksi.

Tuloksia Helsingissä järjestettyjen suur tapahtumien taloudellisista vaikutuksista

Timo Cantell (1999) on tutkinut viiden Helsingissä järjestetyn suur tapahtuman yleisöjä ja niiden rahankäyttöä. Tutkitut tapahtumat olivat vuosien 1996–1998 aikana järjestetyt ITC-ajot, jääkiekkoilun MM-kisat, Michael Jacksonin konsertti Olympiastadionilla sekä Aida-oopperan esitykset Hartwall Areenalla. ITC-ajojen ja jääkiekon MM-kisojen aikana haastateltiin yleisön lisäksi kantakaupungissa ja Kehä I:n eteläpuolella sijaitsevia palvelualan yrityksiä tapahtumien taloudellisten vaikutusten arviointia varten. Tutkimuksesta selvisi, että noin puolet suur tapahtumien yleisöistä tulee Helsinkiin pääkaupunkiseudun ulkopuolelta, helsinkiläisiä heistä on vajaa kolmasosa. Suuri osa kävijöistä on toimihenkilöitä, korkeassa sosioekonomisessa asemassa olevia ja hyvin ansaitsevia. Urheilutapahtumat keräävät pääosin miesvaltaisia yleisöjä, kulttuuritapahtumat taas pääosin naisvaltaisia. Yrityksistä etenkin hotelli- ja majoitusliikkeet sekä ravintolat ja baarit hyötyvät tapahtumista, mutta myös vähittäiskauppojen myynti kasvaa suur tapahtumien myötä. Tutkittujen tilaisuuksien kävijöiden keskimääräinen kulutus vaihteli Aidan 165 markasta (27,8 euroa)/henkilö ITC-ajojen 628 markkaan (105,6 euroa)/henkilö. ITC-ajojen yleisön kulutus Helsingissä oli n. 44 miljoonaa markkaa (7,4 miljoonaa euroa), Jacksonin konsertissa n. 14 miljoonaa markkaa (2,4 miljoonaa euroa) ja Aida-oopperassa n. 6,4 miljoonaa markkaa (1,1 miljoonaa euroa). Jääkiekkoilun MM-kisat lisäsivät yritysten liikevaihtoa n. 10–12 miljoonaa markkaa (1,7-2 miljoonaa euroa), ITC-ajot n. 37,1

miljoonaa markkaa (6,2 miljoonaa euroa). Cantellin mukaan tapahtumat tuovat kaupunkiin runsaasti vieraita, jotka eivät muuten tulisi ainakaan tapahtuman ajankohtana.

Timo Cantell (2001) on tutkinut tapahtumien yleisöjä myös Helsingin kulttuuripääkaupunkivuoteen liittyvissä tapahtumissa. Yleisöjen koostumusta selvitettiin kolmessa tapahtumatutkimuksessa, joiden tapahtumista maksullisia olivat Kuvia hämärässä - Maaginen kesäyö telakalla Masa Yardsin tiloissa ja Paavo Nurmi -ooppera Olympiastadionilla. Töölönlahden taideduutarhat oli ilmaistapahtuma. Tapahtumien kävijöiden rahankulutus jäi pienemmäksi kuin aiemmin tutkituissa suur tapahtumissa. Tämä johtui paikkakuntalaisten suuresta osuudesta sekä siitä, että vain pieni osa yleisöstä kulutti aikaansa ja rahojaan vierailukohteiden ulkopuolella. Rahankäytössä otettiin huomioon myös muun tahon kustantamat menot, joita syntyi sponsoroinnin seurauksena yritysasiakkaita vetävissä tapahtumissa, kuten Paavo Nurmi -oopperassa. Paavo Nurmi -oopperan kävijöiden keskimääräinen kulutus oli 282 markkaa (47,39 euroa) yhteensä itse tapahtumassa ja kaupungilla, jolloin rahaa käytettiin yhteensä n.6,2 miljoonaa markkaa (1,04 miljoonaa euroa). Kuvia hämärässä -esityksen kävijöiden keskimääräinen kulutus oli 54 markkaa (9,08 euroa) ja tapahtumaan liittynyt kulutus oli n. 0,5 miljoonaa markkaa (84 000 euroa).

Ilkka Susiluoto (2001) on tutkinut kulttuuripääkaupunkivuodesta kansantalouteen tulevia talousvaikutuksia kokonaistaloudellisesta näkökulmasta. Kiinnostuksen kohteena oli kulttuurikaupunkivuoden aikaansaama työllisyys ja sen toiminnan synnyttämä kansantuotteen arvo. Susiluoto arvioi taloudellisia vaikutuksia tavaroiden ja palveluiden ostoketjujen avulla metodologiaan alueellinen panos-tuotos-menetelmä, jonka perusaineistona oli Tilastokeskuksen laatima Uudenmaan maakunnan panos-tuotos-taulukko vuodelle 1995. Susiluodon laskelmien mukaan kulttuurikaupunkivuoden välilliset ja välittömät työllisyysvaikutukset olivat lähes 1500 henkilötyövuotta, joista n. 2/3 Uudellamaalla. Kansantuote-erä oli lähes 400 miljoonaa markkaa (67 miljoonaa euroa), joista runsaat 2/3 tuli Uudellemaalle. Kulttuurivuoden taloudelliset sidokset olivat siis huomattavat.

Cantell ja Virkola (2003) ovat tutkineet Helsingin Messukeskuksen vuoden 2001 kävijämääriä, kävijöiden ja näytteilleasettajien sekä kongressi- ja kutsuvieraiden kulutusta ja taloudellista merkitystä Helsingille ja pääkaupunkiseudulle. Tutkimuksen kohteina olivat Suomen Messujen messut ja näyttelyt, muiden tahojen järjestämät tapahtumat sekä kongressi- ja kokoustoiminta Helsingin Messukeskuksessa, joissa vuonna 2001 vieraili yhteensä runsas miljoona vierasta ja toimi erilaisia näytteilleasettajaryityksiä yhteensä 10 603. Tutkimuksen perusaineistona oli kävijöiden ja näytteilleasettajaryitysten rahankäyttö Messukeskuksessa ja pääkaupunkiseudulla, joiden pohjalta arvioitiin Messukeskuksen taloudellista vaikutusta Helsingille. Yleisömessujen vieraiden keskimääräinen kulutus oli 33,20 euroa/henkilö. Messuvieraiden kulutuksesta hieman yli puolet tapahtui Messukeskuksessa ja sen pääasialliset kohteet olivat ruokailu, kahvittelu ja ostokset. Loppuosa kulutuksesta tapahtui Helsingissä tai muualla pääkaupunkiseudulla ja se suuntautui ruokailuun ja kahvitteluun, ostoksiin, viihde- ja kulttuuripalveluihin sekä julkisiin liikennevälineisiin. Ammattimessujen kävijät kuluttivat huomattavasti enemmän rahaa kuin yleisömessuille osallistuvat, keskimäärin 51,60 euroa/henkilö. Myös pääkaupunkiseudun ulkopuolelta tulevat, noin puolet vieraista, kuluttivat paikallisia enemmän. Yleisön kulutus henkeä kohden jäi alhaisemmaksi kuin muissa Helsingissä järjestetyissä suurissa urheilu- ja kulttuuritapahtumissa. Yhteenlaskettuna kulutus Messukeskuksessa vuonna 2001 oli 145,89 miljoonaa euroa.

Helsingin yleisurheilun MM-kisojen 2005 aluetaloudelliset vaikutukset

Laakson ym. (2006) tutkimuksessa tutkittiin Helsingissä elokuussa 2005 järjestettyjen yleisurheilun MM-kilpailujen aluetaloudellisia vaikutuksia eri näkökulmista. MM2005-kisat olivat suurin Suomessa koskaan järjestetty urheilutapahtuma. Kisat ja siihen eri tavoin kytkeytyvä

muu toiminta vaikuttivat monin tavoin, paitsi kisojen järjestämiseen osallistuvien organisaatioiden talouteen, myös Helsingin seudun ja osin myös laajemman alueen talouteen. Tutkimuksessa selvitetään eri lähestymistapoja ja aineistoja käyttäen taloudellisten vaikutusten mekanismeja sekä arvioidaan vaikutusten suuruutta ja kohdentumista. Tavoitteena oli tuottaa tietoa, joita voidaan hyödyntää tulevien suur tapahtumien järjestämisessä ja rahoittamisessa.

MM2005-kisojen vaikutus Helsingin seudun yritysten liikevaihtoon, aluetalouden tuotannon arvonlisäykseen sekä työllisyyteen oli kokonaisuudessaan positiivinen. Kisojen varten tehtyjen investointien, kisojen järjestämisen ja kisaturistien rahavirtojen aikaansaama arvonlisäys, ottaen huomioon syrjäyttämisaikutukset ja kerrannaisvaikutukset, oli koko maan tasolla noin 80 miljoonaa euroa ja Helsingin seudulla noin 60 miljoonaa euroa. Vaikutukset työllisyyteen olivat koko maassa noin 1 400 ja Helsingin seudulla noin 1 100 henkilötyövuotta. Kuitenkin yksittäisenä tapahtumana MM2005-kisojen vaikutus Helsingin seudun aluetalouteen oli varsin pieni, kun se suhteutetaan aluetalouden koko volyyymiin. Toimialoitain katsottuna suurin positiivinen vaikutus kisoilla oli majoitusosalalle, jolla vaikutus levisi laajalle alueelle Uudellemaalle ja muualle Etelä-Suomeen. Myös ravintolatoiminta sekä liikennettä palvelevien toimintojen yritystoiminta vilkastui jonkin verran kisojen ansiosta. Henkilöliikenteessä, erikoistuneessa vähittäiskaupassa ja muissa palveluissa kisoilla ei ollut havaittavaa positiivista vaikutusta yritysten liiketoimintaan.

Syrjäyttämisaikutuksilla oli erittäin suuri merkitys kisaturistien rahavirtoihin. Niiden nettovaikutus matkailua palveleville yrityksille jäi kokonaisuudessaan vaatimattomaksi. Syrjäyttämisaikutukset syntyivät siitä, että muita turisteja, joita muuten olisi tullut, jäi kisojen vuoksi tulematta pääkaupunkiseudulle. Vaikutusta vahvisti kisaviikon sateisuus, joka osaltaan vähensi kisavieraiden määrää ja matkailua palvelevien yritysten myyntiä.

Kisojen järjestäminen onnistui erittäin hyvin sidosryhmien edustajien, asiantuntijoiden ja yritysten jokseenkin yhteneväisen näkemyksen mukaan. MM2005-kisojen suurin taloudellinen merkitys oli siinä, että onnistuneesti järjestetyt kisat edesauttavat muiden tapahtumien saamista alueelle tulevaisuudessa. Kisajärjestelyt lisäsivät osaltaan suur tapahtumien järjestämisessä tarvittavaa osaamista ja kehittivät siihen liittyviä verkostoja. Kisat paransivat entistään pääkaupunkiseudun hyvää mainetta tapahtumapaikkana. Suur tapahtumat on nähtävä, paitsi yksittäisinä tapahtumina, myös mahdollisuutena ja välineenä luoda, ylläpitää ja kasvat-
taa tapahtumajärjestämisen osaamis-
pääomaa ja koko alueen ”hyvän maineen pääomaa”.

4 Ammattitaidon MM-kisat Helsingissä

Tässä luvussa esitellään perustiedot ammattitaidon MM-kisojen tapahtumasta⁴, sen järjestämisestä, organisaatiosta ja taloudesta. Lisäksi eritellään kisojen keskeiset toimijaryhmät ja niiden väliset raha- ja palveluvirrat.

4.1 Ammattitaidon MM-kisojen toteutus

Ammattitaidon MM-kisoissa alle 23-vuotiaat nuoret ympäri maailman kilpailevat omaa ammattialaansa vastaavassa lajissa. Virallisia kilpailulajeja oli Helsingissä 34, demolajeja 5 ja lajinäytöksiä 5. Lajit edustivat tekniikan, teollisuuden ja palvelujen aloja. Kilpailijoita saapui Helsinkiin 39 maasta yhteensä 696.

Kilpailutapahtuma avajaisineen ja päättäjäisineen kesti kahdeksan päivää, 25.5. - 1.6., joista neljä oli varsinaisia, yleisölle avoimia kilpailupäiviä. Kisapäivät torstaista 26.5. sunnuntaihin 29.5. keräsivät katsojia Helsingin Messukeskukseen yhteensä 118 044. Tämä oli suurin Messukeskuksessa koskaan järjestetty tapahtuma. Ulkomaisia vieraita kisoihin tuli noin 6000. Järjestelyissä oli mukana 3200 henkilöä. Torstai ja perjantai olivat suosituimmat kispäivät, molempina päivinä lähinnä nuorista koululaisista koostunutta yleisöä oli noin 40 000. Perjantaina tehtiin myös Messukeskuksen päiväkohtainen kävijäennätys, 42 559 vierasta.

Myös itse kilpailujen osalta ammattitaidon MM-kilpailut olivat Suomelle menestys. Tavoitteeksi asetettu 20 diplomitasoisen suorituksen raja ylittyi kirkkaasti, sillä ammattitaitomaa-joukkue voitti 4 kultaa, 1 hopeaa, 3 pronssia sekä 17 diplomaa.

WorldSkills asetti Helsingin kisoille kovat tavoitteet: niistä piti tulla sekä laadun että reilun pelin osalta parhaat kisat kautta aikojen. Uusien toimintamallien luomisen, aikaisempaa perusteellisemmän valmistelun, kaikille kisaorganisaatiossa mukana olleille annetun koulutuksen ja ohjeistuksen ja laadunvarmistusryhmien ansiosta tämä tavoite toteutuikin kisojen järjestäjien oman arvion mukaan. Koskaan aikaisemmin ei kansainvälinen palaute WorldSkills-kisajärjestelyistä ole ollut niin positiivista kuin näistä kisoista.

Merkittävimmit suomalaisten ideoimat ja toteuttamat uudet toiminnot kisatapahtumassa olivat Hämeen ammattikorkeakoulun WorldSkills-järjestölle rakentama ja Helsingissä ensimmäistä kertaa käytössä ollut pistelaskujärjestelmä (Competition Information System, CIS), Global Skills Village, kisa-TV, kansallisten WorldSkills-organisaatioiden edustajien tapaaminen ja kisa-alueen opintopolut. Uudistusten pysyvyyden turvaamiseksi tehostettiin yhteistyötä tulevien kisajärjestäjien kanssa.

Kisaorganisaatio, -järjestäjät ja yhteistyö

Ammattitaidon MM-kisojen isäntänä toiminut Skills Finland ry on yhdistys, joka edistää ammatillisen koulutuksen ja osaamisen arvostusta. Vuonna 1993 perustettu yhdistys tekee yhteistyötä sidosryhmien kanssa, joilla on samat arvot ja tavoitteet ja jotka ovat kiinnostuneita kädentaitojen arvostuksen kohentamisesta. Skills Finland ry:n taustavoimia ovat opetusmi-

⁴ Pohjautuu pääosin teokseen: Heikki Saarinen (toim.) (2005): WorldSkills 2005 Helsinki – Ammattitaidon MM-kilpailut: Huippuosaamista, menestystä ja yhdessä oppimista.

nisteriö, Opetushallitus ja ammatillisen koulutuksen järjestäjät sekä keskeiset työmarkkina- ja opetusalan järjestöt.

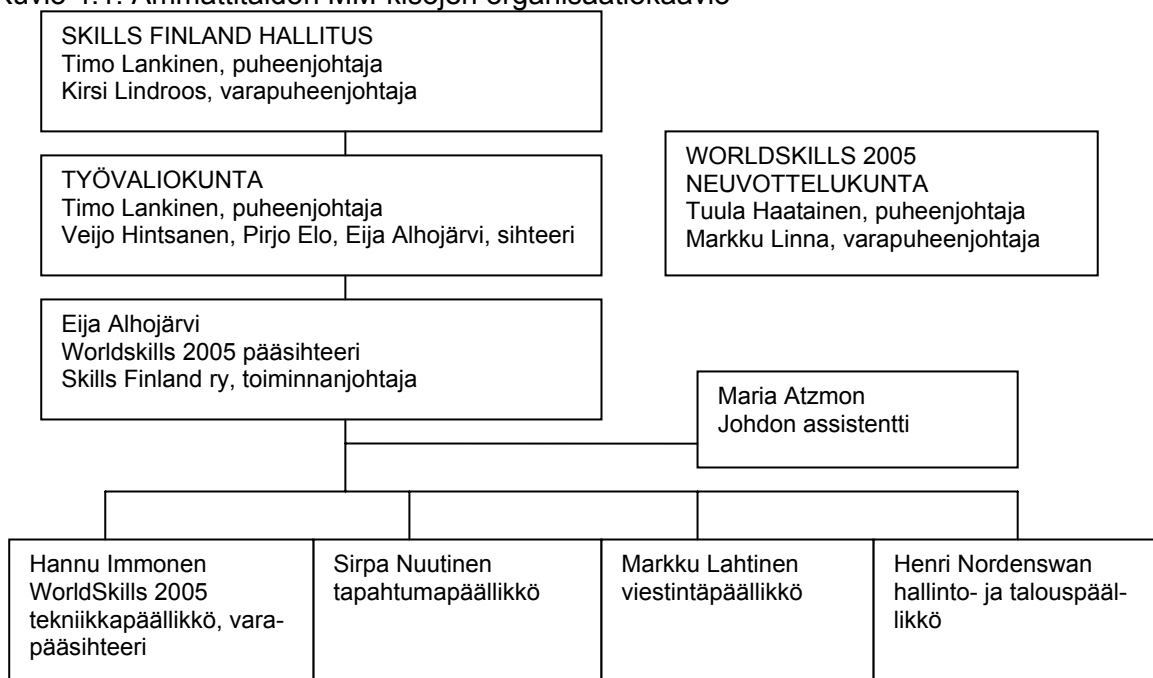
Yhdistys toteuttaa tarkoitustaan järjestämällä kansallisia ammattitaitokilpailuja, tukemalla suomalaisten nuorten valmentautumista ja lähettämällä Suomen ammattitaitomaajoukkueen kansainvälisiin kilpailuihin. Se seuraa ammatillisen koulutuksen tilaa ja ammattitaidon arvostusta yhteiskunnassa ja tekee näitä asioita koskevia aloitteita, harjoittaa toimialaansa koskevaa tiedotus- ja julkaisutoimintaa sekä jakaa apurahoja ja stipendejä.

Yhdistyksen ydintoimintoihin kuuluvat vuotuiset kansalliset Taitaja 9- ja Taitaja SM-kilpailut, joka toinen vuosi järjestettävät WorldSkills ammattitaidon MM-kilpailut, joka neljäs vuosi järjestettävät Abilympics – vammaisten ammattitaidon MM-kilpailut sekä vuonna 2008 ensimmäistä kertaa järjestettävä EuroSkills - ammattitaidon Euroopan mestaruuskilpailu. Lisäksi yhdistys toteuttaa kilpailuasiantuntijoiden koulutusta sekä huippuosajien valmennusta yhteistyöverkostossa yritysten ja ammatillisten oppilaitosten kanssa.

Kilpailun järjestäminen vaatii saumatonta yhteistyötä isäntäorganisaation, Skills Finland ry:n, ja WorldSkills-organisaation kesken. Nämä olivat ensimmäiset kisat, joissa isäntämaa ja WorldSkills tekivät suunniteltua ja määrätietoista yhteistyötä kaikilla osa-alueilla ja tulos oli isäntäorganisaation arvion mukaan erinomainen. Skills Finland ry vastasi kilpailupaikkojen rakentamisesta, varustamisesta ja materiaaleista sekä toiminnasta yhdessä sopimuskumppaniensa kanssa. Varsinaisen kilpailun toteutus on WorldSkills-järjestön vastuulla.

Kisaorganisaatio saatiin pääosin valmiiksi jo vuoden 2004 aikana. Ydinorganisaatiossa toimi koko- tai osapäiväisesti yhteensä 50 henkilöä. Projektin varsinaisten toimijoiden lisäksi yhdistyksen koko henkilöstön työpanosta kohdennettiin hankkeeseen. Projektin ydintoimijat olivat joko yhdistyksen palvelukseen määräaikaisin työsopimuksin palkattuja tai ammatillisen koulutuksen järjestäjien kanssa tehtyjen sopimusten nojalla projektissa työskenteleviä. Osa ydintoiminnoista oli ulkoistettu. Joitakin tehtäviä teetettiin myös tuntitöinä. Kevään 2005 aikana, hankkeen taloudellisten riskien pienennyttyä, rekrytoitiin assistenttitasoisia työvoimaa avuksi kisajärjestelyihin. Kisatapahtuman aikana akreditoitujen kisaorganisaatioon kuuluneiden palkattujen ja vapaaehtoisten kokonaismäärä oli 3 251 henkilöä.

Kuvio 4.1: Ammattitaidon MM-kisojen organisaatiokaavio

Yhteensä kisahankkeessa oli Skills Finland ry:n lisäksi mukana 30 ammatillisen koulutuksen järjestäjää, 4 ammattikorkeakoulua ja 18 Helsingin kaupungin suomen- ja ruotsinkielistä luokiota. Yrityksiä oli Skills Finlandin kumppaneina mukana kaikkiaan 40. Tämän lisäksi laji- ja tapahtumajärjestelyihin osallistui yli 200 yritystä järjestelyistä vastuussa olleiden koulutuksen järjestäjien kumppaneina.

Kilpailut täyttivät kaikki Messukeskuksen hallitilat, kaikkiaan 42 000 m². Messukeskuksen sisätilojen lisäksi kilpailulajeille tarvittiin noin 10 000 m² ulkotilaa piha-alueelta.

Event Travel Finland (ETF) oli ammattitaidon MM-kilpailujen virallinen matkatoimisto. Kisaturisteille majoitusvaihtoehtoja varattiin retkeilymajoista aina viiden tähden hotelleihin, Helsingistä ja lähialueilta. Kilpailujen virallisten osanottajien majoitusvuorokausien määrä oli yhteensä 28 252. Myös luokkaretkeläisille oli tarjolla monipuolisia majoitusvaihtoehtoja pääkaupunkiseudulta ja lähistöltä, hyvien liikenneyhteyksien päästä. Ammattitaidon MM-kilpailujen virallinen kuljettaja oli Schenker ja tapahtumapaikalla logistiikasta vastasi Suomen Messulogistiikka. Tapahtuman kuljetuspäällikön tehtävät ulkoistettiin Bussiring Oy:lle. Kuljetuspäällikkö vastasi kokonaan tapahtuman kaikkien henkilökuljetusten suunnittelusta, organisoinnista ja toteutuksesta. Fazer Amica vastasi kilpailijoiden, eksperttien ja tarkkailijoiden lounasruokailuista. Lahden käsi- ja taideteollisuusoppilaitos suunnitteli ja valmisti kisoissa jaettavat viralliset mitalit. Kisaorganisaation viralliset edustusasut toimitti Topper Oy ja kilpailijoiden vapaa-ajanasut Nanso.

Kilpailulajit ja niiden toteutus

Lajijärjestelyt tehtiin joko avaimet käteen -periaatteella, jolloin koulutuksenjärjestäjä vastasi yksin lajialueen sisällä tapahtuvista järjestelyistä tai vaihtoehtoisesti vastuu oli jaettu Skills Finlandin kanssa. Lajien tarvitsema tekniikka, yleiskalusteet ja -rakenteet tuotettiin kisajärjestäjän toimesta kaikille lajeille. Virallisista kilpailulajeista 22 ja kaikki kansalliset lajinäytökset toteutettiin avaimet käteen -periaatteella. Opetushallitus tuli lajijärjestelyissä mukana olleita ammatillisen koulutuksenjärjestäjiä myöntämällä harkinnanvaraista avustusta vuosille 2003 - 2005. Lajijärjestäjille kohdennettu avustus oli lajin toteutuksen vaativuudesta ja kustannuksista riippuen 60 000 - 150 000 euroa.

Taulukko 4.1: Kisojen lajit

1	Polymekaniikka
3	Konepajatekniikka (MTC)
4	Mekatroniikka
5	CAD-suunnittelu
6	CNC-koneistus
9	Informaatioteknologia
10	Hitsaus
12	Laatoitus
13	Autokorin korjaus
15	Putkiasennus
16	Elektroniikka
17	Web Design
18	Yleinen sähköasennus
19	Automaatioasennus
20	Muuraus
21	Kivityöt
22	Maalaus ja tapetointi
24	Huonekalupuuseppä
25	Rakennuspuuseppä

26	Kirvesmies
27	Kultaseppä
28	Floristiikka
29	Hiusmuotoilu
30	Kauneudenhoito
31	Pukuompelu
32	Kondiittori
33	Autoasennus
34	Kokki
35	Ravintolapalvelu
36	Automaalaus
37	Viherrakentaminen
38	Kylmäkoneasennus
39	Tietokone ja verkot
40	Graafinen suunnittelu
D43	Tietoliikenneasennus
D44	Painotekniikka
D46	Teräsrakennetyöt
D47	Rakennuspeltiseppä
D48	Kuljetustekniikka

Lajinäytökset:

- Metsäkoneen käyttö
- Lähihoitajan työ
- Somistajan työ
- Kipsityöt
- Tienrakennus

Koneet, laitteet ja kalusteet

Koneet ja laitteet hankittiin joko Koneet Kisojen Kautta Kouluun (KKKK) -periaatteella tai Skillsin yhteistyökumppaneiden toimittamina tai sitten suoraan koulutuksenjärjestäjän toimesta. Skills Finland vastasi koneiden ja laitteiden hankinnoista joko kokonaan tai osittain 17 kilpailulajiin. Koneiden ja laitteiden tuli täyttää kisoissa käytettyjen WSO:n lajikuvausten vaatimukset ja niistä suurimpien merkit ja mallit tuli olla kaikkien jäsenmaiden tiedossa jo vuotta ennen järjestetyssä yleiskokouksessa.

Koneiden ja laitteiden hankinnoissa tarvittavat kilpailutukset ja hankintasopimukset koulutuksenjärjestäjien kanssa laati Hansel apunaan hankintakohtaiset asiantuntijaryhmät, joissa oli koulutuksenjärjestäjien edustajia. Niissä tapauksissa, joissa Skills Finland ry neuvotteli yhteistyökumppanin kanssa koneiden tai laitteiden ostamisesta, vuokraamisesta tai sponsoroinnista, pyrittiin aina käyttämään kyseisen lajin valvojaa (supervisor) teknisenä asiantuntijana, jotta varmistuttiin niiden soveltuvuudesta kisoihin. Suurimpia kone- ja laitetoimittajia kisoihin olivat Electrolux, Festo, Volvo, Emco, Fastems, Machinery, Olsa, Teräskonttori, Autorobot, Kemppi, Huurre, Hewlett Packard, Sony ja Helsingin opetusvirasto. Koneet ja laitteet, jotka koulutuksenjärjestäjien ostojen ja yritysten sponsoroinnin jälkeen jäivät vielä hankittaviksi, vuokrattiin. Kisoissa käytetyt yleiskalusteet pääosin vuokrattiin Messukeskukselta, mikä helpotti myös logistiikan suunnittelua ja kisojen jälkeistä purkua.

Oheistapahtumat

Helsingin kaupungin opetusviraston kanssa tehtiin sopimus 500 toisen asteen opiskelijan kouluttamisesta kisoihin **oppaiksi**. Koulutus järjestettiin yhdessä opetusviraston, Skills Finland ry:n ja Hämeen ammattikorkeakoulun hallinnoiman AKVA-projektin kanssa. Stadian ammattikorkeakoulusta tuli lisäksi huippuoppaita eri opasryhmien vetäjiksi. Opetushallitus, WorldSkills-jäsenet, sponsoriyritykset, koulutuksenjärjestäjät jne. järjestivät lisäksi omia opastettuja kierroksiaan. Porvoon ammattiopisto järjesti WorldSkills-organisaation sääntöjen mukaiset, varsinaisten kilpailupäivien jälkeiset **viralliset retket** eksperteille ja kilpailijoille. **Avajaiset** järjestettiin Helsingin Jäähallissa 25.5. ja **päätäjaiset** 1.6.

Ammattitaidon MM-kilpailujen yhteydessä järjestettiin **useita kansainvälisiä kokouksia, seminaareja ja oheistapahtumia**. Kohderyhminä olivat monipuolisesti nuoret, ulkomaiset vieraat, tutkijat, yritykset ja oppilaitokset sekä suuri yleisö. Näitä olivat: Global Skills Village (joka sisälsi mm. International Villagen), Sponsor Village, Leaders Forum, Kansallisten Skills-toimistojen tapaaminen, International Symposium of Youth and Work Culture 2005, VIP-vastaanottoja ja Kisa-studio. Global Skills Village oli ensimmäinen laatuaan ja suomalaiset saivat luoda lähes koko konseptin alusta asti. Kantava perusajatus oli tarjota foorumi kansainvälisten kokemusten ja ideoiden esittämiseen ja vaihtamiseen WorldSkills-jäsenten ja muiden tahojen kesken. Osanottajien määrä yllätti järjestäjät positiivisesti.

Luokka- ja opintoretkien tavoitteena ammattitaidon MM-kilpailuissa oli tarjota 65 000 amatillisissa oppilaitoksissa opiskeleville, lukiolaisille ja 6.-9. -luokkalaisille unohtumaton elämys. Luokkaretkeläisillä oli kisapaikalla valittavanaan valmiita **opintopolkuja**, joiden avulla vierailijat voivat tutustua monipuolisesti ammatteihin ja työelämään sekä kansainväliseen ilmapiiriin. Opintopolkujen materiaali tuotettiin suomeksi, ruotsiksi ja osin englanniksi. Polut kattoivat monipuolisesti koko ammattialakirjon. Poluissa oli useita pituusvaihtoehtoja ja useampia polkuja voitiin ketjuttaa joustavasti. Polkujen visualisoinnissa käytettiin hallien värikoodoja, joiden avulla voitiin ryhmitellä ammatteja ja tiloja.

Polut suunnattiin pääasiassa nuorille, mutta niitä voi hyödyntää kuka tahansa kisavieras. Yhden opintopolun suorittaminen kesti noin tunnin. Polkujen lisäksi kouluille ja opintoryhmille tarjottiin kisoihin liittyviä tehtäviä sekä kisojen ajaksi että niiden jälkeen. Ulkomaalaiset ryhmät saivat käyttöönsä englanninkielisen polkuaineiston. Erityisryhmillä oli mahdollisuus varata opastettuja kierroksia, joita vetivät Jyväskylän ammattikorkeakoulun ammatillisen opettajakorkeakoulun erityisopettajaopiskelijat.

1. Palveluduuni-polku: maalaus ja tapetointi, kultaseppä, web design, pukuompele, floristiikka ja ravintolapalvelu.
2. Formula-polku: autokorin korjaus, mekatroniikka, autoasennus ja hitsaus.
3. Estetiikka-safari: hiusmuotoilu, kondiittori, huonekalupuuseppä, automaalaus, kivityöt ja viherrakennus.
4. City-polku: teräsrakennetyöt, automaalaus, kuljetustekniikka ja viherrakennus.
5. Tekno-polku: elektroniikka, muuraus, kirvesmies, konepajatekniikka ja polymekaniikka.

Hankkeen talous⁵

Taloudellisena tavoitteena hankkeen alusta asti oli kustannusten kattaminen tuotoilla. Tapah-tuman talous ajoittuu vuosille 2001 - 2006, rahavirtojen painopiste on kuitenkin vuosilla 2004 - 2005. Tässä esitettävät kustannukset ovat kulkeneet Skills Finland ry:n tilien kautta. Lisäksi

⁵ Perustuu: Elo, Pirjo (2005): WorldSkills 2005 Helsinki - hankkeen talous. Teoksessa: Heikki Saarinen (toim.) WorldSkills 2005 Helsinki – ammattitaidon MM-kilpailut: Huippuosaamista, menestystä ja yhdessä oppimista.

tulevat ne kustannukset ja tuotot, jotka ovat syntyneet koulutuksenjärjestäjille kilpailulajien ja erilaisten tapahtumien järjestelyistä. Näihin kustannuksiin koulutuksenjärjestäjillä oli mahdollisuus hakea Opetushallitukselta harkinnanvaraista projektiavustusta, koulutuksen kehittämiskorvausta. Avustus oli kolmen vuoden aikana yhteensä n. 4,5 miljoonaa euroa.

Taulukko 4.2. Hankkeen talous

Kulut

Henkilöstökulut	1 678 000
Tila- ja laitevuokrat	2 192 000
Hallinnon yleiskulut	703 000
Markkinointi ja viestintä	1 795 000
Toimintakulut	2 877 000
Yhteensä	9 245 000

Tuotot

Lipputulot	560 000
Palvelumyynti	2 565 000
Yritys- ja markkinointiyhteistyö	736 000
Yhteistyökorvaukset oppilaitoksilta	2 063 000
Muut tuotot	66 000
Julkinen projektirahoitus	3 740 000
Yhteensä	9 730 000

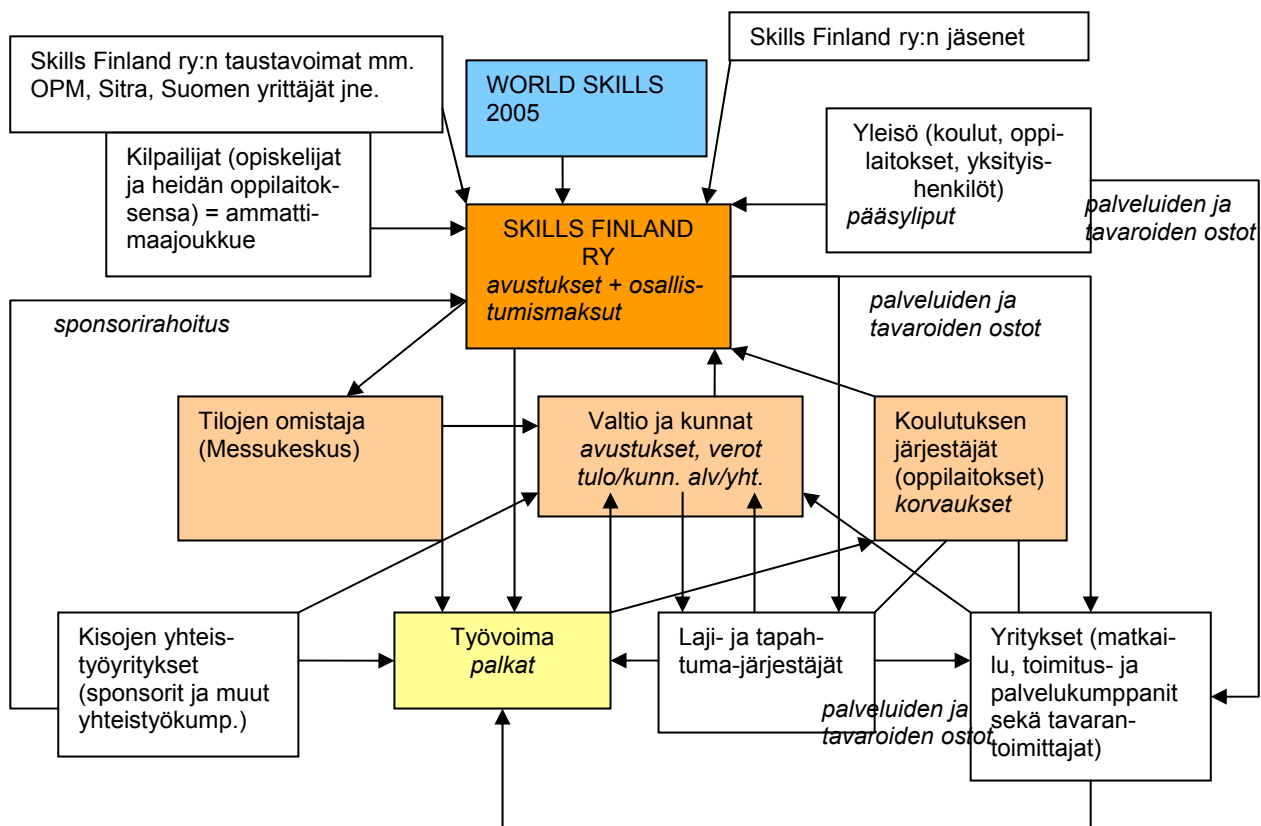
Hankkeen taloutta leimasivat loppuun asti suurehkot riskit niin kustannuksissa, tuotoissa kuin maksuvalmiudessa. Opetusministeriön mukanaolo ja Sitran vuonna 2003 tekemä päätös 1 miljoonan euron avustuksesta antoivat perustan, joiden varassa Skills Finland ry voi hankkeen toteuttaa. Tätä kautta saadut varat eivät kuitenkaan olisi yksin riittäneet hankkeen toteuttamiseen edes vaatimattomimmalla mahdollisella konseptilla, vaan yritysten ja koulutuksen järjestäjien tuki sekä yhdistyksen oma tulonhankinta oli välttämätöntä. Asetettu tavoite kustannusten kattamisesta on saavutettu.

4.2 Kisojen toimijat ja niiden väliset taloussuhteet

Kisojen keskeiset toimijaryhmät ja niiden väliset taloussuhteet havainnollistuvat kuvion 4.2 kaaviossa.

Skills Finland ry:n rooli kisojen järjestämisessä sekä kisojen tulojen ja menojen koostuminen on esitelty perusteellisesti edellä. Siksi seuraavassa keskitytään yhteistyökumppanien ja sidosryhmien taloussuhteisiin.

Kuvio 4.2: WorldSkills Helsinki 2005 -toimijakuvio

Suomen valtio myönsi kisoja varten projektirahoitusta kisaorganisaatiolle sekä harkinnanvaraista projektiaavustusta laji- ja tapahtumajärjestäjille 4,5 miljoonaa euroa. Valtio sai puolestaan arvonlisäverotuottoja ja yhteisöverotuottoja yrityksiltä, jotka myivät palveluita tai tavaroita kisaorganisaatiolle, laji- ja tapahtumajärjestäjille sekä tapahtumavieraille. Näihin yrityksiin kuuluvat kisojen varsinaiset yhteistyöyritykset, tapahtuman tilojen omistaja sekä matkailua palvelevat yritykset, toimitus- ja palvelukumppanit ja tavarantoimittajat. Valtio ja kunnat saivat puolestaan tuloverotuottoja yritysten tai kisaorganisaation henkilöstön kisojen vuoksi lisäntyneistä palkkatuloista.

Tapahtuman tilojen omistaja, Messukeskus, sai kisaorganisaatiolta korvauksia tai vuokraa tilojen käytöstä. Kisoja varten ei tehty varsinaisia investointeja. Muut yritykset on kuviossa jaettu kahteen ryhmään niiden roolin mukaisesti. Kisojen **yhteistyöyritykset** sisältävät sponsoriyritykset ja muut viralliset yhteistyökumppanit, jotka maksoivat kisoille markkinointiyhteistyötukea. Toisen ryhmän muodostavat matkailua palvelevat yritykset sekä toimitus- ja palvelukumppaneina ja tavarantoimittajina toimineet yritykset. **Matkailua palveleviin yrityksiin** on laskettu ne yritykset, jotka myivät kisavieraille majoitus-, ravitsemis-, liikenne-, kauppa- ja muita palveluita. Kisayleisöltä tullut rahavirta kanavoitui pääasiassa näille yrityksille. Yritykset maksoivat palkkoja työntekijöille, jotka edelleen maksoivat tuloveroa valtiolle ja kunnallisveroa kunnalle. Yritykset tilittivät arvonlisäveroja valtiolle sekä maksoivat yhteisövero, josta osa kanavoituu kunnille niiden yhteisövero-osuutena.

Kisaorganisaatio, koulutuksenjärjestäjät sekä laji- ja tapahtumajärjestäjät palkkasivat **työntekijöitä tai teettivät vakinaisella henkilöstöllään työtä kisojen järjestämiseksi**. Yritykset käyttivät vakituista henkilökuntaansa ja palkkasivat lisätyövoimaa kisojen ja kisayleisön tar-

vitsemien palvelujen ja tavaroiden tuottamiseksi. Kisaorganisaatio ja yritykset maksoivat palkkoja työntekijöille ja työntekijät maksoivat veroja valtiolle ja kunnille.

Kisayleisön rooli on myös keskeinen suur tapahtuman taloudessa. Yleisö maksaa pääsyliput, joka on kisojen yksi merkittävä tulolähde. Lisäksi yleisö ostaa palveluita matkailuyrityksiltä. Myös varsinaiset **kisoihin osallistujat** (urheilijat, joukkueiden toimihenkilöt) ostavat tavaroita ja palveluita yrityksiltä.

5 Kisavieraat

Ammattitaidon MM-kisoissa oli lipunmyyntitilastojen mukaan 118 044 katsojaa. Tässä luvussa kuvataan kisavieraiden profiili sekä esitetään tietoja heidän tapahtumavierailuistaan ja näkemyksistään eri kohteiden kiinnostavuudesta. Lopuksi arvioidaan kisavieraiden (henkilöiden) lukumäärää sekä rahankäyttöä.

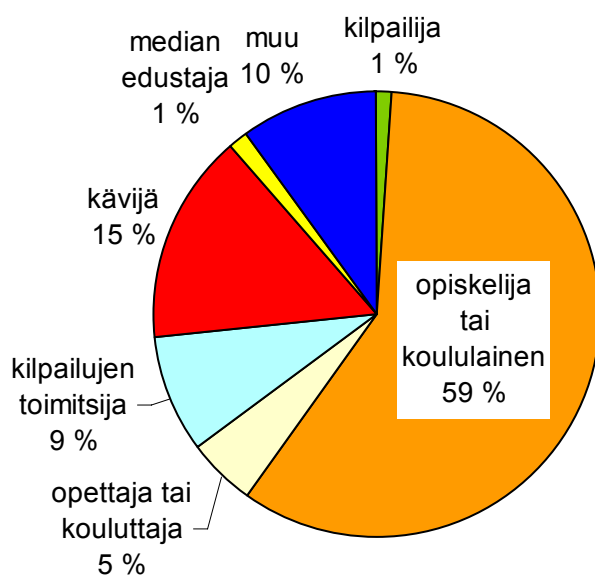
5.1 Ammattitaidon MM-kisojen kisavieraiden profiili

860 kisoissa kävijää haastateltiin Skills Finlandin yhteistyökumppanin Sakki ry:n toimesta. Naisia vastaajista oli 53,4 prosenttia ja miehiä 46,6 prosenttia. Suurin osa haastatelluista kävijöistä oli iältään 15 - 17 vuoden välillä (41 prosenttia). Viidennes haastatelluista oli 18 - 20-vuotiaita ja viidennes alle 15-vuotiaita. Kymmenesosa haastatelluista oli yli 30-vuotiaita ja samoin 20 - 30-vuotiaita.

Suomessa asuvien haastateltujen kävijöiden kotipaikka oli 59 prosentilla Etelä-Suomessa, 19 prosentilla Länsi-Suomessa ja 16 prosentilla Itä-Suomessa. Ulkomaisia vieraita oli haastatelluista noin 6 prosenttia. Ulkomaisista kävijöistä kaikki tulivat Euroopasta: 39 prosenttia Keski-Euroopassa, 37 prosenttia Pohjoismaissa, 12 prosenttia Etelä-Euroopassa, 8 prosenttia Länsi-Euroopassa ja 4 prosenttia Itä-Euroopassa.

59 prosenttia haastatelluista osallistui kisoihin opiskelijana tai koululaisena, 15 prosenttia vierailijana, 10 prosenttia muuna paikallaolijana, 9 prosenttia toimitsijana, 5 prosenttia opettajana tai kouluttajana ja yksi prosentti median edustajana ja yksi prosentti kilpailijana. 48 prosentilla haastatelluista koulutustaso oli peruskoulu, 35 prosentilla ammattioppilaitos, 5 prosentilla lukio, 5 prosentilla ammattikorkeakoulu ja 5 prosentilla yliopisto.

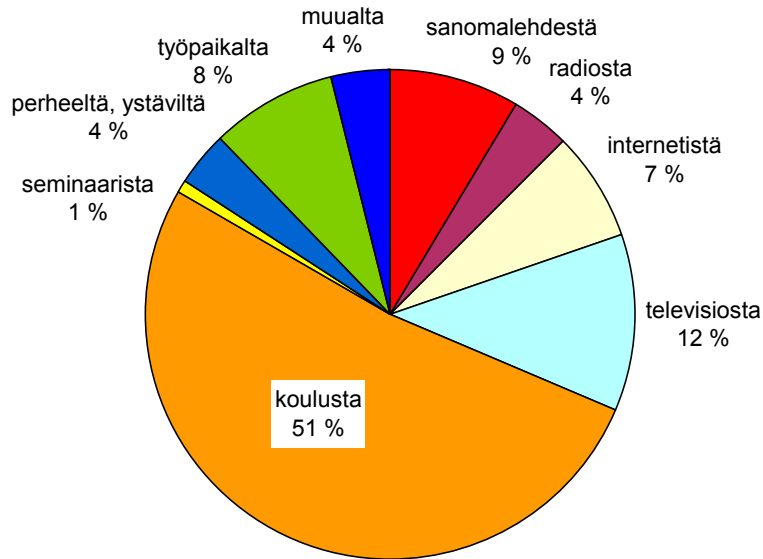
Kuvio 5.1: Haastateltujen rooli tapahtumassa

28 prosenttia haastatelluista oli aiemmin käynyt ammattitaitokisoissa Suomessa tai ulkomailla. Näistä SM Taitaja-kisoissa oli käynyt 76 prosenttia ja aiemmissa WorldSkills-kisoissa 7 prosenttia.

51 prosenttia haastatelluista sai tiedon kilpailuista koulusta, 12 prosenttia televisiosta, 9 prosenttia lehdestä, 8 prosenttia työpaikaltaan, 7 prosenttia internetistä, 4 prosenttia radiosta, 4 prosenttia ystäviltä tai perheeltä ja 1 prosentti seminaarista.

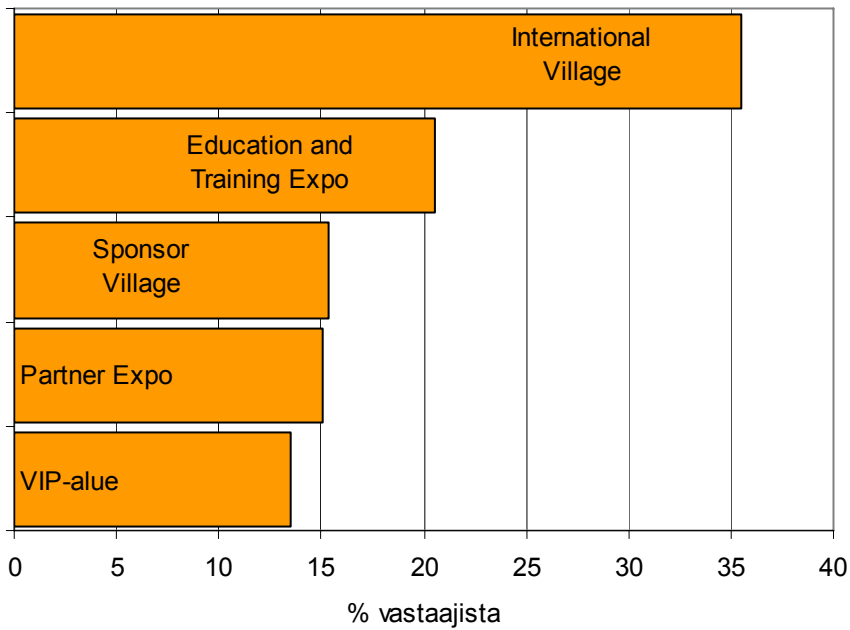
Kuvio 5.2: Haastatellut saivat tiedon ammattitaidon MM-kisoista

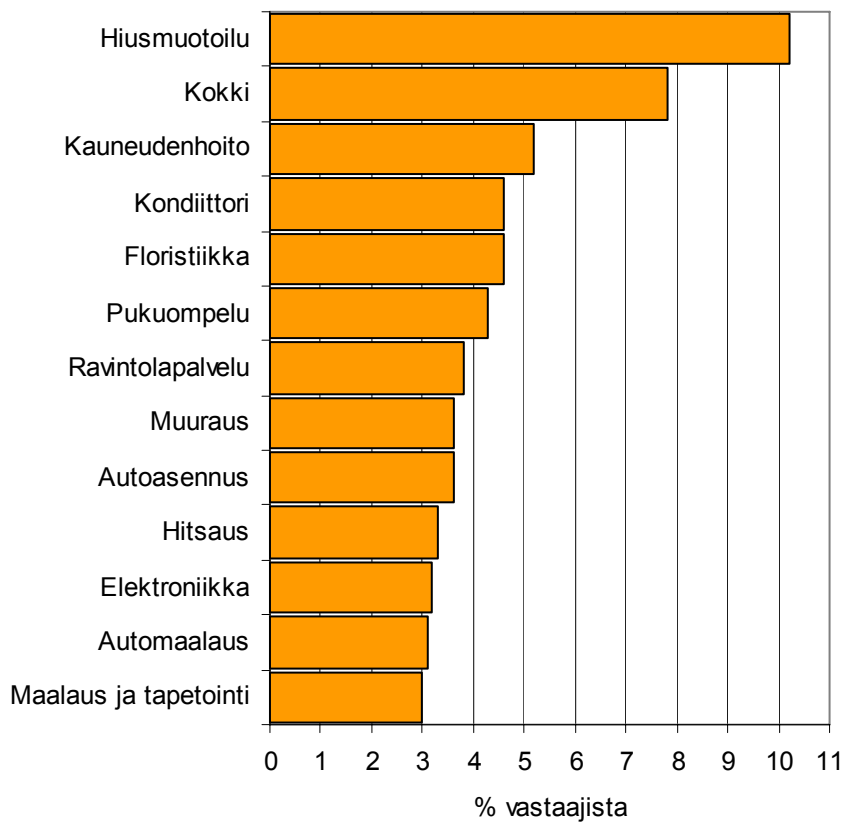
5.2 Kisojen tapahtumissa käynti ja mielenkiintoisimmat tapahtumat

Yli 35 prosenttia kaikkien haastateltujen kävijöiden (n=860) kaikista messu- tai näyttelyvierailuista suuntautui International Villageen (Global Skills Villagen osa). Kilpailulajeista eniten seurattuja olivat hiusmuotoilu (yli 10 prosenttia vastauksista), kokki, kauneudenhoito, kondiitori, floristiikka ja pukuompelu. Muista tapahtumista lajinäytöksiä (yli 40 prosenttia vastauksista) ja mestarikillan työnäytöksiä seurattiin eniten.

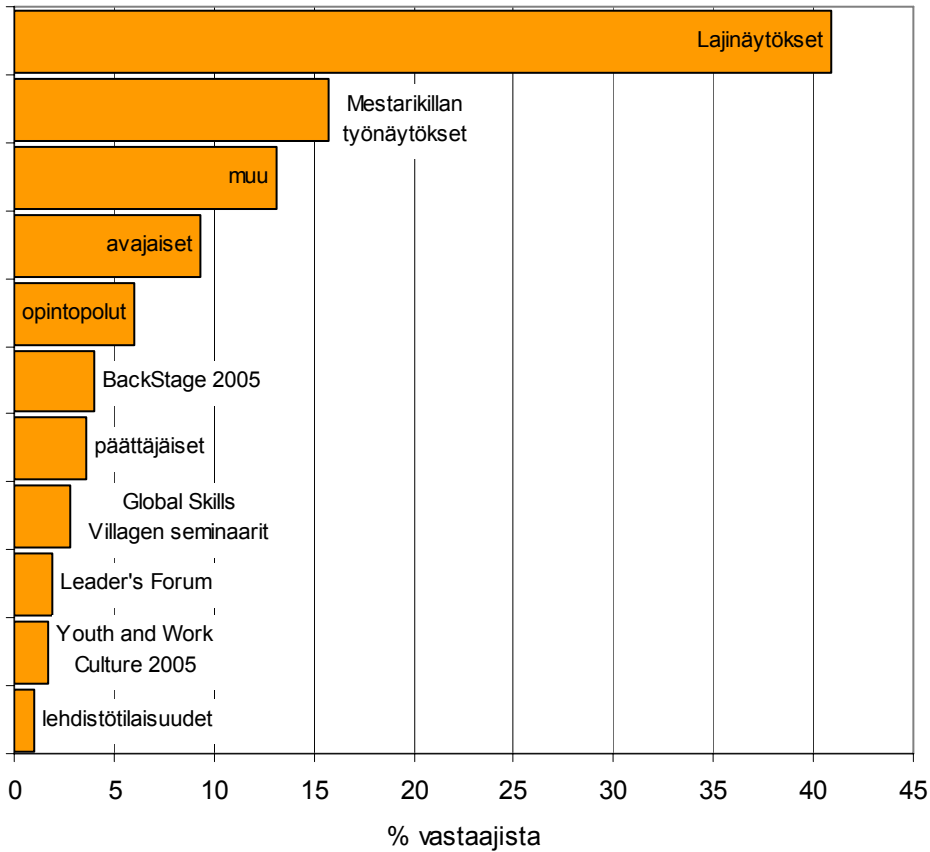
Kuvio 5.3: Haastateltujen seuraamat messut ja näyttelyt

Kuvio 5.4: Haastateltujen eniten seuraamat kilpailulajit

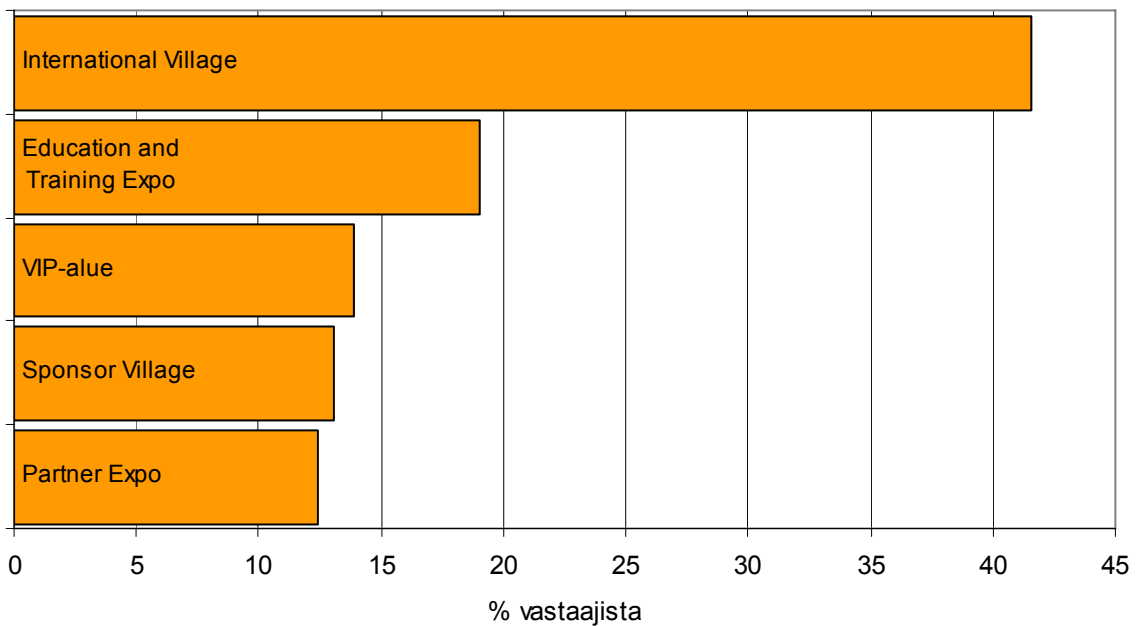

Kuvio 5.5: Haastateltujen seuraamat seminaarit ja tapahtumat

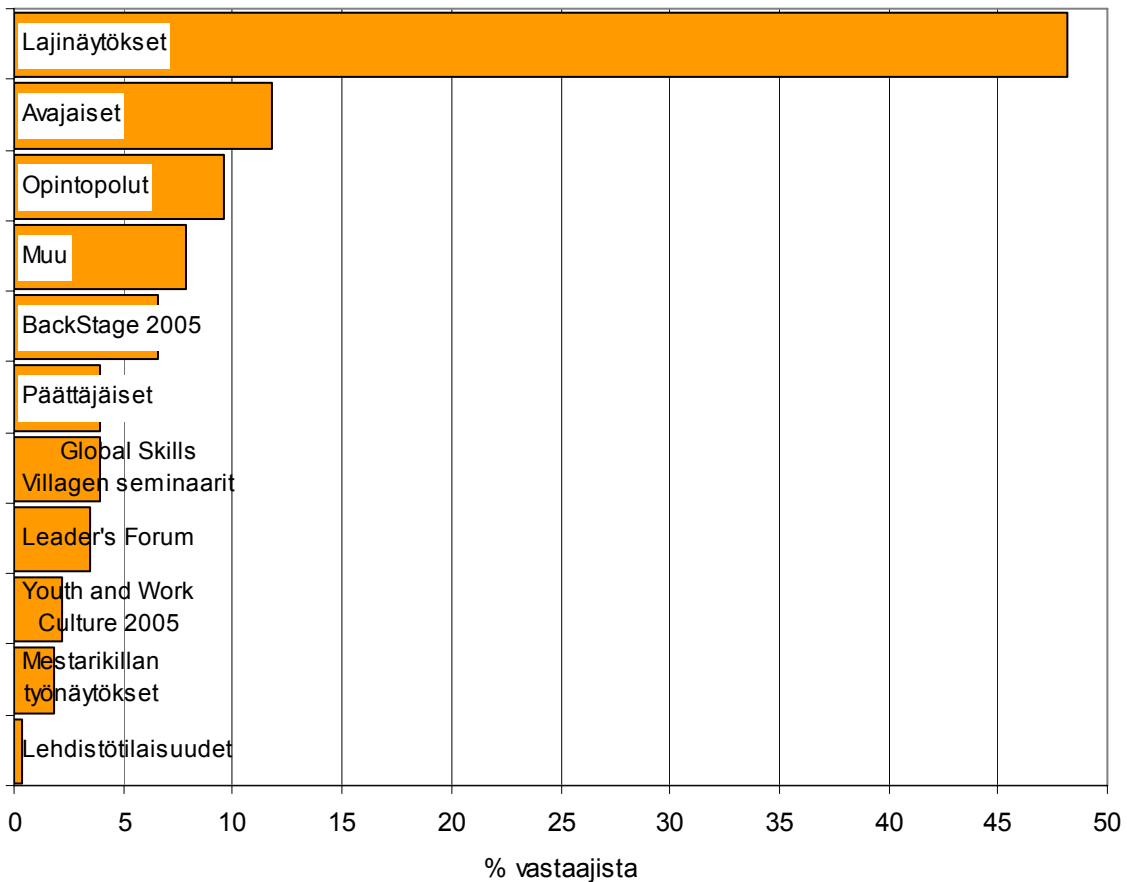

Haastatellut kävijät pitivät kaikista messu- tai näyttelyvierailuista mielenkiintoisimpina International Village - ja Education and Training Expo -vierailuja. Muista tapahtumissa mielenkiintoisimpina pidettiin lajinäytöksiä (liki 50 prosenttia vastauksista), avajaisia (noin 12 prosenttia vastauksista) ja opintopolkuja (noin 10 prosenttia vastauksista).

Kuvio 5.6: Haastateltujen mielestä mielenkiintoisimmat messut ja näyttelyt

Kuvio 5.7: Haastateltujen mielestä mielenkiintoisimmat seminaarit ja tapahtumat

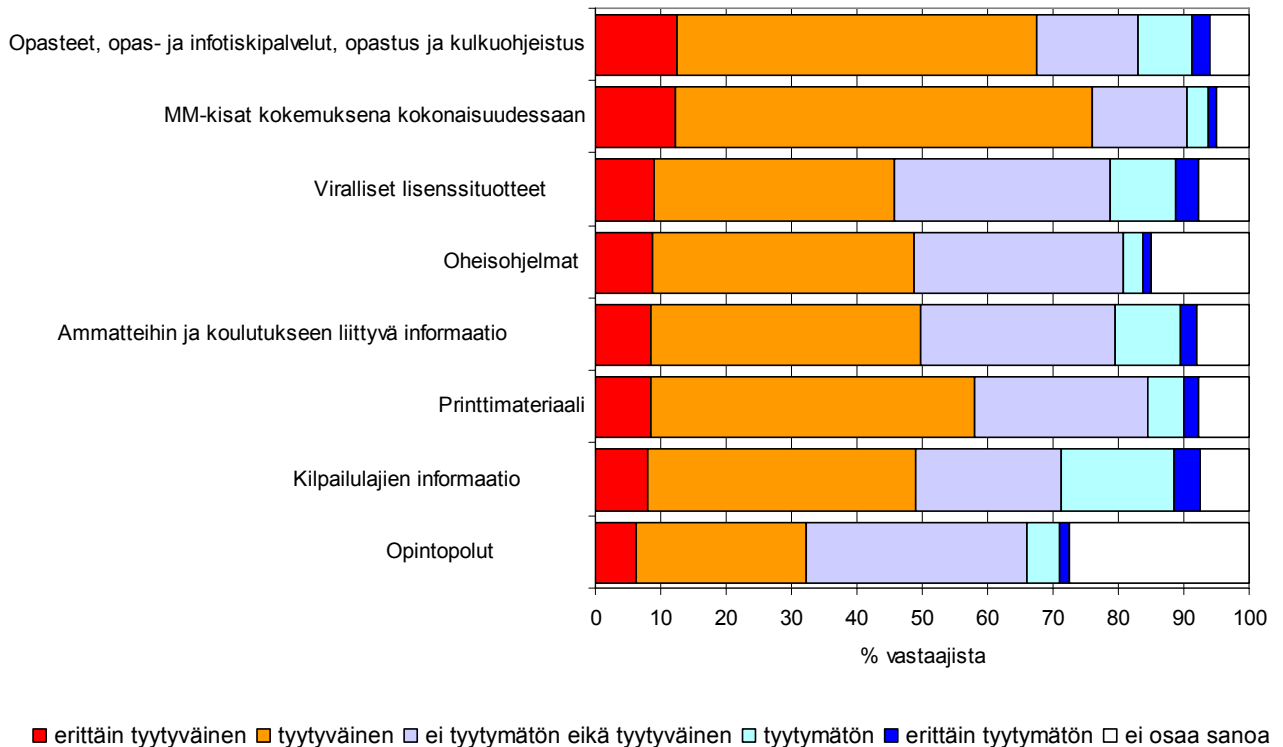

Kävijöiden tyytyväisyys

Tyytyväisyyttä kysyttiin kahdeksalla eri osa-alueella, jotka olivat 1) MM-kisat kokemuksena kokonaisuudessaan, 2) opasteet, opas- ja infotiskipalvelut, opastus ja kulkuohjeistus, 3) printtimateriaali, 4) kilpailulajien informaatio, 5) ammatteihin ja koulutukseen liittyvä informaatio, 6) oheisohjelmat, 7) opintopolut ja 8) viralliset lisenssituotteet.

Alla olevasta kuviosta ilmenee, että MM-kisat kokonaiskokemuksena olivat suurimman osan mielestä onnistuneet (tyytyväisiä 64 prosenttia ja erittäin tyytyväisiä 12 prosenttia), samoin kaikenlaiset opasteet ja printtimateriaali. Opintopoluista ei moni ole sanonut mielipidettään, mutta huomattavasti enemmän tyytyväisiä siltäkin osa-alueella on kuin tyytymättömiä.

Kuvio 5.8: Haastateltujen kävijöiden tyytyväisyys ammattitaidon MM-kilpailujen osa-alueisiin

5.3 Yhteenvetoa kisavieraista

Suurin osa haastatelluista kävijöistä oli nuoria, iältään 15 - 17-vuotiaita oli lähes puolet. Suomessa asuvien haastateltujen kävijöiden kotipaikka oli lähes 60 prosentilla Etelä-Suomessa. Ulkomaisia vieraita oli noin 6 prosenttia kaikista vieraista.

51 prosenttia haastatelluista sai tiedon kilpailuista koulusta, 12 prosenttia televisiosta, 9 prosenttia lehdestä, 8 prosenttia työpaikaltaan, 7 prosenttia internetistä ja loput tuttavilta. Lähes 60 prosenttia haastatelluista osallistui kisoihin opiskelijana tai koululaisena. 48 prosentilla haastatelluista koulutustaso oli peruskoulu ja 35 prosentilla ammattioppilaitos.

Yli 35 prosenttia kaikkien haastateltujen kävijöiden (n=860) kaikista messu- tai näyttelyvierailuista suuntautui International Villageen. Kilpailulajeista eniten seurattuja olivat hiusmuotoilu, kokki, kauneudenhoito, kondiittori, floristiikka ja pukuompelu. Muista tapahtumista lajinäytöksiä (yli 40 prosenttia vastauksista) ja mestarikillan työnäytöksiä seurattiin eniten ja mielenkiintoisimpina pidettiin myös lajinäytöksiä (liki 50 prosenttia vastauksista) sekä avajaisia ja opintopolkuja. MM-kisat kokonaiskokemuksena olivat suurimman osan mielestä onnistuneet (tyytyväisiä 64 prosenttia ja erittäin tyytyväisiä 12 prosenttia).

5.4 Kisavieraiden määrä ja rahankäyttö

Ammattitaidon MM-kisoissa oli noin 118 000 katsojaa lipunmyyntitietojen mukaan. Suurin osa vieraista kävi tapahtumassa yhden kerran, mutta osa toistuvasti. Suuruusluokkatasolla voidaan arvioida, että kisoissa kävi katsojat, kilpailijat, muut joukkueiden edustajat sekä median edustajat mukaan luettuna yhteensä noin 100 000 henkilöä.

Kävijähaastatteluiden perusteella arvioituna samoin kuin kisaorganisaation arvion mukaan tapahtumassa oli noin 6 000 ulkomaalaista vierasta, johon sisältyvät kilpailijat, joukkueiden henkilöstö sekä ulkomaisen median edustajat. Haastattelujen perusteella on arvioitu, että kotimaisia vieraita (ml. kilpailijat, joukkueiden edustajat, toimihenkilöt) Helsingin seudun⁶ ulkopuolelta tuli noin 60 000, joista 36 000 oli koululaisia ja 24 000 muita. Helsingin seudulta kotoisin olevia vieraita arvioidaan olleen 34 000, joista 20 000 koululaisia ja 14 000 muita.

Aluetaloudellisten vaikutusten kannalta on välttämätöntä arvioida edes karkealla tasolla kisavieraiden rahankulutusta tapahtumavierailun yhteydessä. Tätä varten on käytetty hyväksi Helsingin yleisurheilun MM2005-kisojen yhteydessä saatuja tietoja kisavieraiden rahankäytöstä, joiden tuloksia on soveltuvin osin käytetty myös ammattitaitokisojen kisavieraiden rahankäytön arvioinnissa. Laskelmaa varten on arvioitu, että ammattitaidon MM-kisojen ulkomaisten kisavieraiden keskimääräinen vierailun kesto oli 4 päivää ja keskimääräinen rahankäyttö 120 euroa/pv henkilöä kohti. Helsingin seudun ulkopuolelta tulleiden muiden kuin koululaisten keskimääräiseksi vierailun kestoksi on arvioitu 1,5 päivää ja keskimääräiseksi rahankulutukseksi 80 euroa/pv. Koululaisten keskimääräiseksi rahankulutukseksi on arvioitu 20 euroa/pv. Nämä arvioidut rahamäärät kanavoituivat pääosin Helsingin seudun matkailua palveleville yrityksille, mukaan luettuna Messukeskuksessa toimivat ravintolat, kahvilat ja kaupat. Helsingin seudun lisäksi osa kulutuksesta kanavoitui muiden alueiden yrityksille mm. bussikuljetusten, matkaostosten sekä ulkomaisten vieraiden matkailun välityksellä. Ja-kaumaksi on arvioitu 80 prosenttia Helsingin seudulle ja 20 prosenttia muille alueille. Arvioihin ei sisälly pääsylippukustannuksia, jotka sisältyvät kisaorganisaation tuloihin ja rahankäyttöön.

Näiden arvioiden perusteella päädytään laskelmaan (taulukko 5.1), jonka mukaan ammattitaidon MM-kisojen kisavieraat toivat matkailua palveleville yrityksille välittömästi noin 6,5 miljoonaa euroa (sisältäen arvonlisäverot), josta 5,2 miljoonaa euroa tuli Helsingin seudulle ja 1,3 miljoonaa euroa muualle Suomeen. Tämä voidaan tulkita kisojen aikaansaamaksi bruttolisäykseksi matkailualan yritysten liikevaihtoon. Helsingin seudun asukkaiden kisojen yhteydessä tapahtunutta rahankäyttöä ei tässä yhteydessä ole otettu huomioon, koska on oletettu, että he olisivat käyttäneet likimain samansuuruisen rahamäärän Helsingin seudulla ilman tapahtumaakin.

Kisavieraiden alueelle tuoman rahavirran merkitystä yritysten kannalta arvioidaan luvussa 8. Kokonaisvaikutusta aluetalouteen ottaen huomioon eri kanavien kautta toteutuvat kerrannaisvaikutukset arvioidaan luvussa 9.

⁶ Helsingin seutu koostuu pääkaupunkiseudusta (Helsinki, Espoo, Kauniainen, Vantaa) sekä kehysalueesta (8 kuntaa).

Taulukko 5.1: Arvio ammattitaidon MM-kisojen kisavieraista ja heidän rahankäytöstään

Tyyppi	Henkilöiden lkm	Päivät/ henkilö	Euroa/ päivä /hlö	Euroa/ henkilö	Rahan- käyttö yhteensä 1000 €
Ulkomaalaiset	6000	4	120	480	2880
Hgin seudun ulkopuolelta					
- ei-koululaiset	24000	1,5	80	120	2880
- koululaiset	36000	1	20	20	720
Helsingin seudulta					
- ei-koululaiset	14000	1			
- koululaiset	20000	1			
Yhteensä	100000				6480
- Helsingin seutu					5185
- muu Suomi					1295

6 Kisat laji- ja tapahtumajärjestäjien näkökulmasta

Laji- ja tapahtumajärjestäjät muodostivat ammattitaidon MM-kisojen keskeisen toimijaryhmän. Heidän tavoitteitaan, panostuksiaan sekä saavuttamiensa tuloksia ja lisäarvoa selvitetiin tutkimusta varten erillisellä kyselyllä.

6.1 Kyselyn tarkoitus, toteutus ja vastaajat

Kyselyllä haluttiin kartoittaa ammattitaidon MM-kilpailujen järjestämiseen osallistuneiden organisaatioiden tavoitteita ja panostuksia tapahtuman järjestämisessä sekä tapahtumasta saatua lisäarvoa organisaatioille. Perusjoukkona oli Skills Finland ry:ltä saatujen tietojen mukaan koottu joukko koulutuksenjärjestäjiä (n=34), jotka osallistuivat kisajärjestelyihin vastuullisina laji- ja/tai tapahtumajärjestäjinä. Vastauksia saatiin 59 prosentilta (aineisto n=20).

Kysely järjestettiin sähköpostitse Kaupunkitutkimuksen toimesta kevättalvella 2006. Vastaajien organisaatiot jakautuivat alla olevan taulukon mukaisesti. Kyselyyn vastaajista yksi oli kuntayhtymän johtaja, viisi rehtoria tai siihen rinnastettavaa johtajaa, kolme koulutusala- tms. johtajaa, neljä koulutuspäällikköä, kolme projekti- tai tuotepäällikköä, kaksi opettajaa ja kaksi sihteeriä.

Taulukko 6.1. Vastanneiden laji- ja tapahtumajärjestäjien edustamat organisaatiot

Organisaatio	
Ammatillisen koulutuksen järjestäjät	9
Ammattikorkeakoulut	3
Ammatilliset oppilaitokset	7
Yritys	1
	20

6.2 Laji- ja tapahtumajärjestämisen organisointi

Laji- ja tapahtumajärjestämiseen **osallistuneiden opettajien ja muun henkilökunnan yhteenlaskettu lukumäärä** oli 249, mikä on keskimäärin 12,45 henkilöä vastannutta koulutuksenjärjestäjää kohden (n=20). Laji- ja tapahtumajärjestämiseen osallistuneiden **opiskelijoiden lukumäärä** oli yhteensä 684, eli keskimäärin 36 opiskelijaa vastannutta koulutuksenjärjestäjää kohden (n=19). **Henkilötyökuukausia opettajilta ja muulta henkilökunnalta** käytettiin yhteensä 292, mikä on noin 17,2 henkilötyökuukautta koulutuksenjärjestäjää kohden (n=17). Henkilötyökuukausia **opiskelijoilta** kertyi yhteensä noin 301, mikä on noin 16,7 henkilötyökuukautta koulutuksenjärjestäjää kohden (n=18).

Laji- ja tapahtumajärjestäjän **omien yhteistyökumppaniyritysten lukumäärää** kysyttäessä sponsoriyrityksiä ilmoitettiin olevan yhteensä 128, tavarantoimittajia (ostopalveluita) 152, peruskouluja ja lukioita 44, ammattioppilaitoksia 51 ja korkeakouluja yhteensä 8.

Koulutuksenjärjestäjien ensisijainen rooli kisoissa oli vastata lajikohtaisten kilpailujen järjestämisestä. Tämän lisäksi koulutuksenjärjestäjät olivat **järjestämässä** seuraavia **ammattitaidon MM-kisoihin liittyviä tapahtumia**:

Juhlien ja muun ohjelman järjestäminen 6 mainintaa

- iltajuhla lajieksperteille (2 kpl)
- cocktail-tilaisuus yhteistyökumppaneille
- osallistuminen avajaisten ja päättäjäisten järjestämiseen

- Global Areenalla sirkusopiskelijoiden esityksiä
- yli 20 maasta tulleiden kutsuvieraiden matkaohjelmaa järjestämässä.

Ruokailujen järjestäminen 2

- kilpailijoiden valmentajien ja eksperttien eväspalvelujen hoito koko tapahtuman aikana
- happy hour -tilaisuudet eksperteille ja VIP-vieraille kilpailupäivien aikana.

Messujen ja seminaarien järjestelyt 8

- messuosastoilla oma tai jaettu osasto (4 kpl)
- muutamien messuoppaiden järjestäminen
- alustuksia seminaareissa
- koulu yhteistyöhankkeeseen liittyvä opintopolkuprojekti
- koulutuksen esittely Ballroomissa.

Visuaalisen ilmeen toteutus 5

- Global Skills Village -tapahtuman näytökseen ja avajais- ja päättäjäistapahtuman näytökseen pu-
vustus, musiikki, ehostus ja kampaukset
- avajaisten ja päättäjäisten kukkakoristelut sekä ohjelmakirja/käsiohjelma
- kisa-alueiden visuaalinen ilme (2 kpl)
- WorldSkills-mitalien suunnittelu ja valmistus opiskelijatyönä.

Materiaalien ja laitteiden hankinta 4

- avajaisten ja päättäjäisten materiaalikuljetukset
- laitetoimituksia (2 kpl)
- akkreditointikuvauksien ja kulkukorttien valmistus kaikille tarvitseville (n. 5000 korttia).

Lajivalmennukseen ja lajien valvontaan osallistuminen 4 mainintaa

- lajisupervisorit (2 kpl) ja assistentit (3 kpl)
- tukemassa valmennusta
- mukana lajivalmentajana ja lajin uutena huippuvalmennusyksikkönä
- mukana lajieksperttinä ja muuna toimijana.

Toteutetut opetusprojektit

70 prosenttia koulutuksenjärjestäjistä (n=14) toteutti kisoihin liittyviä **opetusprojekteja**. Ope-
tusprojektien luonnetta ja panostusta niihin kuvattiin seuraavasti:

Kisoissa tehty opiskelijatyö oli osa opintojakson ja tai työssäoppimisjakson suorittamista

- Oheistapahtumana hoidettu visuaalinen ilme liitettiin osaksi liiketalouden perustutkinnon koulutus-
ohjelmaa (Asiakaspalvelu ja markkinointi). Oppiminen pohjautui projektioppimisen käytäntöihin.
Kauneudenhoitoalan opiskelijoiden osallistuminen opastukseen, kilpailutilan kunnossapitoon,
pyykkihuoltoon liitettiin osaksi työssä oppimista. Lähihoitajaopiskelijoiden osallistuminen moniin la-
jinäytöksen valmisteleviin tehtäviin, kilpailupaikan kunnossapitoon ja opastukseen, kilpailutilanteen
asiakkaista huolehtimiseen ja heidän asiakkaana olonsa tukemiseen liitettiin osaksi työssä oppi-
mista ja vapaasti valittavia opintoja.
- Opiskelijat tekivät myös päättötoita liittyen kilpailutapahtumaan.
- Näyttely- ja messurakentaminen (opintokokonaisuus), somistaminen (osa opintokokonaisuutta),
markkinointi (osa opintokokonaisuutta) ja projektityöskentely.
- Työssä oppiminen yhdistettiin kahden oppilaan kohdalla lajijärjestelyihin: omalla esittelyalueella
esitysten valmistelu ja toteutus.
- Järjestelyt olivat osa opiskelijoiden markkinointiviestintä- ja markkinoinnin suunnittelu -
opintojaksoa.

Osa henkilökunnan koulutusta

- Henkilökunnalle järjestettiin Taitaja-toimintaan liittyvää koulutusta, valmentaja- ja kummikoulutus-
ta.
- Koulu yhteistyöhankkeen opintopolkuprojekti, jossa tuotettiin koululaisille, opinto-ohjaajia ja muita
opettajia varten laaja ammatti- ja uranvalinnan ohjaukseen liittyvä tukipaketti.

Muu opiskelijoilla teetetty työ kisojen aikana

- Matkailupalvelujen opiskelijat toimivat oppaina kaikissa kuljetusbusseissa (VIP-vieraat, maakun-
nan opot, opiskelijat ja henkilöstö).
- Opaskoulutus, näytös- ja tapahtumaprojektit, ehostus- ja kampauprojektit.
- Sähköasennuslajin asennusseinäkkeiden rakentaminen opiskelijatyönä.

- Rakenteiden rakentaminen ja pintakäsittely.
- Höyläpenkki-projekti yhteistyössä ison yrityksen kanssa, jossa tehtiin 50 uutta penkkiä koulun käyttöön (arvo noin 200€/penkki).

Toteutettujen **opetusprojektien jatkuvuutta** luonnehdittiin seuraavasti:

Ei jatkuvuutta tällä toiminnalla 1 maininta

Ovat olleet normaalia toimintaa jo ennen kisoja 3 mainintaa

Kokemuksia käytetään hyväksi tulevissa kisoissa 4 mainintaa

- Samanlainen valmennus käynnistetään Japanin WSC 2007 kisoja varten.
- Tulevissa Taitaja 2008 kilpailujärjestelyissä tullaan kehittämään edelleen opiskelijoiden osallistumista järjestämiseen.
- Opintopolkuprojektit jatkuvat sekä kansallisissa Taitaja-kilpailuissa (Opintopolut 2006 jo toteutettiin Tampereella tammikuussa) että myös MM-kilpailuissa.
- Lajijärjestelyiden osalta osittain esim. Taitaja-kisojen semifinaalien järjestelyissä.

Kokemusten hyödyntäminen normaalissa toiminnassa 6 mainintaa

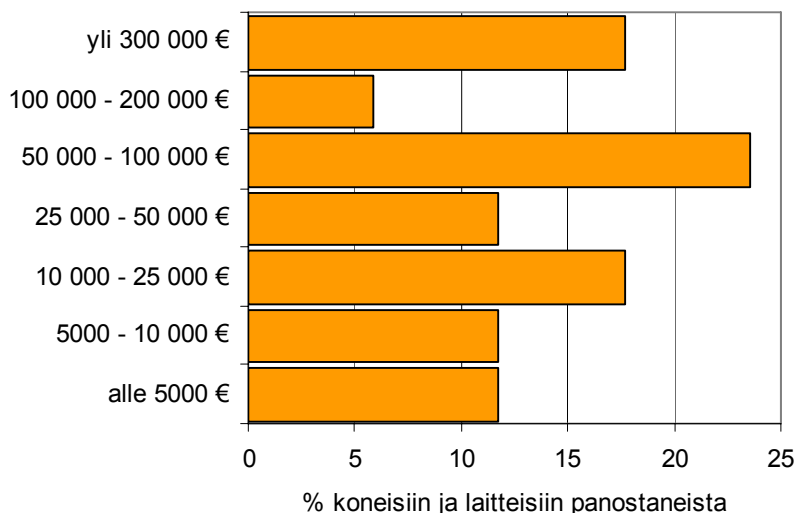
- Messuesittelyiden osalta hyödynnetään jatkuvasti.
- Projekti onnistui hyvin ja opiskelijat saivat paljon hyvää kokemusta.
- Käytämme hyödyksi kokemuksia tulevaisuudessa vastaavissa opinnoissa/projekteissa.
- Projektin suurin hyöty on ollut CNC-opetuksen lisääntyminen ja ko. koneiden käyttö opetuksessa on lisääntynyt.
- Koulutukset jatkuvat, tarkoituksena koko henkilöstön (ainakin opetus-) kilpailijakummikoulutus.
- Ed. oleva toimi hyvin opiskelijoiden näyttötöilaisuutena.

Panostukset kisoihin ja sponsoritulot

85 prosenttia (n=17) koulutuksenjärjestäjistä panosti ammattitaidon MM-kisoihin **ohjaamalla ja kouluttamalla omaa henkilökuntaa. Lisää henkilökuntaa palkattiin** vain 25 prosentissa koulutuksenjärjestäjistä (n=5).

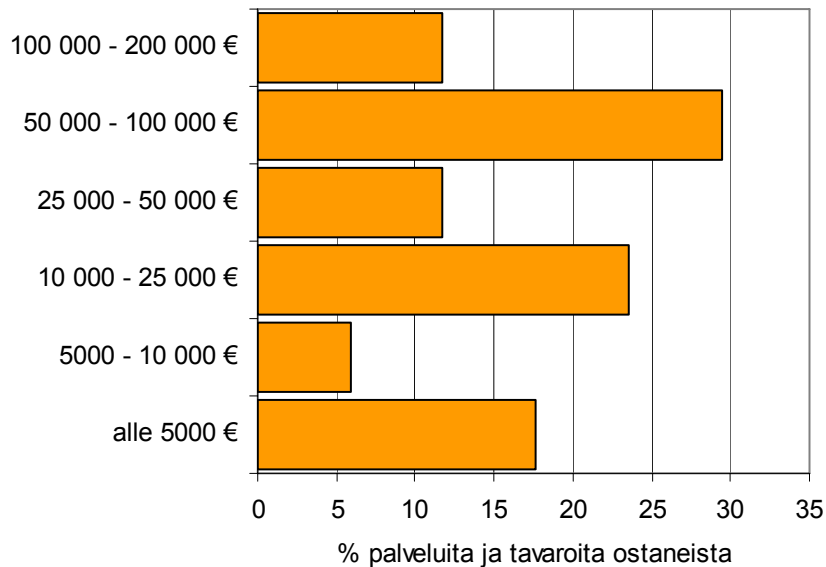
85 prosenttia (n=17) koulutuksenjärjestäjistä panosti erityisesti ammattitaidon MM-kisoja varten **koneisiin ja laitteisiin** (koneita tai laitteita ei olisi muuten vielä hankittu). Liki neljännes näistä investoi 50 000 - 100 000 euroa ja 18 prosenttia yli 300 000 euroa. Alle 5000 euron panostuksia oli vain reilulla kymmenesosalla koulutuksenjärjestäjistä. Vastausten mediaani on luokassa 25 000 - 50 000 euroa.

Kuvio 6.1: Laji- ja tapahtumajärjestäjien panostukset koneisiin ja laitteisiin (niistä, jotka panostivat koneisiin ja laitteisiin)

85 prosenttia (n=17) koulutuksenjärjestäjistä panosti ammattitaidon MM-kisoihin **ostamalla palveluita tai tavaroita**. Heistä liki 30 prosenttia investoi 50 000 - 100 000 euroa tähän tarkoitukseen. Viisi mainitsi ostaneensa asiantuntijapalveluita, neljä matkustus- ja majoituspalveluita, viisi logistiikka- ja kuljetuspalveluita, 11 erilaisia materiaaleja ja raaka-aineita ja 10 työvälineitä ja -tarvikkeita sekä koneita ja laitteita. Vastausten mediaani sijoittuu luokkaan 25 000 - 50 000 euroa.

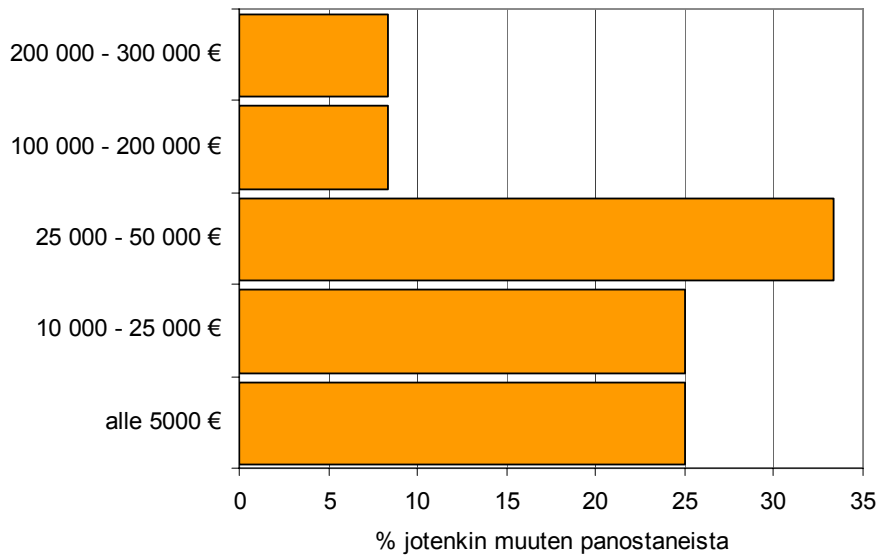
Kuvio 6.2: Laji- ja tapahtumajärjestäjien panostukset palveluihin ja tavaroihin (niistä, jotka panostivat ostamalla palveluita ja tavaroita)

60 prosenttia (n=12) koulutuksenjärjestäjistä panosti ammattitaidon MM-kisoihin **jotenkin muuten**. Heistä yli 30 prosenttia investoi 25 000 - 50 000 euroa. Vastausten mediaani sijoittuu luokkaan 25 000 - 50 000 euroa. Muita panostuksia eriteltiin seuraavasti:

- Sidosryhmätillaisuus VIP-tiloissa, WorldSkills-paitoja 800 kpl ym.
- Yhteistyökumppani järjestämässä yhdessä ammattipiston kanssa kansallista lajinäytöstä.
- Em. erillisrahoitettujen henkilöstötyöpanosten lisäksi sijoitimme valmistelutyöpanosta opetustyön yhteyteen. Opiskelijoiden työpanos lisäksi palkatonta työtä.
- Mainostimme oppilaitostamme.
- Opiskelijoiden ja opettajien yhteistyökokoukset ja tapaamiset lajijärjestäjien kanssa sekä koko ryhmän osallistuminen Taitaja 2005 -kilpailuihin Turussa oli lisäpanostus.
- Tarjosimme matkan ja liput 460:lle alueen peruskoululaiselle ja 520:lle omaan henkilöstöön kuulvalle MM-kisoihin.
- Toimimme kahdella junalla ja kymmenillä busseilla kasiluokkalaisia, omia ammattiin opiskelevia, henkilöstöä ja yhteistyökumppaneita kisatapahtumaan, yhteensä lähes 5000 kisavierasta.
- Lajien eksperttievierailut, yhteistyökumppaneiden ravintolatapahtuma oppilaitoksessa.
- Kilpailijoiden valmennus, karsintakilpailujen järjestys.

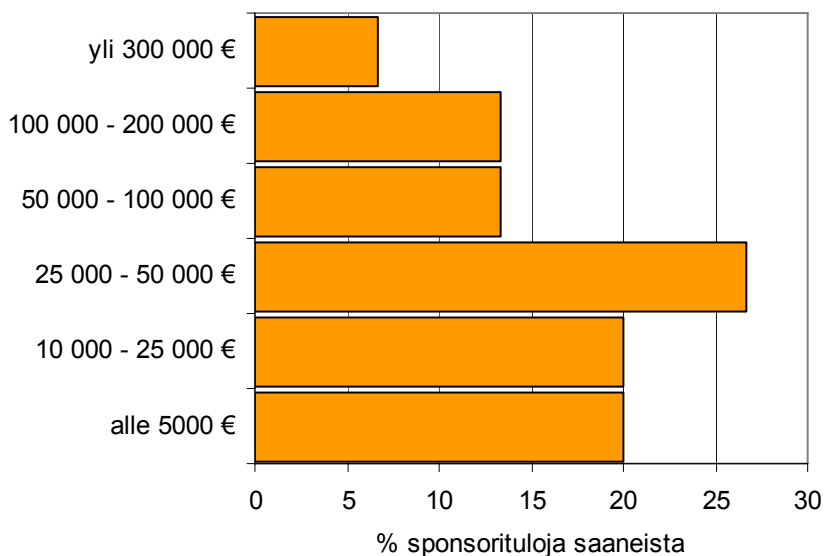
Kuvio 6.3: Laji- ja tapahtumajärjestäjien muut panostukset (niistä, jotka panostivat jotenkin muuten)

75 prosenttia (n=15) koulutuksenjärjestäjistä sai ammattitaidon MM-kisoja varten **sponsorituloja rahana tai edullisina palveluina tai tavaroina**. Heistä yli 25 prosentilla tulojen arvo yhteensä oli 25 000 - 50 000 euroa. Viidennes sai alle 5000 euron arvosta rahaa tai palveluja tai tavaroita. Vastausten mediaani on luokassa 25 000 - 50 000 euroa. Palveluita ja tavaroita eriteltiin seuraavasti:

- asiantuntijapalveluita 9 mainintaa
- materiaalit, raaka-aineet ja tuotteet 8
- laitteet ja koneet ja laitevuokrat 6
- työkaluja 3
- rahaa lahjoituksina 3
- palkintoja ja muistolahjoja 3
- alennuksia 2
- lainaan laitteita ja kalusteita 2
- tiloja 2
- ohjelmapalveluita 1
- rahaa ministeriöltä 1 maininta.

Kuvio 6.4: Laji- ja tapahtumajärjestäjien sponsoritulojen yhteenlaskettu arvo (niistä, jotka saivat sponsorituloja)

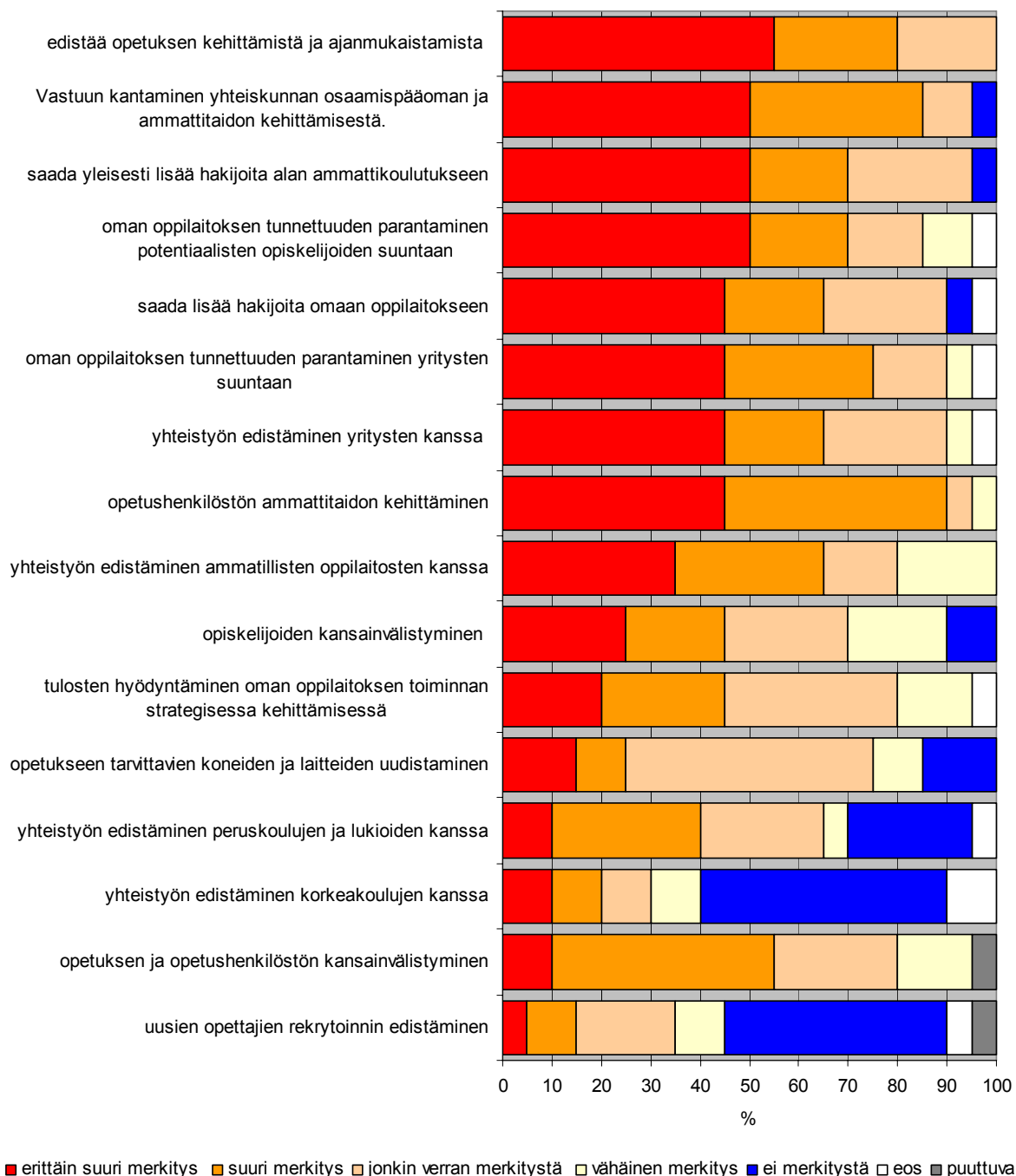
6.3 Laji- ja tapahtumajärjestämisen tavoitteet ja tulokset

Tavoitteet

Opetushenkilöstön ammattitaidon kehittäminen nousi ensisijaiseksi laji- ja tapahtumajärjestämisen tavoitteeksi saaden 90 prosentilta koulutuksenjärjestäjistä vähintään suuren merkityksen. Vastuun kantaminen yhteiskunnan osaamispääoman ja ammattitaidon kehittämisestä sai 85 prosentilta vähintään suuren merkityksen ja puolelta vastaajista erittäin suuren merkityksen ja on laaja-alaisuudestaan huolimatta erittäin tärkeänä pidetty näkökulma. Opetuksen kehittämisen ja ajanmukaistamisen edistäminen sai 80 prosentilta vähintään suuren merkityksen ja sai eniten kannatusta erittäin suuresti merkityksellisenä tavoitteena (55 prosentilta). Puolet vastaajista on myös arvioinut erittäin merkitykselliseksi tavoitteeksi saada yleisesti lisää hakijoita alan ammattikoulutukseen ja samoin puolet oppilaitoksen tunnettuuden parantamisen potentiaalisten opiskelijoiden suuntaan.

Uusien opettajien rekrytoinnin edistämistä ja yhteistyön edistämistä korkeakoulujen kanssa ei pidetty kovin merkityksellisinä tavoitteina, mikä kisojen luonteen huomioon ottaen onkin loogista. Sen sijaan hieman yllättäen myöskään yhteistyön edistämistä peruskoulujen ja lukioiden kanssa ei pidetty tärkeänä tavoitteena. Opetukseen tarvittavien uusien koneiden ja laitteiden uudistaminen ei ollut sekään kovin merkityksellinen lajijärjestämisen tavoite.

Kuvio 6.5: Ammattitaidon MM-kisojen laji- ja tapahtumajärjestäjänä toimimisen pääasialliset tavoitteet koulutuksenjärjestäjän näkökulmasta

Muita laji- tai tapahtumajärjestämisen tavoitteisiin liittyviä tekijöitä:

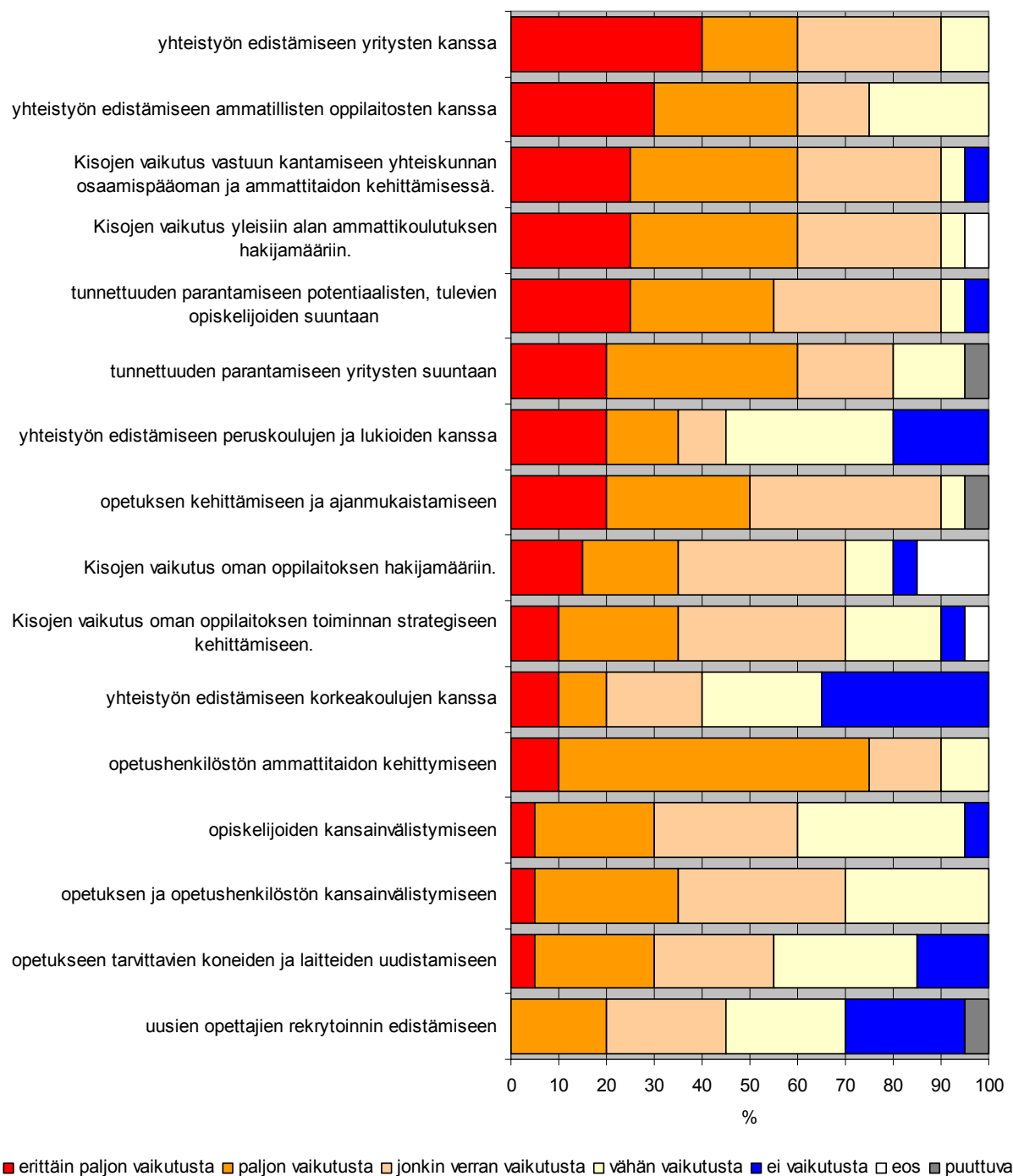
- Kokemusta kilpailujen järjestämisestä. Yleistä näkyvyyttä.
- Opettajien innostuksen lisääminen Taitaja-kilpailutoimintaan. Mahdollisuus vertailla omia ja muiden tekemisiä. Ura- ja ammatinvalinnan ohjauksen kehittyminen.
- Yhteistyö henkilöstön ja opiskelijoiden keskuudessa (lajijärjestelyissä yhteistyössä opettajat, hallintohenkilöstö sekä opiskelijat). Opetusmenetelmien ja arvioinnin kehittäminen ammattiosaamisen näyttöjen näkökulmasta. Koulutuksen tason vertailu kansainvälisesti.
- Testata omaa osaamista opetuksen ja projektitoiminnan saralla.
- Haluamme, että maailmalle leviää Suomesta käsitys, että pystymme järjestämään pienenä kansakuntana maailman parhaat WorldSkills-kisat.
- Alueellisen ammatillisen koulutuksen vaikuttavuuden lisääminen.

Laji- ja tapahtumajärjestämisen tulokset ja saatu lisäarvo

Yleisesti ottaen tavoitteet olivat suuremmat ja korkeammalla kuin arvioitu vaikutus koulutuksenjärjestäjiin tämän kyselyn perusteella. Silti suunnilleen samat painotukset säilyivät tavoitteista vaikutuksiin, sillä erotuksella, että toteutuneissa vaikutuksissa korostui yritysten ja oppilaitosten ja oppilaitosten välinen yhteistyö. 40 prosentin mielestä kisoilla oli erittäin paljon vaikutusta yhteistyön edistämiseen yritysten kanssa. 30 prosentin mielestä kisoilla on ollut erittäin paljon vaikutusta yhteistyön edistämiseen (muiden) ammatillisten oppilaitosten kanssa. Kisat olivat vaikuttaneet opetushenkilöstön ammattitaidon kehittymiseen 75 prosentin mielestä vähintään paljon ja samoin 60 prosentin mielestä vastuun kantamiseen yhteiskunnan osaamispääomasta, yleisiin alan ammattikoulutuksen hakijamääriin, tunnettuuteen yritysten keskuudessa sekä yhteistyön edistämiseen yritysten ja ammattioppilaitosten kanssa.

Tavoitteiden mukaisesti ammattitaidon MM-kisoilla ei ollut merkittäviä vaikutuksia yhteistyön edistämiseen korkeakoulujen kanssa, uusien opettajien rekrytoinnin edistämiseen eikä yhteistyön edistämiseen peruskoulujen ja lukioiden kanssa. Ammattitaidon MM-kisojen vaikutukset arvioitiin vähäisiksi myös opetukseen tarvittavien uusien koneiden ja laitteiden uudistamisen ja yllättäen opiskelijoiden kansainvälistymisen kannalta.

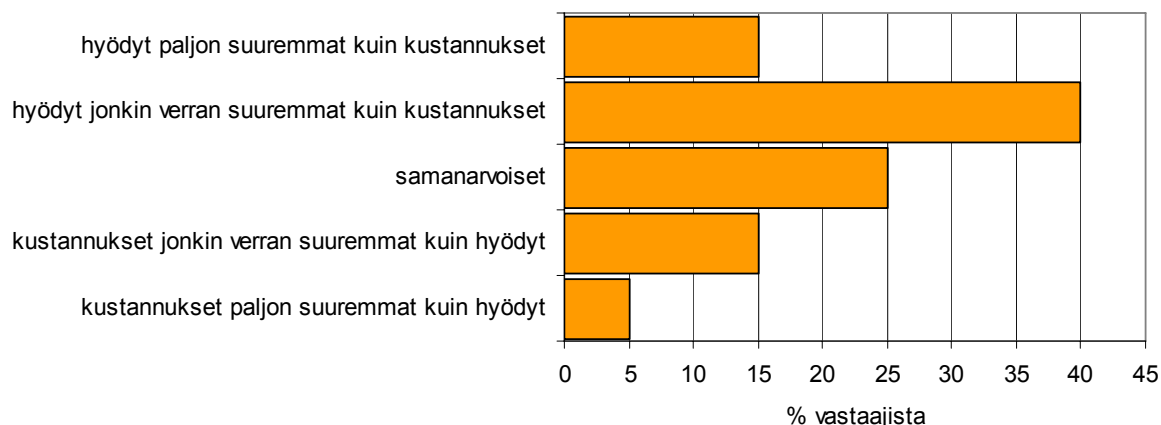
Kuvio 6.6: Ammattitaidon MM-kisojen vaikutus vastaajaorganisaatioon koulutuksenjärjestäjän näkökulmasta

Kisojen aikana eri tahojen kanssa **luotu yhteistyö todennäköisesti jatkuu** puolella koulutuksenjärjestäjistä (n=10). Varman jatkuvuuden kannalla on 40 prosenttia. Kymmenes on sitä mieltä, että todennäköisesti yhteistyö ei jatku.

Koulutuksenjärjestäjistä 40 prosenttia on sitä mieltä, että **laji- ja tapahtumajärjestämisen hyödyt** ovat jonkin verran suuremmat kuin kustannukset. Samanarvoisina hyötyjä ja kustannuksia pitää neljännes. 15 prosentin mielestä hyödyt ovat paljon suuremmat kuin kustannukset ja päinvastaista mieltä on vain viisi prosenttia vastaajista.

Kuvio 6.7: Laji- ja tapahtumajärjestämisen hyödyt suhteessa kustannuksiin

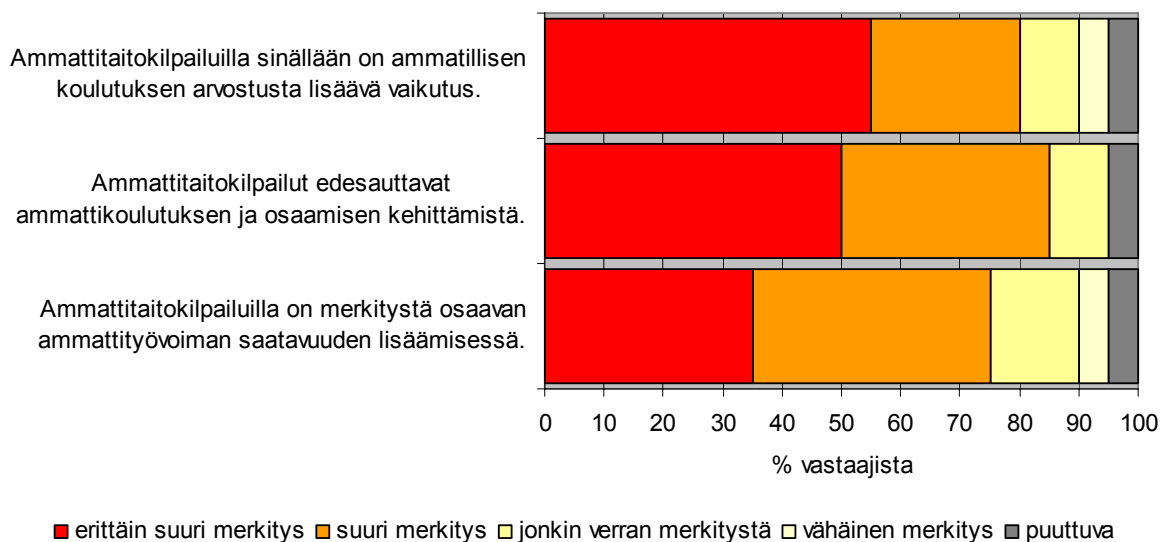
Laji- tai tapahtumajärjestämisen muita, edellä mainitsemattomia vaikutuksia kysyttäessä esiin tuli innostuksen ja halun lisääntyminen Taitaja-kilpailutoimintaa kohtaan, opettajien kiinnostuksen lisääntyminen kilpailutoimintaan yleensä, yhteistyön aloittaminen eri yritysten kanssa, oppilaitoksen uskottavuuden lisääntyminen eri foorumeilla ja näkyvyyden lisääntyminen.

- Innostus ja halu osallistua Taitaja-kilpailutoimintaan ovat lisääntyneet. Kisat ovat nostaneet ammatillisen koulutuksen statusta myös oman henkilökunnan keskuudessa. Tietoisuus ammatillisen osaamisen maailmanlaajuisesta merkityksestä on kirkastunut.
- Opettajien kiinnostus kilpailutoimintaa kohtaan on noussut selvästi. Myös muu henkilökunta on nyt tietoinen kilpailutoiminnasta ja miten se on osa opetusta. Uusia kilpailulajeja on otettu mukaan valmennusohjelmaan. Tapahtumajärjestäminen antoi kokemusta tulevia Taitaja 2008 -kilpailujärjestelyjä varten.
- Taitaja 9 -kilpailujen suosio on kasvanut selvästi, mikä vaikuttaa tulevaisuudessa ammatilliseen hakeutumiseen.
- Yhteistyön aloittaminen eri yritysten kanssa henkilöstö- ja rekrytointikoulutuksessa.
- Yhteistyön / tiimityön lisääntyminen niin organisaation sisällä kuin ulkopuolelle.
- Kun tulimme näyttävästi esille eri yhteyksissä, olemme entistä uskottavampi neuvottelukumppani eri virkatahojen kanssa. Saimme näkyvyyttä myös ulkomaisten koulutuksen parissa työskentelevien kanssa ja saanemme tarvittaessa paremmin kumppaneita mukaan kansainvälisiin projekteihin.
- Valtakunnallista näkyvyyttä, yhteishengen lisääntymistä henkilöstössä, ammattitaitokilpailujen tunnetuksi tekemistä alueella (koska mediassa uutisia).

Näkemykset kisoista ja niiden onnistumisesta

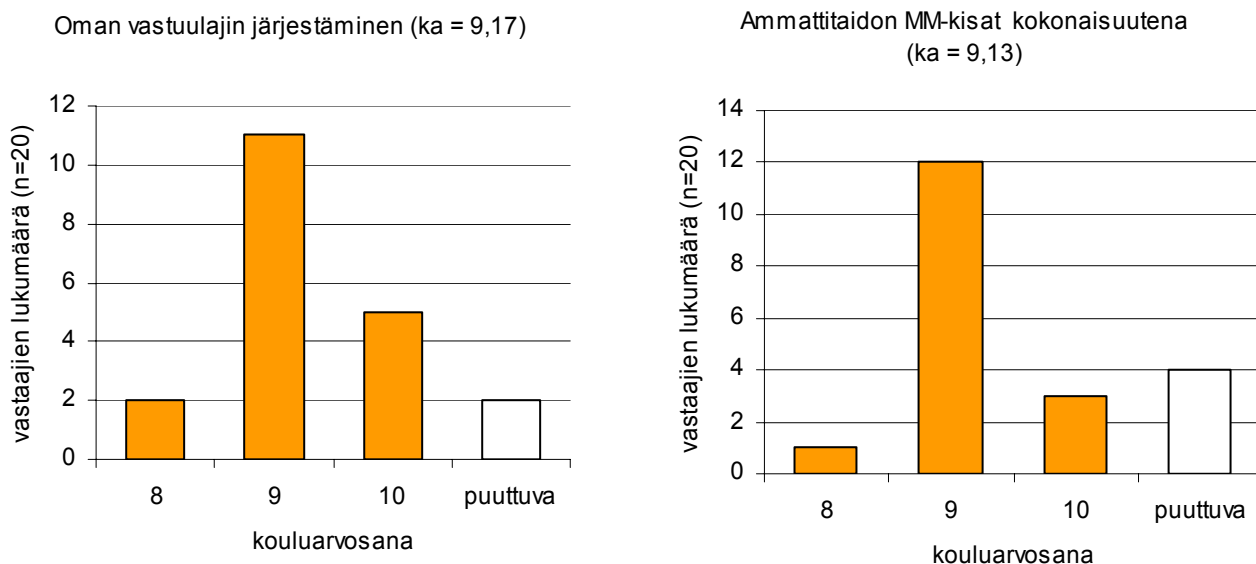
55 prosenttia vastaajista on sitä mieltä, että **ammattitaitokilpailuilla sinällään on erittäin suuri merkitys** ammatillisen koulutuksen arvostusta lisäävänä tekijänä. Puolet kannattaa ajatusta, että ammattitaitokilpailut edesauttavat erittäin merkittävästi ammattikoulutuksen ja osaamisen kehittämistä. 35 prosentin mielestä ammattitaitokilpailuilla on erittäin suuri merkitys osaavan ammattityövoiman saatavuuden lisäämisessä. 75 - 85 prosenttia vastaajista katsoi ammattitaitokilpailuilla olevan vähintään suuri merkitys kaikissa mainituissa väittämistä.

Kuvio 6.8: Ammattitaitokilpailujen merkitys yleensä

Omalla vastuulla olleen lajin järjestämisen onnistuminen sai koulutuksenjärjestäjiltä kiitettävän **arvosanan**, keskiarvo 9,17. Arvosanaa 9 annettiin eniten (11 vastaajaa). Ammattitaidon MM-kisojen kokonaisuonnistuminen sai koulutuksenjärjestäjiltä keskiarvon 9,13, kiitettävä sekin.

Kuvio 6.9: Koulutuksenjärjestäjien antamat arvostukset lajijärjestämisen ja ammattitaidon MM-kisojen onnistumisesta

Muina koulutuksenjärjestäjän näkökohtina kisojen järjestämiseen liittyen tuotiin esiin luottamushenkilöstön ammatillisen näkemyksen vahvistuminen, pohjan luonti kehittämiselle tulevaisuudessa sekä kansallisen ja kansainvälisten verkostojen luominen ekspertti-, lajipäällikkö- ja järjestäjätasolla ja täten monenlaisen yhteistyöverkoston syntyminen, mikä vaikuttaa myös opiskelija- ja opettajavaihtoon ja erilaisiin projekteihin.

Muihin ammattitaitokisoihin osallistuminen

Koulutuksenjärjestäjänä aiotaan tämän kisakokemuksen jälkeen osallistua muihin ammattitaitokisoihin seuraavan taulukon mukaisesti. Vastaajia oli 20 ja kaikki aiotut vaihtoehdot osallistumisen laadusta tuli valita.

Taulukko 6.2: Osallistuminen muihin ammattitaitokisoihin

	N	prosenttia vastaajista
Taitaja 9 -loppukilpailut:	10	50
järjestäjänä	8	
lähettämällä omia opiskelijoita opintokäynneille kisoihin	5	
järjestämällä peruskoululaisille opintoretkeä kisoihin	4	
muuten	1	
Taitaja 9 -aluekilpailut:	9	45
järjestäjänä	9	
lähettämällä omia opiskelijoita opintokäynneille kisoihin	5	
järjestämällä peruskoululaisille opintoretkeä kisoihin	3	
muuten	0	
Taitaja 9 -paikalliskilpailut:	9	45
järjestäjänä	9	
lähettämällä kilpailijoita	4	
Taitaja SM-finaali:	18	90
järjestäjänä	10	
järjestämällä opintokäyntejä omille opiskelijoille	13	
järjestämällä opintokäyntejä peruskoululaisille	7	
järjestämällä opintokäyntejä yhteistyökumppaneille	11	
muuten	6	
Taitaja SM-semifinaalit ja/tai paikalliskilpailut:	17	85
järjestäjänä	13	
lähettämällä kilpailijoita	15	
muuten	0	
WorldSkills - ammattitaidon MM-kilpailut 2007	18	90
Abilympics - vammaisten ammattitaidon MM-kilpailut	3	15
Muu ammattitaitokilpailu	9	45
EM-kisat (mm. EuroSkills)	3	
Pohjoismaiset kilpailut	3	
Alakohtaiset kilpailut	3	

Taitaja SM-finaaliin osallistumista aikovista kuusi oli valmiita edellä mainitun lisäksi osallistumaan tuomaritoimintaan ja akreditointiin, opintopolkuprojektien läpiviemiseen ja henkilökunnan opintokäyntien järjestämiseen sekä tapahtuman markkinointiin. **Ammattitaidon MM-kilpailuihin vuonna 2007** osallistumaan aikovista (n=18, jotkin ovat maininneet useita tavoitteita) kuusi haluaa lähettää omia opiskelijoitaan kilpailuun, kaksi haluaa lähettää omia opettajiaan ja tai valmentajia, seitsemän aikoo valmentaa kilpailijoita, viisi toimia ekspertteinä ja kaksi lajipäällikköinä. Muutoin he aikovat antaa opettajille valmennuskoulutusta, odottavat tarkempaa tietoa kisatapahtumasta yleensäkin sekä lisärahoituksista osallistumiseen tai ovat valmiita tekemään opintopolkuprojekteja kisoihin.

Vammaisten ammattitaidon MM-kilpailuihin osallistumista harkitsevat (n=3) olivat valmiita antamaan tukea ja ohjausta erityisoppilaitoksille sekä muille erityisoppijoiden kouluttajille, ehkä mahdollisesti valmentavan ja kuntouttavan opiskelijoita mukaan valmentajineen ja toimimaan yhteistyökumppanina. **Johonkin muuhun ammattitaitokilpailuun** osallistumista aikovat (n=9) olivat valmiita lähettämään omia opiskelijoitaan mainitseksi kisoihin, toimi-

maan järjestäjänä, kilpailijan valmentajana ja eksperttinä ja valmennusyksikkönä sekä hankimaan eri alojen järjestöjen ja maahantuojien ym. vastaavia kumppaniksi.

6.4 Yhteenvedoa ja johtopäätöksiä laji- ja tapahtumajärjestäjien näkökulmasta

Laji- ja tapahtumajärjestäjänä toimineiden oppilaitosten ja muiden organisaatioiden **tavoitteet** tapahtumajärjestäjäksi ryhtymisessä olivat erittäin vahvasti oman oppilaitoksen kehittämiseen suuntautuneita. Kisat nähtiin välineenä pysyä ajassa mukana opetuksen ja henkilöstön kehittämisessä. Tärkeimpien tavoitteiden joukossa nousivat esiin opetushenkilöstön ammattitaidon kehittäminen sekä opetuksen kehittäminen ja ajanmukaistaminen. Erittäin vahvasti nousi esiin myös vastuunkantamiseen osallistuminen yhteiskunnan osaamispääoman ja ammattitaidon kehittämisestä. Näiden kehittämispainotteisten tavoitteiden jälkeen seuraavaksi tärkeimmät tavoitteet olivat käytännönläheisempiä, kuten saada enemmän opiskelijoita alan ammattikoulutukseen sekä oppilaitoksen tunnettuuden paraneminen potentiaalisten opiskelijoiden keskuudessa ja yritysten suuntaan. Myös yhteistyöhön ja verkostoitumiseen liittyvät tavoitteet olivat olleet keskeisiä laji- ja tapahtumajärjestäjille, erityisesti nousivat esiin oppilaitosten ja yritysten välisen yhteistyön sekä oppilaitosten välisen yhteistyön kehittämistavoitteet.

Yleisesti tavoitteet olivat korkeammalla kuin arvioitu **toteutunut vaikutus**. Joka tapauksessa laji- ja tapahtumajärjestäjät kokivat hyötyneensä kisoista varsinkin niissä asioissa, joita ne tavoittelivat; oppilaitoksen kehittämisessä, yhteiskunnallisen vastuun kantamisessa ja yhteistyön edistämisessä. Erityisesti kisojen arvioitiin vaikuttaneen positiivisesti yhteistyön kehittämiseen oppilaitosten ja yritysten välillä sekä oppilaitosten kesken. Puolet koulutuksenjärjestäjistä arvioi, että kisojen yhteydessä synnytetty yhteistyö jatkuu myös tulevaisuudessa. Koulutuksenjärjestäjistä suurin osa oli sitä mieltä, että laji- ja tapahtumajärjestämisen hyödyt olivat suuremmat kuin kustannukset ja vain joka viides arvioi, että hyödyt jäivät pienemmiksi kuin kustannukset.

Laji- ja tapahtumajärjestäjät **panostivat** ammattitaidon MM-kisoja varten ennen kaikkea ohjaamalla ja kouluttamalla omaa henkilökuntaansa. Sen sijaan vain pieni osa palkkasi kisoja varten lisää henkilökuntaa. Suurin osa järjestäjistä panosti koneiden ja laitteiden hankintaan sekä osti erilaisia tavaroita ja palveluita. Kolme neljästä koulutuksenjärjestäjästä sai sponsorituloja rahana tai edullisina palveluina tai tavaroina.

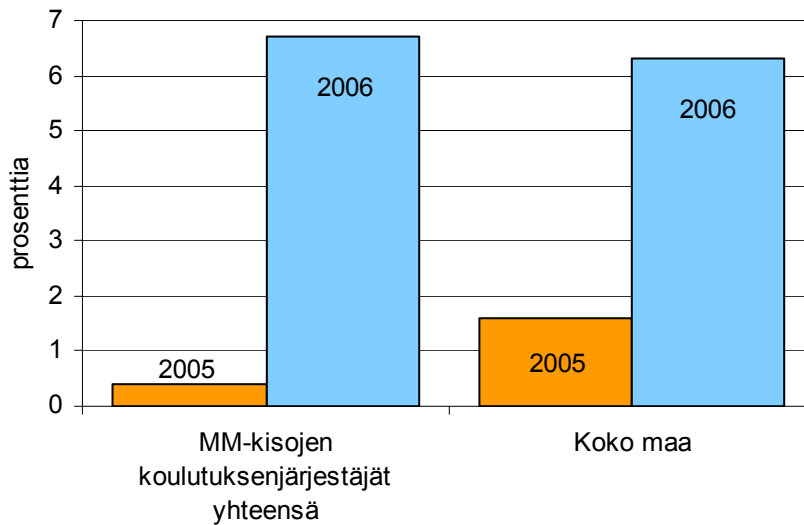
Koulutuksenjärjestäjät olivat myös erittäin tyytyväisiä ammattitaidon MM-kisojen **järjestelyjen onnistumiseen**. Omalla vastuulla olleen lajin järjestämisen onnistuminen sai koulutuksenjärjestäjiltä kiitettävän kouluarvosanan, keskiarvo 9,2, ja kisojen kokonaisuonnistuminen keskiarvon 9,1. On kuitenkin mahdollista, että vastanneissa ovat painottuneet ne, jotka olivat positiivisia kisojen suhteen. Tämän kisakokemuksen ansiosta suurin osa laji- ja tapahtumajärjestäjistä aikoo osallistua ainakin jossain muodossa myös tulevaisuudessa ammattitaidon kisatoimintaan.

Laji- ja tapahtumajärjestäjät olivat lähes yksimielisiä siitä, että ammattitaitokilpailuilla sinällään on suuri merkitys **ammattillisen koulutuksen arvostusta lisäävänä** tekijänä, että ammattitaitokilpailut edesauttavat merkittävästi **ammattikoulutuksen ja osaamisen kehittämistä** ja että niillä on myös suuri merkitys osaavan **ammattityövoiman saatavuuden** lisäämisessä.

Kisojen mahdollista vaikutusta ammattillisen koulutuksen kiinnostavuuteen voidaan suuntaa antavasti arvioida koulutukseen hakijoiden määrän muutoksella. Kevään 2006 koko maan

yhteishaun hakijamäärät⁷ toisen asteen ammatilliseen koulutukseen (ensisijainen hakutoive) olivat kasvaneet huomattavasti enemmän kevästä 2005 kuin kevästä 2004 kevääseen 2005. Kasvu oli lähes nelinkertainen. Ammattitaidon MM-kisoihin koulutuksenjärjestäjinä osallistuneiden oppilaitosten yhteenlaskettu yhteishaun vastaava hakijamäärä oli noussut prosentuaalisesti hieman enemmän kuin koko maan vastaava hakijamäärä kevästä 2005 kevääseen 2006 (kuvio 6.10). Tämän tarkastelun perusteella voidaan sanoa, että tavoite ammattitaitokoulutuksen kiinnostavuuden lisäämisestä on toteutunut, mutta ammattitaidon MM-kisojen tarkkaa vaikutusta ei näistä tuloksista voi eritellä.

Kuvio 6.10: Ammattitaidon MM-kisoihin osallistuneiden koulutuksenjärjestäjien ja koko maan kevään yhteishaun toisen asteen ammatillisen koulutuksen hakijamäärien muutos vuosina 2005 ja 2006 (% edellisestä vuodesta).

⁷ Tiedot oppilaitoksittain: Opetushallitus. Tiedot koko maa: Opetushallituksen yhteishaun tilastoja <http://www.oph.fi/page.asp?path=1.441.3370.3388.4163.40104>

7 Kisajärjestäjän ja lajijärjestäjien yhteistyökumppanien haastattelujen tulokset

Yhteistyöyritysten ja muiden yhteistyökumppanien mukanaolo ja panostus kisoihin oli niiden toteuttamisen välttämätön edellytys. Heidän tavoitteitaan, panostuksiaan sekä tuloksia ja lisäarvoa selvitettiin tutkimusta varten tehdyllä haastattelututkimuksella.

7.1 Haastattelujen tarkoitus, toteutus ja vastaajat

Haastatteluilla kerättiin tietoja ammattitaidon MM-kilpailujen järjestämisessä mukana olleiden yritysten tavoitteista ja panostuksista tapahtuman järjestämisessä sekä tästä saadusta lisäarvosta. Haastattelut toteutti Tietoykkönen Oy Jyväskylästä Kaupunkitutkimuksen toimeksiannosta puhelinhaastatteluina kevättalvella 2006.

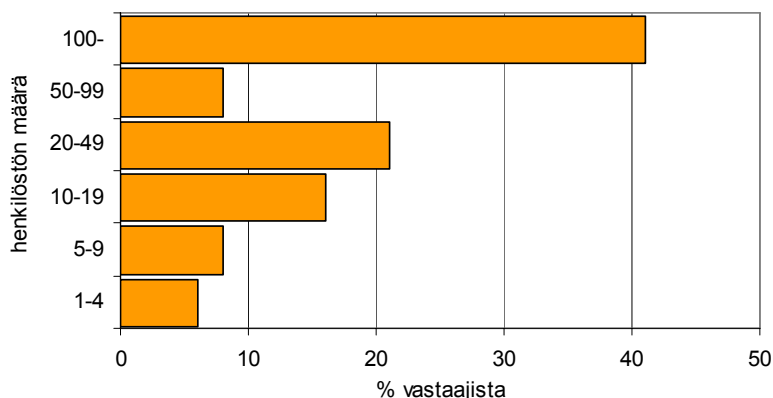
Haastattelujen perusjoukoksi kerättiin sekä Skills Finland ry:n ilmoittamat omat viralliset yhteistyökumppanit että lajijärjestäjien yhteistyökumppaneita alla olevan listauksen mukaisesti. Kustakin lajista vastannutta henkilöä pyydettiin listaamaan yhteistyökumppanina tai palveluiden ja/tai tavaroiden toimittajana toimineet yritykset mahdollisimman tarkkaan. Aineistoon saatiin tasan 100 yritystä, joten prosenttiosuudet kuvaavat samalla vastaajien lukumäärää.

Taulukko 7.1: Kisajärjestäjän ja lajijärjestäjien yhteistyökumppanit

Skills Finland ry:n omat yhteistyökumppanit	N
Viralliset pääyhteistyökumppanit = sponsorit	5
Viralliset toimitus- ja palvelukumppanit	16
Muut kaluston ja materiaalin toimittajat	12
Muut yhteistyökumppanit	6
yhteensä omia yhteistyökumppaneita oli	39
Lajijärjestäjien yhteistyökumppanit	
16 / 38 lajin vastuuhenkilöiltä saatiin vastaukset:	
yhteensä yhteistyökumppaniyrityksiä oli	107
Kaikki yhteistyökumppaniyritykset yhteensä	146
haastatteluun vastanneita 68 %	100

Yhteistyökumppaniyrityksistä yli 40 prosenttia oli yli 100 henkilön yrityksiä. Mikroyrityksiä oli hieman yli 5 prosenttia. Vastaajista liki 30 prosenttia oli yrityksen omistajia tai toimitusjohtajia ja kaikki muut johtaja- tai päällikkötasoa.

Kuvio 7.1: Ammattitaidon MM-kisojen yhteistyökumppaniyritysten koko

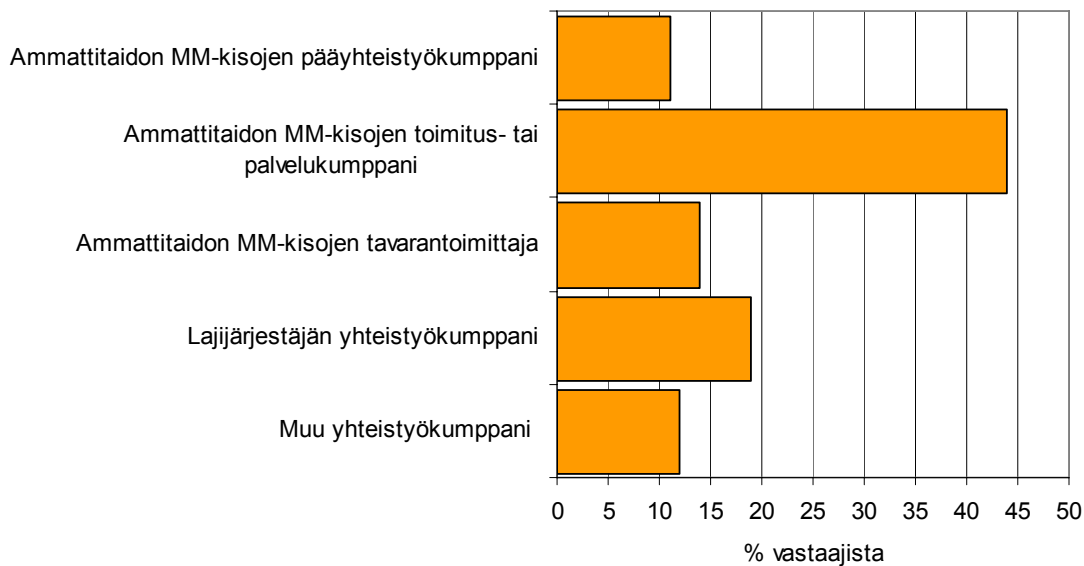
7.2 Yhteistyökumppaneiden roolit ja yhteistyön laatu

Vastaajista hieman yli 10 prosenttia sanoo olevansa kisajärjestäjän (=koko kisojen) pääyhteistyökumppani ja suurin osa (yli 40 prosenttia) katsovat olevansa kisajärjestäjän toimitus- tai palvelukumppani. Lajijärjestäjän yhteistyökumppanuus ja kisajärjestäjän muu yhteistyökumppanuus olivat vaikeimmin määriteltäviä **yhteistyön muotoja** vastauksista päätellen. 100 vastanneesta vain liki viidennes mieltää itsensä lajijärjestäjän yhteistyökumppaniksi. Vastaajayritysten näkemys omasta yhteistyöroolistaan poikkesi useissa tapauksissa kisaorganisaation tekemistä määrittelyistä. Erityisesti pääyhteistyökumppanien roolia kysyttäessä vastausten kirjo vahvisti tätä käsitystä.

Pääyhteistyökumppanin roolina oli vastaajien mukaan mm.:

- vastata kahdesta lajista, järjestää tuomarien ja VIP-vieraiden palvelut, tuomareiden eväspalvelun sekä avajais- ja päätöstapahtuman puvustuksen ja kampaukset.
- olla yleinen sähköasennuslajin pääyhteistyökumppani.
- nostaa (alan) ammattitaidon arvostusta Suomessa.
- kouluttaa ja antaa työpaikat nuorille.
- olla kolmessa lajissa sponsorina, ravintolapalvelu- ja ravintolakokkijärjestelyissä sekä 21 kilpailukeittiön rakentamisessa mukana.
- toimittaa autonkoreja ja moottoreita sekä antaa organisaatiolle autoja käyttöön 25 kpl.

Kuvio 7.2: Yhteistyökumppaniyritysten käsitys yhteistyön laadusta

Muiden yhteistyökumppaneiden yhteistyön laatua kuvattiin seuraavasti:

- ammattiliitto
- järjestö
- yhteistyöjärjestö
- sponsori
- rahoitusyhteistyö
- lajiekspertti
- lajijärjestäjä
- oppilaan valmentaja
- raskaan ajokaluston mainonnassa näkyvyyttä
- mainosmateriaalia MM-kisoihin osallistuneelle yritykselle
- tukemassa toimialoja palkintojen muodossa
- väli aikaisten rakenteiden tekeminen pihalle.

Toimitus- tai palvelukumppanit tai tavarantoimittajat toimittivat seuraavanlaisia palveluja ja tai tavaroita:

TAVARAT

Ravintolatarvikkeet

mm. astiastoja, lautasliinoja, kertakäyttöastioita, elintarvikkeita, kahvia ja kahvilaitteita, baaritarvikkeita, kylmäkaappeja ja kylmähuoneita.

Somistus- ja floristiikkatarvikkeet

mm. somistuskangasta, tapetteja, seinäpäällysteitä ja kukkia.

Vaatus

mm. edustusvaatteet ja työvaatteita osallistujille, toimitsijoiden asuja, vaatetusteollisuuden koneita ja laitteita.

Tietotekniikka

mm. televisiot ja näytöt, suunnitteluohjelmisto ja graafiseen suunnitteluun laitteet.

Graafisen alan tarvikkeet ja painotuotteet

mm. paperia, painotuotteita, kilvet ja opasteet kisa-alueelle ja painovärit ja -kemikaalit.

Tekniikka ja rakentaminen yms. tarvikkeet ja koneet

mm. asennustarvikkeita, työstökoneita, metallituotteita, sähkökaapelit kilpailutehtäviin, lastulevyjä, puuseppä- ja maalaripuolelle osa koneista, kaasu- ja hitsausvarusteita sekä niihin lisäaineet, putkiasennuskilpailuun kiinteistöviemäriputket ja komposiittiputket sekä käyttövesi- ja viemäriputket kisa-alueelle.

PALVELUT

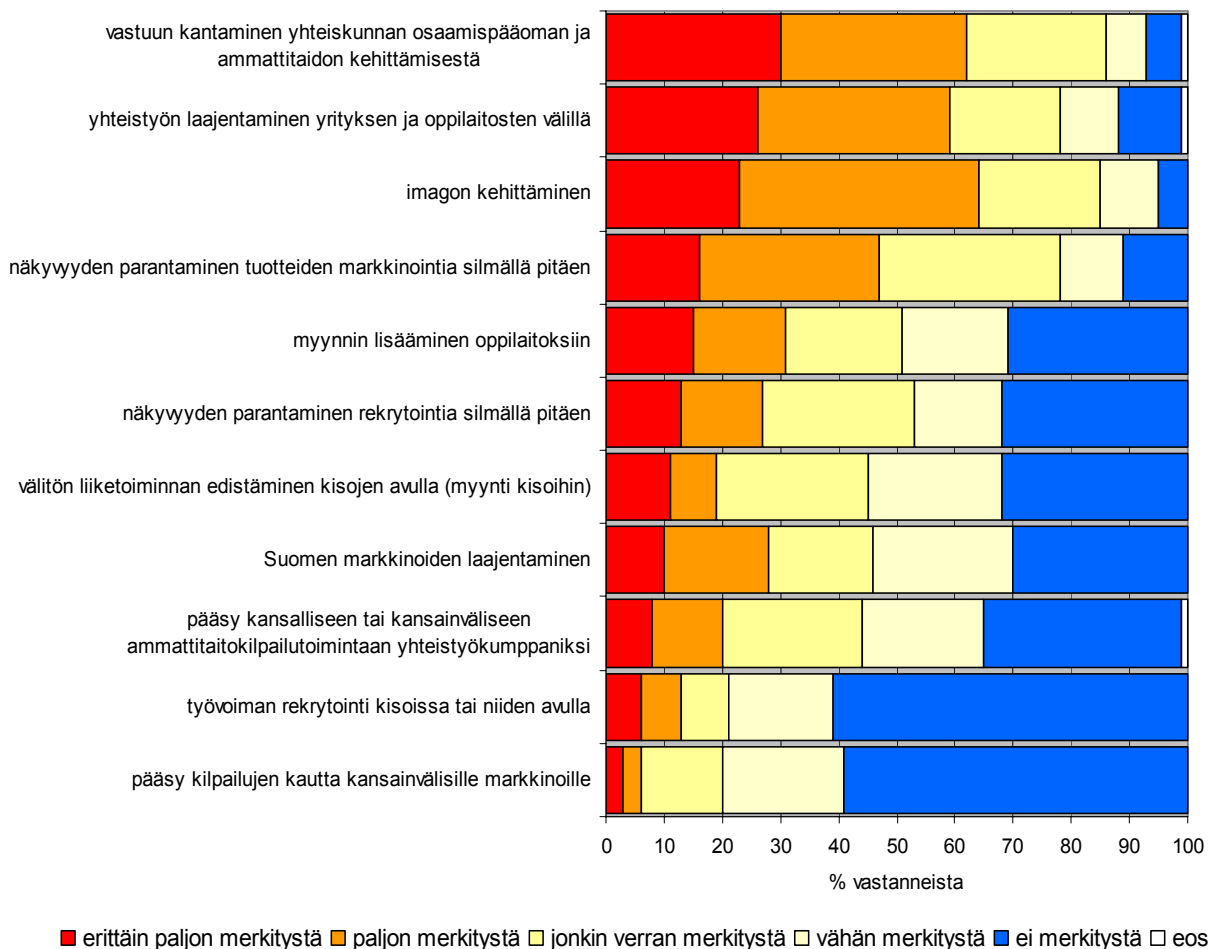
- yhteistyökumppanin ominaisuudessa järjestämässä kilpailulajeja
- valmennusta Suomen maajoukkueelle
- kustannettiin tuomaritoimintaa
- putkiasennus, kylmäasennus, koneistus
- majoituspalvelut
- sponsorointia
- kisan ajanottojärjestelmän toimittaminen
- graafiseen suunnitteluun tukipalvelut
- analyysituote, joka tehtiin valmennettavista ja valmentajista
- elektroniikkalajin työpisteet.

7.3 Yhteistyön tavoitteet

Erittäin merkittävä tavoite ammattitaidon MM-kisoihin yhteistyökumppaniyhteyksiä ryhtymiseen oli 30 prosentin mielestä vastuun kantaminen yhteiskunnan osaamispääoman ja ammattitaidon kehittämisestä, mikä oli myös laji- ja tapahtumajärjestämisen kärkitavoitteita. Yrityksen oman imagon kehittäminen oli reilun 20 prosentin, yhteistyön laajentaminen yrityksen ja oppilaitoksien välillä yli 25 prosentin ja näkyvyyden parantaminen tuotteiden markkinointia silmällä pitäen yli 15 prosentin mielestä erittäin merkittävä tavoite. Laji- ja tapahtumajärjestäjät olivat hieman innokkaampia tavoittelemaan yhteistyötä yrityksiin kuin päinvastoin.

Kaikista vähiten merkityksellisinä tavoitteina pidettiin pääsyä kilpailujen kautta kansainvälisille markkinoille ja työvoiman rekrytointia kisoissa tai niiden avulla. Myöskään pääsy kansalliseen tai kansainväliseen ammattitaitokilpailutoimintaan yhteistyökumppaniksi ei ollut kovin monen mielestä tavoiteltavaa. Väliön liiketoiminnan edistäminen kisojen avulla (eli myynti kisoihin) oli sekin yllättävän pieni tavoite, vain noin viidenneksen mielestä sillä oli vähintään paljon merkitystä.

Kuvio 7.3: Ammattitaidon MM-kisojen yhteistyökumppaniyritykseksi ryhtymisen tavoitteet

Vastanneista 100 henkilöstä 30 prosentin mielestä yrityksen osallistuminen kisoihin oli **ker-tapanostus**, 69 prosentin mielestä **osa pitkäjänteistä toimintaa** ja yksi vastaaja ei valinnut kumpaakaan ryhmää. Kysyttäessä **muita tekijöitä, jotka liittyivät kisojen yhteistyökump-paniksi, palvelu- tai tavarantoimittajaksi ryhtymisen tavoitteisiin** yrityksen kannalta tuli esiin seuraavanlaisia vastausryhmiä:

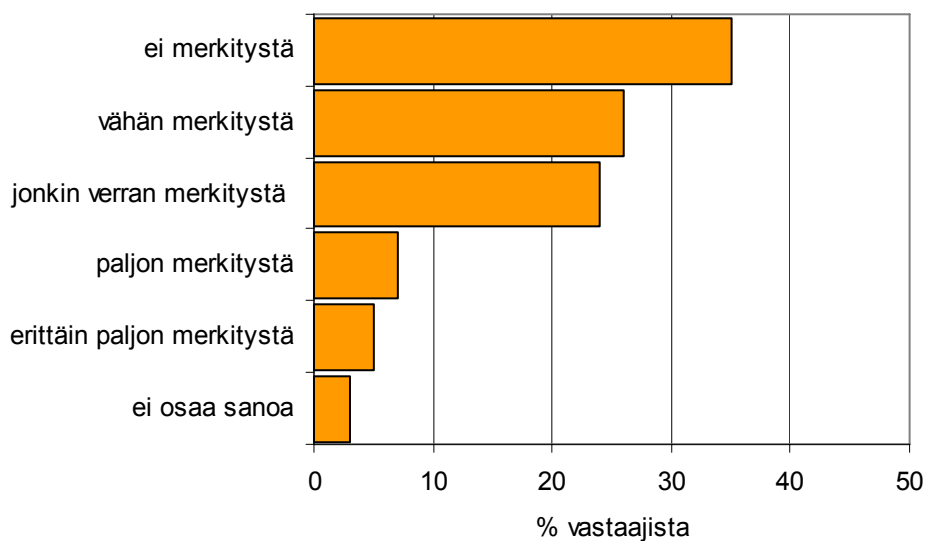
- alan ja sen koulutuksen tunnettuuden edistäminen 10 mainintaa
- olemassa oleva yhteistyökumppanuus ja sen tiivistäminen 5
- uudet yhteistyökumppanit ja verkostoituminen 5
- ammattitaidon kehittäminen 5
- kansainvälinen verkostoituminen 3
- suomalaisuuden korostaminen 3
- kilpailu muiden alan yritysten kanssa 2
- järjestäjien aktiivisuus sai mukaan 2
- perinteisen käsityön korostaminen 1 maininta.

7.4 Yhteistyökumppanina toimimisen tulokset ja saatu lisäarvo

Yrityksistä 49 prosentissa **yrityksen tekemä henkilötyömäärä lisääntyi** kisojen vuoksi, keskimäärin 10,7 prosenttia yritystä kohden.

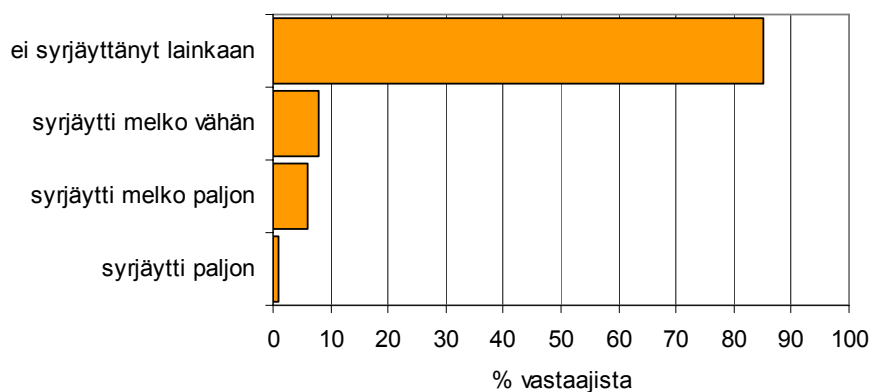
35 prosentin mielestä ammattitaidon MM-kisoilla ei ollut **merkitystä** heidän **yrityksensä liiketoimintaan**. Jonkin verran merkitystä oli noin neljänneksen mielestä ja erittäin paljon merkitystä vain viiden prosentin mielestä.

Kuvio 7.4: Ammattitaidon MM-kisojen vaikutus yhteistyökumppaniyritysten liiketoimintaan

Yritysten myynnin lisääntyminen toukokuun 2005 aikana ammattitaidon MM-kisojen vaikutuksesta ei ollut huomattavaa. 68 prosentin mielestä myynti ei lisääntynyt kisakuukauden aikana lainkaan. Niissä 12 prosentissa, joiden mielestä myynti lisääntyi toukokuussa, painotettu keskiarvo oli 8,3 prosenttia lisää myyntiä yritystä kohden. Kisat eivät vastaajien mielestä myöskään **syrjäyttäneet** juuri **muuta toimintaa tai asiakassuhteita**: 85 prosentin mielestä ei lainkaan.

Kuvio 7.5: Ammattitaidon MM-kisojen syrjäyttämisaikutukset toimituksiin tai asiakassuhteisiin

Yrityksistä 66 prosenttia **hyödynsi kisatoimijuuttaan markkinoinnissaan**. Seuraavassa on luokiteltu, miten kisatoimijuutta hyödynnettiin markkinoinnissa ja markkinoinnin lisäksi:

Kutsuvieraat ja erilaiset tilaisuudet henkilöstölle, asiakkaille ja sidosryhmille 17 mainintaa

- mm. kansainvälistä korporaatiotason henkilöstöä puhumassa seminaareissa
- kutsuttiin vientimaista maahantuojia vierailulle Helsinkiin
- tuomareille järjestettiin tilaisuus tutustua tehtaaseen
- henkilökunnalla oli mahdollisuus käydä tutustumassa tuotteisiin kilpailumiljöössä
- kansainvälisiä vieraita liittokokouksessa: veimme vieraat tapahtumaan
- sidosryhmävierailut
- asiakastilaisuus avajais- ja päättäjätalouksessa
- kutsuttiin asiakkaita ja henkilökuntaa seuraamaan kisoja.

Artikkelit yhteensä 17 mainintaa

- lehtiartikkelit yleensä 8
- asiakaslehtien artikkelit 4
- ammattilehtien artikkelit 5

Yhteistyön lisääntyminen ja tiivistyminen oppilaitosten kanssa 16 mainintaa

Tiedotus yhteensä 15 mainintaa

- tiedotuksessa yleensä 3
- tiedotuksessa lehdistölle 2
- yrityksen sisäisessä tiedotuksessa 5
- tiedotuksessa asiakkaille 3
- tiedotuksessa yhteistyökumppaneille 2

Mainonta yhteensä 14 mainintaa

- mainonta yleensä 4
- suoramainonta asiakkaille 2
- lehtimainokset 4
- TV-mainokset 2
- tuotemainonta 2

WorldSkills-logon käyttö kaikessa markkinoinnissa 10 mainintaa

Markkinointi kisoissa 9 mainintaa

- mm. oma ständi
- mukana kisaohjelmissa
- markkinoitiin ja välitettiin lippuja kisoihin ja tapahtumaan peruskoululaisille
- kisajulkaisussa
- kisa-alueella oli oppilaitoksen julisteita
- sponsoroimalla reppuja ja lippuja.

Internetsivustolla 8 mainintaa

Suusanallisessa viestinnässä 6 mainintaa

- mm. referenssinä: viitataan laitteita tarjottaessa tapahtumaan
- käytettiin slogania, kun esiinnyttiin jossakin
- kerrottiin asiakastapaamisten yhteydessä, että oltiin mukana.

Yhteistyökumppaneiden kautta välillinen vaikutus ja yhteistyön lisääntyminen 6 mainintaa.

Yrityksistä 18 prosenttia **varautui kisatoimijuuteensa hankkimalla lisää kapasiteettia**.

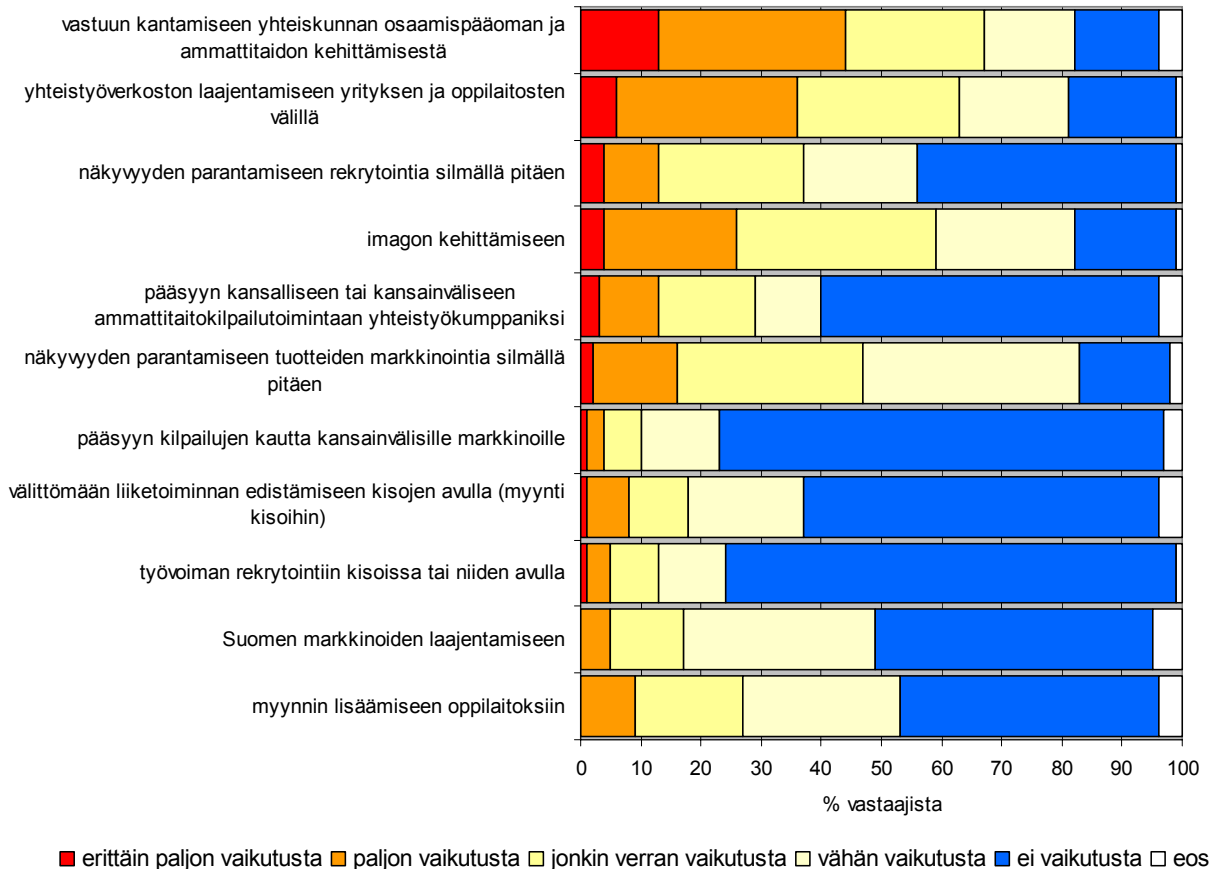
Lisää kapasiteettia hankittiin seuraavasti:

- palkkaamalla sijaisia kisoihin osallistuvien tilalle 2 mainintaa
- palkkaamalla opiskelijoita ja muuta määräaikaista työvoimaa 5
- tekemällä ylitöitä 2
- hankkimalla laitteita ja materiaalia 5
- parantamalla kuljetuksia 4
- saamalla ulkomaisia päämiehiä mukaan tapahtumaan 2.

Ammattitaidon MM-kisojen nykyiset tai tulevat arvioidut vaikutukset yhteistyökumppaniyrytykseen vastaajien mielestä olivat selvästi tavoitteita vaatimattomammat mutta sisällöllisesti hyvin samassa linjassa tavoitteiden kanssa. Vastuun kantaminen yhteiskunnan osaamispääomasta ja ammattitaidon kehittämisestä nähdään kisojen tärkeimpänä vaikutuksena. Yhteistyöverkoston laajentuminen yrityksen ja oppilaitosten välillä on toiseksi tärkein, imagon kehittäminen kolmanneksi ja näkyvyyden parantaminen tuotteiden myyntiä silmällä pitäen neljänneksi tärkein kisojen aikaansaama vaikutus yhteistyöyrytyksissä.

Kaikista vähiten minkäänlaisia arvioituja vaikutuksia kisoilla oli pääsyyn kilpailujen kautta kansainvälisille markkinoille ja työvoiman rekrytointiin kisoissa tai niiden avulla. Myöskään pääsyyn kansalliseen tai kansainväliseen ammattitaitokilpailutoimintaan yhteistyökumppaniksi tai välittömään liiketoiminnan edistämiseen kisojen avulla (eli myynti kisoihin) ei kisoilla juuri ollut vaikutuksia.

Kuvio 7.6: Ammattitaidon MM-kisojen toteutuneet tai tulevat arvioidut vaikutukset yhteistyökumppaniyrytykseen

Kysyttäessä **muita tekijöitä, jotka liittyvät kisojen yhteistyöyrytyksenä toimimisen tuloksiin** yrityksen kannalta, saatiin seuraavia vastauksia:

- Kyseisen osion voittaja pysyi asiakkaana.
- Opaspalvelujen toteuttaminen, Helsingin sisäinen verkostoituminen eri oppilaitosten välillä.
- Yhteistyötahot Suomessa jäivät elämään aktiivisesti kisojen jälkeen; sopimukset osallistumisesta myös Japanin kisoihin.
- Kisat olivat meille pettymys.
- Tietoisuus työssä oppimisen ja ammattikoulutuksen arvostuksesta lisääntyi.
- Kaupungin kanssa aikaisemmin alkanut kaupallinen suhde vahvistui.

- Ammatillisen koulutuksen näkyvyyden lisääntyminen.
- Saatiin markkinoitua kansainvälisille jälleenmyyjille toimintaa, mikä edistää vientiä.
- Kisat kehittivät kansainvälistä yhteistyötä.
- Oman henkilökunnan motivointi: näkevät, että tehdään yhteistä hyvää nuorten ammattitaidon kehittämiseen.

Kisojen onnistuminen ja muihin ammattitaitokisoihin osallistuminen

Seuraavassa on listattu niitä **hyötyjä tai haittoja**, joita vastaajien mielestä ei vielä ollut tullut haastattelussa ilmi:

HYÖTYÄ

Näkyvyyttä ja tunnettuutta 5 mainintaa

Osaavia ihmisiä ja henkistä pääomaa 3

Verkottuminen muiden yritysten kanssa 1

Laitekannan parannus 2

Järjestäjät olivat tyytyväisiä palveluun 1

Asiakkaat ostivat tavaraa, koska yritys oli tukemassa kisoja 1 maininta.

HAITTAA

Paljon ylimääräistä työtä 4 mainintaa

- sitoo olemassa olevia resursseja, kun ei lisätty henkilöstöä
- tuli ylimääräistä työtä, tapahtumajärjestäjällä ei ollut järjestely hallussa, tuli tappiota meille 10 % ylimääräisten ylityötuntien kautta, jouduimme tekemään työtä, mihin emme olleet varautuneet
- uskomattoman paljon teetti töitä
- vaati enemmän työtä kuin oli odotettu.

Kustannuksia enemmän kuin hyötyjä 4

- pienyrittäjän kohdalla taloudelliset menetykset aika suuria, kun toiminta perustuu vapaaehtoisuuteen, taloudellista hyötyä ei näköpiirissä
- aiheutti kustannuksia
- kisajärjestäjät hakivat edullista tuotetta
- suhteessa rahamäärään ollut vaatimaton palaute takaisinpäin.

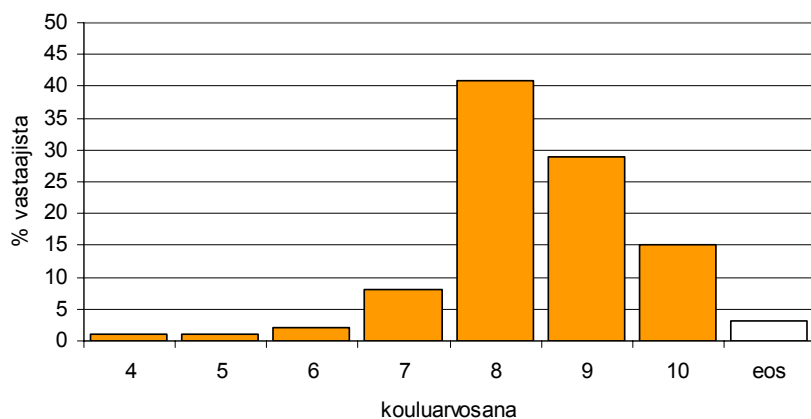
Tapahtumajärjestelyt olivat sekavat 3

- tapahtumajärjestäjällä ei ollut järjestely hallussa
- kisaorganisaatio oli käsittämättömän sekava, ei mitään selvyyttä kenen kanssa pitäisi asioista sopia, harvoin joutuu niin sekavan organisaation kanssa tekemisiin
- vähän vaikeuksia logistiikassa.

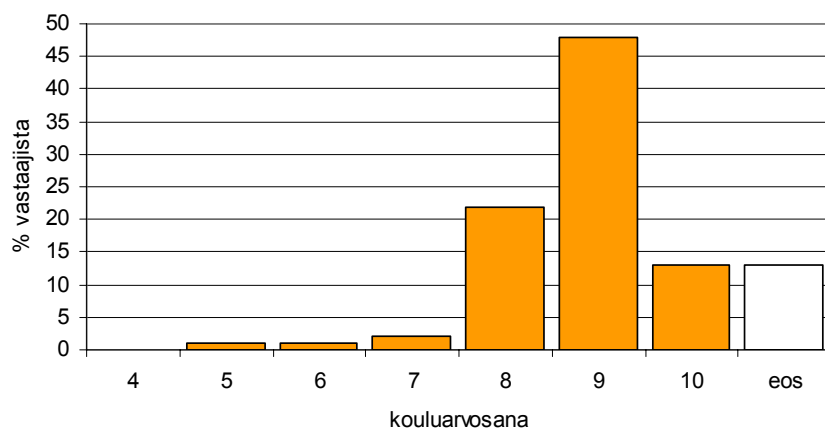
Yritys ei ehkä täysin osannut tai voinut hyödyntää kisoja 1 maininta.

Yhteistyöyrityksiä pyydettiin antamaan itselleen **kouluarvosana** onnistumisesta ammattitaidon MM-kisojen yhteistyöyrityksenä. Arvosanojen keskiarvo oli 8,41. Kahdeksan oli suosituin arvosana. Kisojen onnistuminen kokonaisuudessaan sai paremman arvosanan, keskiarvo oli 8,77. Yhdeksän oli suosituin annetuista arvosanoista.

Kuvio 7.7: Yritysten arvio omasta onnistumisesta ammattitaidon MM-kisojen yhteistyöryhtymästä

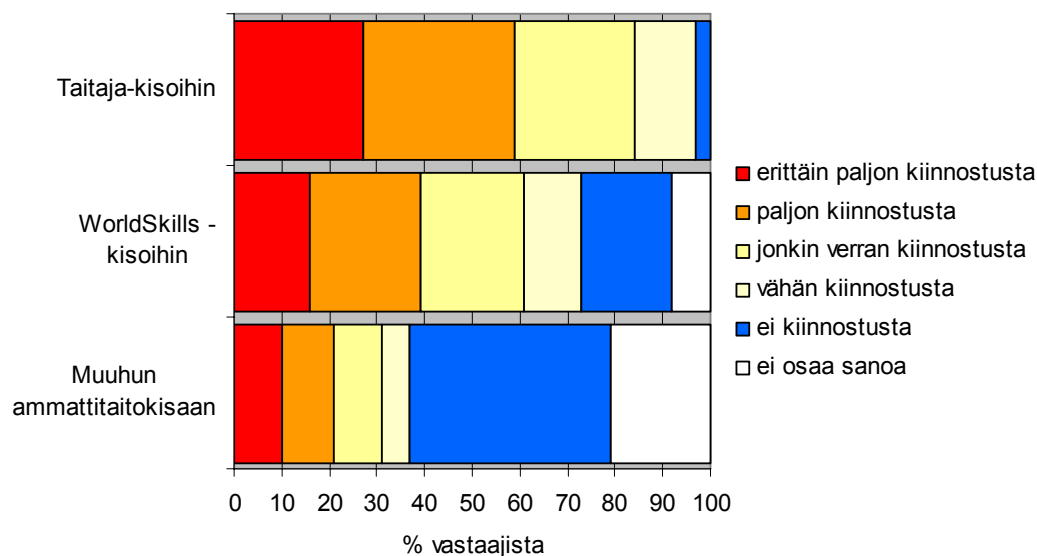

Kuvio 7.8: Yritysten arvio ammattitaidon MM-kisojen onnistumisesta kokonaisuudessaan

Liki 30 prosenttia yhteistyöryhtymästä oli erittäin paljon **kiinnostunut osallistumaan yhteistyökumppanina Taitaja-kisoihin** ammattitaidon MM-kisoista saamansa kokemuksen perusteella. Lähes kaikki vastanneet kokivat Taitaja-kisat edes vähän kiinnostavina. (Viisi vastaajaa oli lisäksi eritellyt Taitaja-kisan vielä muuhun ammattitaitokisaan kuuluviksi, joten voi sanoa, että kaikki vastaajat olivat kiinnostuneita Taitaja-kisoista.) 15 prosenttia koki erittäin paljon kiinnostusta seuraavia WorldSkills-kisoja kohtaan, tässäkin yli 70 prosentilla oli jonkinlaisia kiinnostusta. Kymmenesosa osallistuisi erittäin mielellään yhteistyökumppanina johonkin muuhun ammattitaitokisaan. Tosin muihin ammattitaitokisoihin kiinnostusta riitti vain alle 40 prosentilta. **Muilla ammattitaitokisoilla** vastaajat tarkoittivat 16 tapauksessa alakohtaisia kilpailuja, viidessä tapauksessa Taitaja-kisoja, neljässä tapauksessa nimenomaan Suomessa tapahtuvia kisoja ja yksittäisiä mainintoja saivat pohjoismaiset kilpailut, Baltian maiden kisat, EM-kisat ja vientimaissa olevat paikalliset kisat.

Kuvio 7.9: Yritysten halukkuus ryhtyä yhteistyökumppaniyrittäjäksi

7.5 Yhteenvetoa yhteistyökumppanien näkökulmasta

Ammattitaidon MM-kisojen yhteistyöyritysten **tavoitteissa** yhteistyökumppaniksi ryhtymisessä painottui ennen kaikkea **yhteiskuntavastuuta** korostava näkökulma sekä yrityksen **imagon** ja **verkostosuhteiden** edistäminen, kun taas konkreettiset liiketoiminnalliset tavoitteet olivat taka-alalla. Kaksi kolmesta yhteistyöyrityksestä piti tärkeänä tavoitteena osallistumisesta vastuun kantamiseen yhteiskunnan osaamispääoman ja ammattitaidon kehittämisestä, mikä kuului myös laji- ja tapahtumajärjestäjien kärkitavoitteisiin. Yhteistyön laajentamista yrityksen ja oppilaitosten välillä pidettiin lähes yhtä tärkeänä tavoitteena, samoin yrityksen oman imagon kehittämistä sekä yrityksen näkyvyyden parantamista markkinoinnin edistämistä varten. Sen sijaan yhteistyöyritykset eivät tavoitteissaan juuri panneet painoa välittömälle liiketoiminnan edistämiselle, markkina-alueen laajentamiselle eikä työvoiman rekrytoinnille kisojen avulla. Kaksi kolmesta yrityksestä katsoi, että yrityksen osallistuminen kisoihin oli osa niiden pitkäjänteistä toimintaa. Yhteiskuntavastuun painottuminen yritysten tavoitteissa selittynee osittain sillä, että haastatteluun vastanneet edustivat pääasiassa yritysten ylintä johtoa, joiden näkemyksissä korostuu pitemmän ajan strateginen ajattelu.

Vastaavasti kuin lajijärjestäjät, myös yritykset arvioivat, että kisojen **toteutuneet vaikutukset** eivät olleet niin merkittäviä kuin niille alun perin asetetut tavoitteet. Suurimmat myönteiset vaikutukset toteutuivat kuitenkin niissä asioissa, jotka oli asetettu ensisijaisiksi tavoitteiksi. Yritysten näkemyksen mukaan kisat edistivät merkittävästi yhteiskunnan osaamispääoman ja ammattitaidon kehittämistä. Samoin kisat auttoivat yrityksen oman imagon kehittämisessä sekä yritysten ja oppilaitosten välisten yhteistyösuhteiden edistämisessä. Konkreettisesti tätä toteutettiin siten, että kaksi kolmesta yrityksistä hyödynsi kisatoimijuuttaan markkinoinnissaan, mm. järjestämällä asiakastilaisuuksia, antamalla aiheita erilaisiin artikkeleihin, lisäämällä yhteistyötä oppilaitosten kanssa, lisäämällä tiedotusta ja mainontaa sekä käyttämällä WorldSkills-logoa monipuolisesti. Yritysten välittömän liiketoiminnan, markkina-alueen laajentamisen tai työvoiman rekrytoinnin kannalta kisoilla ei juuri ollut merkitystä.

Myös yhteistyöyritykset pitivät kisoja **onnistuneesti toteutettuna** tapahtumana, joskaan arvosanat eivät olleet yhtä korkeita kuin laji- ja tapahtumajärjestäjillä. Kouluarvosanojen keskiarvo onnistumisesta ammattitaidon MM-kisojen yhteistyöyrityksenä oli 8,4 ja kisojen onnistuminen kokonaisuudessaan sai keskiarvon 8,8. Suurin osa yhteistyöyrityksistä oli kiinnostunut osallistumaan yhteistyökumppanina ammattitaidon kisatoimintaan myös tulevaisuudessa

ammattitaidon MM-kisoista saamansa kokemuksen perusteella. Erityisen myönteisiä odotuksia yrityssektorilla kohdistuu tulevaisuudessa järjestettäviin Taitaja-kisoihin.

8 Kisojen vaikutukset Helsingin seudun yrityksille

Tässä luvussa arvioidaan ammattitaidon MM-kisojen yhteydessä matkailualan yrityksille kanavoituneita rahavirtoja niiden ensisijaisen saajan eli yritysten näkökulmasta. Analyysissä käytetään kahdenlaisia aineistoja: yritysten liiketoimintakuvaajia sekä yritysten haastatteluja.

8.1 Matkailua palvelevat yritykset liiketoimintaindikaattoreiden mukaan

Kisavieraiden rahavirrat kanavoituivat pääasiassa matkailua palveleville yrityksille. Tässä alaluvussa analysoidaan matkailualan yritysten liiketoiminnan toteutunutta kehitystä Tilastokeskuksen tilaustyönä laatimia liiketoimintakuvaajien käyttäen. Liiketoimintakuvaajat ovat kuukausitasoisia indeksimuotoisia aikasarjoja yritysten liikevaihdosta, palkkasummasta ja henkilöstömäärästä. Ne on laadittu Helsingin seudulla (pääkaupunkiseudun kaupungit sekä 8 kehyskuntaa) toimivien yritysten todellisesta taloudellisesta toiminnasta. Liiketoimintakuvaajat perustuvat yritysten kuukausittaisiin arvonlisäveroilmoituksiin (liikevaihto) sekä työnantajasuoritusilmoituksiin (palkkasumma ja henkilöstömäärä).

Liiketoimintakuvaajat kuvaavat objektiivisesti yritysten liiketoiminnan todellista kehitystä. Niissä näkyvät sekä liiketoimintaa edistävien tekijöiden, kuten ammattitaidon MM-kisat, ja hidastavien tekijöiden, kuten kisojen mahdollisten syrjäyttämisaikutukset, nettovaikutus.

Matkailua palvelevat toimialat

Matkailua palvelevat toimialat on tässä tutkimuksessa määritelty seuraavasti:

- majoitustoiminta
- ravitsemistoiminta
- maaliikenteen henkilöliikenne (mm. bussit ja taksit) ja autojen vuokraus
- muu henkilöliikenne (mm. VR, lentoliikenne, laivaliikenne)
- matkatoimistot ja muu matkailua palveleva toiminta (mm. ohjelmapalvelut)
- virkistys- ja kulttuuripalvelut
- erikoistunut vähittäiskauppa.

Matkailua palvelevien toimialojen yritysten yhteenlaskettu liikevaihto on vuoden 2004 tietojen mukaan Helsingin seudulla noin 9 300 miljoonaa euroa, palkkasumma noin 1 400 miljoonaa euroa ja henkilöstömäärä noin 59 000 henkilöä. Henkilöstömäärällä mitattuna matkailua palvelevien toimialojen osuus näiden alojen koko maan henkilöstöstä on 35 prosenttia eli ala on Suomessa vahvasti keskittynyt Helsingin seudulle. Helsingin seudun kaikkien toimialojen henkilöstömäärään suhteutettuna matkailua palvelevien alojen osuus on 10 prosenttia.

Henkilöstömäärällä mitattuna suurimmat matkailua palvelevat toimialat ovat ravitsemistoiminta (30 prosenttia kaikista matkailua palvelevista yrityksistä) ja erikoistunut vähittäiskauppa (20 prosenttia). Keskikokoisia aloja ovat muu henkilöliikenne (14 prosenttia), virkistys- ja kulttuuripalvelut (13 prosenttia) sekä maaliikenteen henkilöliikenne (12 prosenttia). Pienimmät alat ovat matkatoimistot ym. (5 prosenttia) sekä majoitustoiminta (4 prosenttia).

Matkailua palvelevat toimialat tyydyttävät sekä Helsingin seudun paikallista kysyntää että varsinaista matkailua. Majoitustoiminnassa matkailijoiden osuus on hallitseva, sen sijaan

muilla aloilla paikallinen kysyntä dominoi yritysten myyntiä. Voidaan arvioida⁸, että noin viidennes matkailua palvelevien toimialojen liikevaihdosta Helsingin seudulla tulee matkailijoilta. Kuitenkin kerrannaisvaikutusten kautta matkailun merkitys Helsingin seudulle on selvästi suurempi.

Liiketoimintakuvaajat

Liiketoimintakuvaajien indeksit mittaavat liikevaihdon, palkkasumman ja henkilöstömäärän muutosta suhteutettuna vuoden 2000 tasoon. Seuraavat määrittelyt perustuvat Tilastokeskuksen laatimiin aineistokuvauksiin.

Liikevaihdon aineistona on verohallinnon maksuvalvonta-aineisto (kokonaisaineisto), jonka lisäksi hyödynnetään Tilastokeskuksen omaa kuukausittaista suorakeruuta sekä vuositilastoja. Liikevaihto tarkoittaa arvonlisäveroaineistosta saatuja myyntitietoja, josta on poistettu mm. käyttöomaisuuden myynnit ja muita varsinaiseen liiketoimintaan kuulumattomia eriä. Liikevaihdossa on mukana sekä kotimaan myynti että vienti. Liikevaihtotieto ei sisällä arvonlisäveroa. Tiedot tuotetaan summaamalla yritysten kuukausittaiset myyntitiedot. Uusimpien kuukausien osalta käytetään ns. paneelimenetelmää. Paneelimenetelmässä lasketaan tulevat mukaan yritykset, joille on vertailukelpoinen tieto tarkasteltavalta ja edellisen vuoden vastaavalta kuukaudelta. Tiedot kattavat aloittaneet ja lopettaneet yritykset.

Palkkasummalla tarkoitetaan kalenterikuukauden aikana maksettuja ennakonpidätyksen alaisia palkkoja, joiden perusteella yritykset maksavat työnantajan sosiaaliturvamaksua. Aineistona on verohallinnon maksuvalvonta-aineisto (kokonaisaineisto), jonka lisäksi hyödynnetään Tilastokeskuksen omaa kuukausittaista suorakeruuta, optiotiedustelua sekä vuositilastoja. Palkkasumma kuvaa bruttomääräisten palkkojen kehitystä. Palkkasummaindikaattoreista on poistettu optioiden vaikutus. Tiedot tuotetaan summaamalla yritysten kuukausittaiset palkkasumatiedot. Uusimpien kuukausien osalta käytetään paneelimenetelmää. Tiedot kattavat aloittaneet ja lopettaneet yritykset.

Henkilöstömäärällä tarkoitetaan yritysten kokopäivätyöllisten määrää kalenterikuukauden aikana. Esimerkiksi kaksi puolipäiväistä työntekijää vastaa yhtä kokopäivätyöllistä. Aineistona ovat yritys- ja toimipaikkarekisterin vuositiedot toimipaikkojen henkilöstöstä sekä verohallinnon maksuvalvonta-aineiston palkkasumma- ja liikevaihtotiedot kuukausitasolla (kokonaisaineisto). Lisäksi hyödynnetään Tilastokeskuksen omaa kuukausittaista suorakeruuta ja optiotiedustelua. Henkilöstömääräindikaattori arvioidaan yritys- ja toimipaikkarekisterin kahden vuoden takaisesta henkilöstötiedosta ansiotason muutoksesta puhdistetun palkkasummakehityksen perusteella. Yrittäjien henkilöstömäärä arvioidaan liikevaihdon kehityksen perusteella. Yrityksille, joilta ei ole kahden vuoden takaisesta henkilöstötietoa, lasketaan henkilöstömäärä jakamalla yrityksen palkkasumma toimialan keskipalkalla. Henkilöstömääräindikaattorista on poistettu optioiden ja bonuspalkkojen vaikutus. Tiedot tuotetaan summaamalla yritysten kuukausittaiset henkilöstömäärätiedot. Uusimpien kuukausien osalta käytetään paneelimenetelmää, tiedot kattavat aloittaneet ja lopettaneet yritykset.

Liiketoiminnan kehitys toukokuussa 2005

Liiketoimintakuvaajat kuvaavat Helsingin seudulla toimivien yritysten toteutunutta liikevaihdon, palkkasumman ja henkilöstömäärän kehitystä kuukausittain. Ammattitaidon MM-kisat järjestettiin 25.5. - 1.6.2005, joista varsinaiset kisat olivat 26. - 29.5. Voidaan olettaa, että kisavieraiden aiheuttamat rahavirrat matkailua palvelevien yritysten liiketoiminnassa ovat ajoittuneet pääosin toukokuun jälkipuolikkaalle. Osalla kisaturisteista kisamatkaan liittyi muu-

⁸ Kaupunkitutkimuksen tekemä arvio, jonka pohjana on käytetty eri tietolähteitä.

takin turismia lähinnä pääkaupunkiseudulla, joten tämä on laajentanut heidän vaikutustaan oletettavasti muutaman päivän ajalle ennen ja jälkeen kisojen. Elokuussa 2005 järjestettyjen yleisurheilun MM2005-kisojen taloudellisista vaikutuksista tehdyssä tutkimuksessa (Laakso ym., 2005) päädytään arvioimaan, että kisat syrjäyttivät merkittävästi muuta matkailua. Tähän vaikutti erityisesti se, että MM2005-kisat järjestettiin elokuussa, joka on normaalisti Helsingin seudun vilkkain matkailukuukausi. Ammattitaidon MM-kisojen yhteydessä ennakoarvio on, että merkittäviä syrjäytymisvaikutuksia ei ole aiheutunut, koska kisaturistien määrä oli selvästi pienempi ja kisat järjestettiin toukokuussa, jolloin seudun hotelleissa on normaalisti vapaata kapasiteettia.

Ammattitaidon MM-kisojen nettovaikutuksella yritysten liiketoimintaan tarkoitetaan tässä liiketoimintakuvaajiin perustuvassa tarkastelussa toukokuun toteutuneen liiketoiminnan poikkeamaa verrattuna ”normaalitilanteeseen” eli liiketoimintaan siinä tapauksessa, että kisoja ei olisi järjestetty. Koska matkailua palvelevien yritysten liiketoiminta vaihtelee voimakkaasti vuodenaikojen mukaan, liiketoimintakuvaajiin sisältyy systemaattista kausivaihtelua. Tämän vuoksi alkuperäisistä kuvaajista on laskettu aikasarja-analyysin menetelmiä käyttäen kausitasoitettuja kuukausisarjia, joita tutkimuksessa käytetään toteutuneen liiketoiminnan kuvaajana. ”Normaalitilannetta” vastaavana liiketoimintana käytetään aikasarja-analyysin menetelmillä laskettua trendikuukausisarjaa. Näiden välinen poikkeama edustaa ammattitaidon MM-kisojen sekä erilaisten muiden tekijöiden nettovaikutusta yritysten liiketoimintaan. Jos jollain toimialalla toukokuun toteutunut liikevaihto kausitasoitettuna liikevaihtokuvaajan mukaan on ollut suurempi kuin toukokuun liikevaihdon trendi, on tulkittu, että kisat aiheuttivat nettolisäyksen kyseisen toimialan liikevaihtoon. Sen sijaan jos toteutuma on ollut pienempi kuin trendi, tämän ei kuitenkaan ole arvioitu johtuneen ammattitaidon MM-kisoista. On syytä korostaa, että tämä tarkastelu antaa yhden näkökulman tapahtuman vaikutukseen, mutta koska ammattitaidon MM-kisojen vaikutusta on mahdoton tarkalleen eristää muista tekijöistä, tuloksia voidaan pitää ainoastaan suuntaa antavina.

Edellä kuvatun trendipoikkeama-lähestymistavan lisäksi tutkimuksessa on tarkasteltu myös toimialoittain liiketoimintakuvaajien toukokuun 2005 prosenttimuutosta edellisen vuoden toukokuusta ja verrattu sitä edellisten kuukausien (1-4/2005) keskimääräiseen prosenttimuutokseen. Tämä on kuitenkin satunnaisille vaihteluille alttiimpi lähestymistapa, sillä muutokseen vaikuttaa paitsi vuoden 2005 toukokuun tapahtumat, myös edellisen vuoden toukokuun tapahtumat, jotka myös ovat saattaneet olla jossain suhteessa poikkeuksellisia.

Liikevaihdon, palkkasumman ja henkilöstömäärän toukokuun 2005 toteutuman poikkeama trendistä sekä toukokuun 2005 muutos edellisen vuoden toukokuusta vertailulukuineen on esitetty kuvioissa 8.1. - 8.3.

Trendipoikkeamakuvioiden mukaan kisojen vaikutukset yritysten liikevaihtoon olivat vähäiset. Matkatoimistoissa ja muussa matkailua palvelevassa toiminnassa (mm. ohjelmapalvelut) liikevaihto nousi 3,4 prosenttiyksikköä toukokuussa 2005. Myös majoitustoiminnan yritysten liikevaihto poikkesi toukokuussa hieman ylöspäin, 0,6 prosenttiyksikköä. Muilla aloilla poikkeama oli lievästi negatiivinen, virkistys- ja kulttuuripalveluissa kuitenkin yli 3 prosenttiyksikköä. Näitä negatiivisia poikkeamia ei kuitenkaan voida pitää kisojen aiheuttamina. Kuvio liikevaihdon muutoksesta edelliseen vuoteen verrattuna vahvistaa trendipoikkeaman tuloksen matkatoimistoissa ja muussa matkailua palvelevassa toiminnassa sekä majoitustoiminnan osalta, joissa liikevaihto kasvoi toukokuussa 2005 enemmän kuin tammi-huhtikuussa keskimäärin. Liikevaihto kasvoi toukokuussa enemmän kuin tammi-huhtikuussa keskimäärin myös erikoistuneessa vähittäiskaupassa ja henkilöliikenteessä. Muilla toimialoilla toukokuun liikevaihdon kasvu jäi pienemmäksi kuin tammi-huhtikuussa keskimäärin.

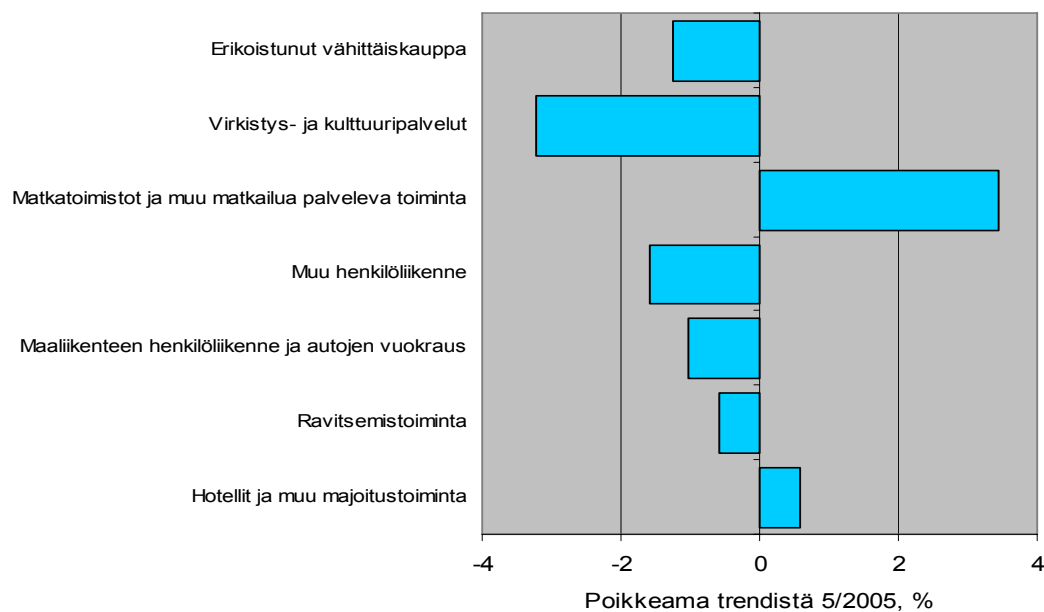
Palkkasumman osalta ainoastaan matkatoimistoissa ja muussa matkailua palvelevassa toiminnassa on positiivinen, 2,3 prosenttiyksikön poikkeama trendistä toukokuussa 2005. Palkkasummakuvaajan mukaan muilla toimialoilla ei siis maksettu ”normaalia” enemmän palkkoja

kisakuukauden aikana, sen sijaan majoituslalla sekä muussa henkilöliikenteessä todellinen maksettu palkkasumma oli selvästi pienempi kuin trendin mukainen taso. Palkkasumman muutos -kuvion mukaan palkkasumma nousi toukokuussa edellisvuodesta selvästi enemmän ravitsemistoiminnassa, maaliikenteen henkilöliikenteessä sekä virkistys- ja kulttuuripalveluissa kuin tammi-huhtikuussa keskimäärin. Matkatoimistoissa ja muussa matkailua palvelevassa toiminnassa palkkasumman kehitys oli selvästi negatiivista toukokuussa verrattuna tammi-huhtikuun keskiarvoon.

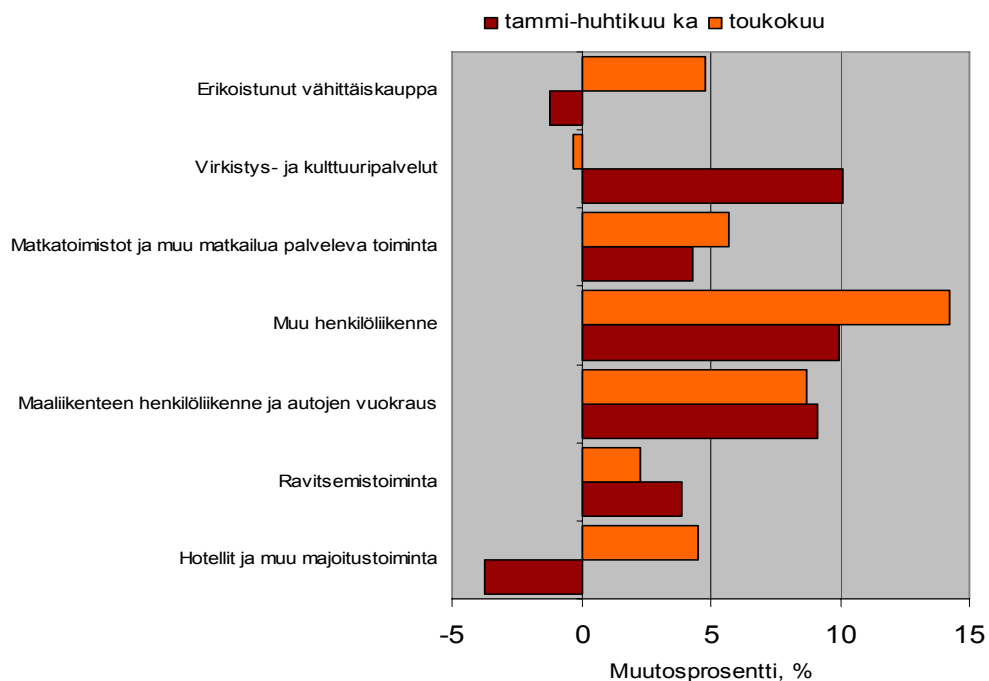
Henkilöstömäärä poikkesi toukokuussa 2005 trendistä ylöspäin matkatoimistoissa ja muussa matkailua palvelevassa toiminnassa 1 prosenttiyksikköä sekä virkistys- ja kulttuuripalveluissa 0,4 prosenttiyksikköä. Muutosprosentit edellisestä vuodesta antavat samansuuntaisen kuvan virkistys- ja kulttuuripalveluiden osalta, joissa elokuun muutos oli selvästi positiivisempi kuin tammi-huhtikuun. Myös maaliikenteen henkilöliikenteen henkilöstömäärät nousivat toukokuussa enemmän kuin tammi-huhtikuussa keskimäärin, lisäksi henkilöliikenteen henkilöstömäärä väheni toukokuussa selvästi vähemmän kuin tammi-huhtikuussa keskimäärin.

Kuvio 8.1. Helsingin seudulla toimivien yritysten liikevaihdon trendipoikkeama ja muutos matkailua palvelevilla toimialoilla toukokuussa 2005

(a) Liikevaihdon (kausitasoitettu) poikkeama trendistä (%-yksikköä)

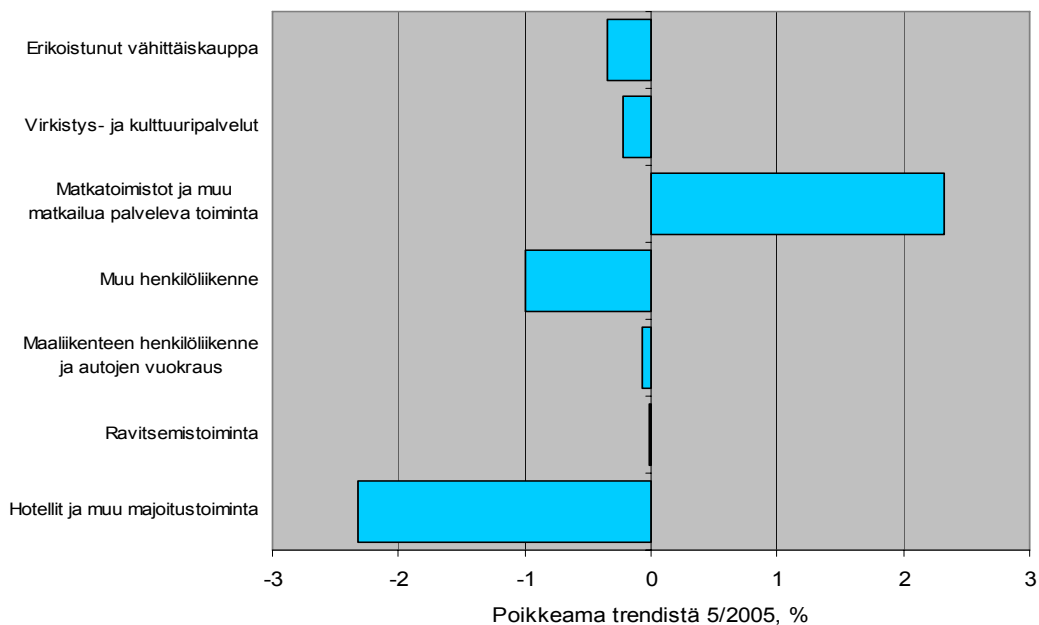

(b) Liikevaihdon (alkuperäinen) muutos (%) edellisestä vuodesta, toukokuu ja tammi-huhtikuu 2005

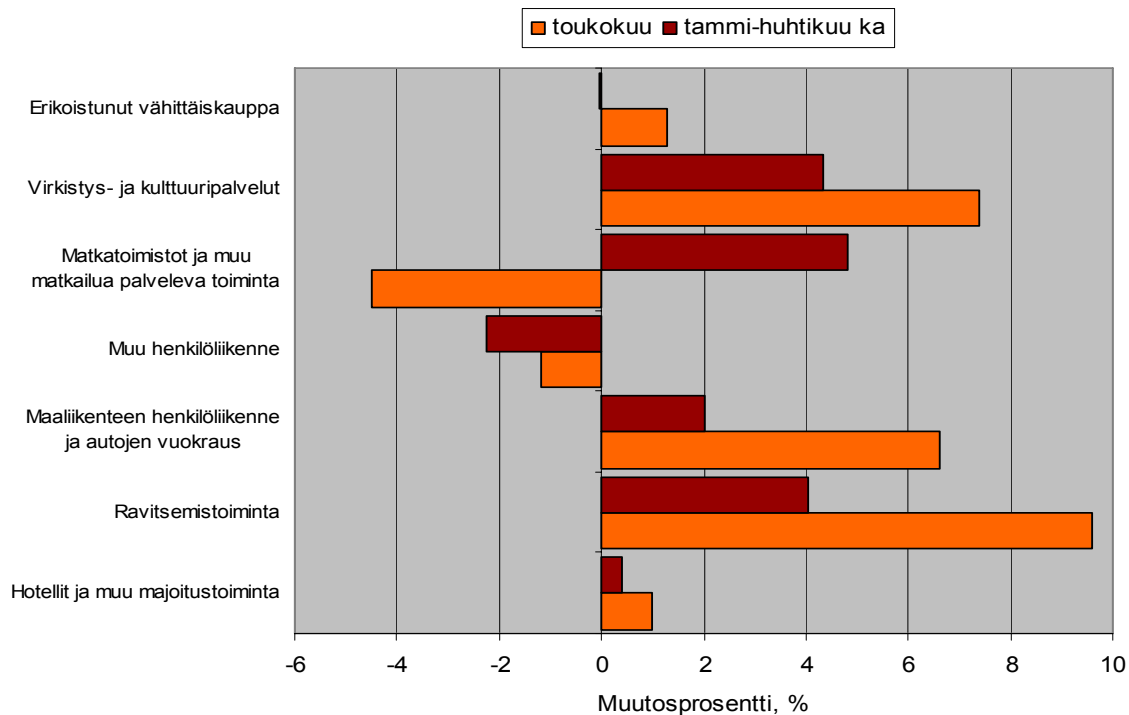

Kuvio 8.2. Helsingin seudulla toimivien yritysten palkkasumman trendipoikkeama ja muutos matkailua palvelevilla toimialoilla toukokuussa 2005

(a) Palkkasumman (kausitasoitettu) poikkeama trendistä (%-yksikköä)

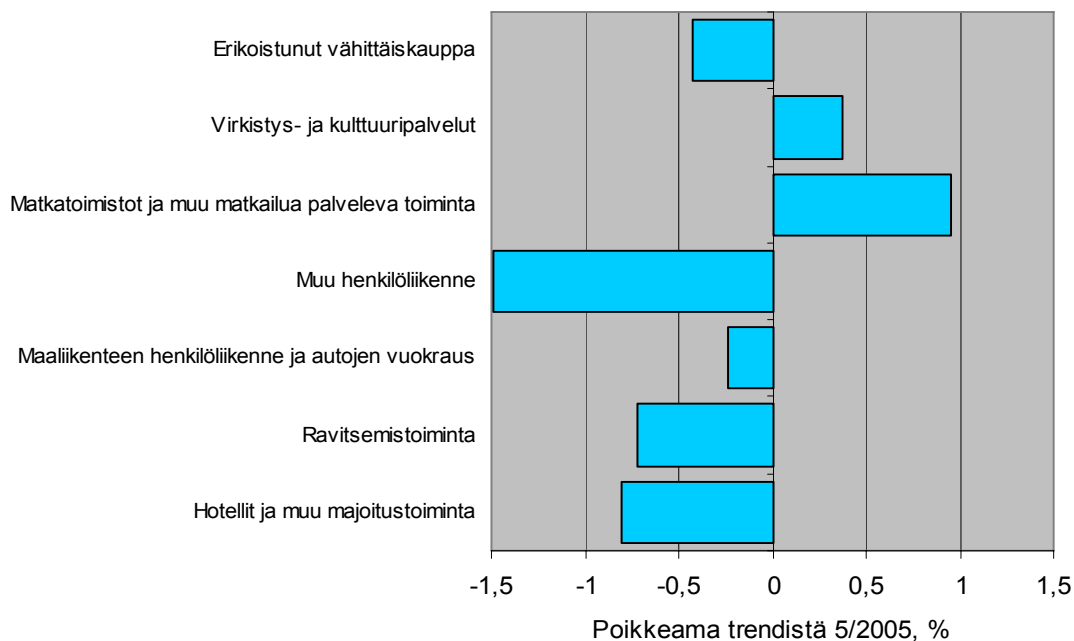

(b) Palkkasumman (alkuperäinen) muutos (%) edellisestä vuodesta, toukokuu ja tammi-huhtikuu 2005

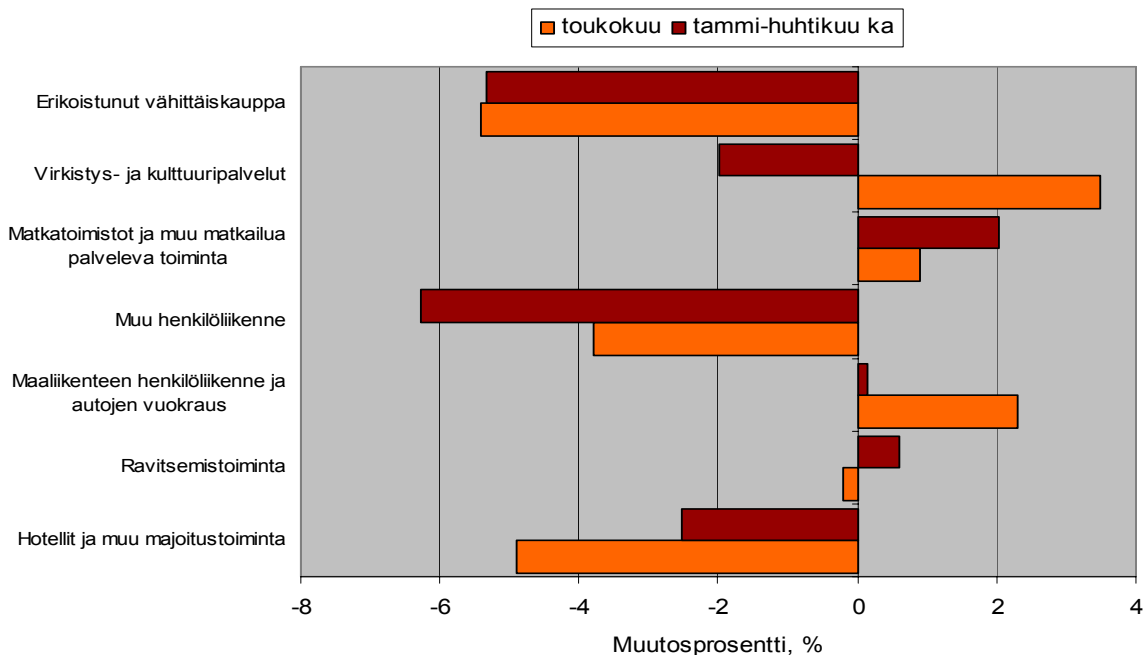

Kuvio 8.3. Helsingin seudulla toimivien yritysten henkilöstömäärän trendipoikkeama ja muutos matkailua palvelevilla toimialoilla toukokuussa 2005

(a) Henkilöstömäärän (kausitasoitettu) poikkeama trendistä (%-yksikköä)

(b) Henkilöstömäärän (alkuperäinen) muutos (%) edellisestä vuodesta, toukokuu ja tammi-huhtikuu 2005

Johtopäätöksiä liiketoimintakuvaajien tuloksista

Liiketoimintakuvaajat kuvaavat Helsingin seudulla toimivien yritysten liikevaihdon, palkkasumman ja henkilöstömäärän todellista kehitystä. Trendipoikkeamia analysoimalla on arvioitu yritysten toukokuun 2005 toteutunutta liiketoimintaa suhteessa saman ajankohdan normaalitasoon eli todennäköiseen odotettavissa olleeseen liiketoimintaan, jos kisoja tai muita normaalista poikkeavia tapahtumia ei olisi ollut. Tarkastelu on ainoastaan suuntaa antava, koska pääkaupunkiseudulla on runsaasti erilaisia tapahtumia toukokuussa. Analyysiä on täydennetty tarkastelemalla myös liiketoimintakuvaajien prosenttimuutosta edellisen vuoden toukokuusta ja verrattu tätä tammi-huhtikuun keskimääräiseen muutokseen.

Trendipoikkeamien tulosten perusteella ammattitaidon MM-kisoilla on ollut merkittävä positiivinen nettovaikutus matkatoimistojen ja muun matkailua palvelevien alojen liikevaihtoon, palkkasummaan ja henkilöstömäärään sekä jonkin verran positiivista vaikutusta myös hotelli- ja majoitustoiminnan liikevaihtoon. Muilla matkailua palvelevilla toimialoilla ilmeiset positiiviset vaikutukset ovat olleet niin pieniä, että ne ovat hävinneet muiden tekijöiden alle.

Matkatoimistojen ja muiden matkailua palvelevien toimialojen (joihin sisältyvät mm. erilaisia ohjelmapalveluita tarjoavat yritykset) osalta tulokset ovat uskottavia, koska ammattitaidon MM-kisojen yhteydessä osallistujille järjestettiin paljon ja monenlaista ohjelmaa ja oheistoimintaa. Lisäksi toimiala on pienehkö, joten yksittäisen suuren tapahtuman vaikutukset näkyvät selvästi liiketoimintakuvaajissa. Toisaalta liikevaihdon trendipoikkeama (3,4 prosenttiyksikköä) on niin suuri, että siihen on todennäköisesti vaikuttanut kasvattavasti jotkut muutkin tekijät kuin pelkästään ammattitaidon MM-kisat, jonka osalta uskottava positiivinen vaikutus on 1 - 2 prosenttiyksikköä.

Vaikutukset hotelliyritysten liikevaihtoon ovat odotusten mukaiset. Tätä vahvistaa myös se, että majoitustilaston lukujen perusteella hotelliyöpymisten määrä pääkaupunkiseudulla kas-

voi toukokuussa 2005 selvästi enemmän (7 prosenttia) edellisvuodesta kuin tammi-huhtikuussa 2005 keskimäärin (3 prosenttia).

Sen sijaan henkilöliikenteessä, erikoistuneessa vähittäiskaupassa, ravitsemistoiminnassa sekä muissa palveluissa liiketoiminnan kokonaisvolyymi kullakin toimialalla on Helsingin seudulla niin suuri, että ammattitaidon MM-kisojen vieraiden alueelle tuomat rahavirrat eivät erotu muutoksina kyseisten toimialojen liiketoiminnassa, vaan jäävät muiden tekijöiden peittoon. Yllättävänä voidaan pitää sitä, että kisoilla ei tulosten mukaan näyttänyt olleen merkittävää vaikutusta maaliikenteen henkilöliikenteeseen (johon sisältyvät mm. bussien tilausliikenne ja rautateiden henkilöliikenne), vaikka liikenne kisoihin muualta Suomesta oli erittäin vilkasta. Tähän lienee kaksi selitystä. Ensinnäkin toukokuu on yleisesti kyseisen toimialan aktiivisin kuukausi, joten kisojen aiheuttama lisäkysyntä on saattanut syrjäyttää muuta kysyntää. Toiseksi tilausbussien ja rautateiden liikenteen lisäkysyntä on suuntautunut hajalleen eri puolille maata eikä pelkästään Helsingin seudulle, jota liiketoimintakuvaajat koskevat.

Kun liikevaihdon muutos näillä kahdella positiivisen muutoksen toimialalla suhteutetaan kyseisten alojen toukokuun 2005 kokonaisliikevaihdon tasoon, matkailua palvelevien alojen liikevaihdon nettomuutokseksi saadaan noin 2,4 miljoonaa euroa (ilman alv)⁹. Tähän sisältyy todennäköisesti yliarvioitu vaikutus (3,4 prosenttiyksikköä) matkatoimistojen ja muiden matkailua palvelevien alojen liikevaihdossa, mutta toisaalta sen kompensoituu sitä kautta, että kisavieraiden rahavirtoja on kanavoitunut myös muille palvelualueille, joiden liiketoimintakuvaajissa ei kuitenkaan näkynyt positiivista muutosta. Vertailulukuna tälle laskelmalle voidaan käyttää luvussa 5 tehtyä laskelmaa kisavieraiden rahankäytöstä, jonka mukaan kisavieraat toivat Helsingin seudulle rahaa kisamatkan yhteydessä yhteensä noin 5,2 miljoonaa euroa (sis. alv) eli noin 4,3 miljoonaa euroa ilman arvonlisäveroa.

8.2 Matkailua palvelevien yritysten haastattelututkimus

Toinen näkökulma ammattitaidon MM-kisatapahtuman vaikutuksesta yritysten liiketoimintaan on saatu haastattelemalla yrityksiä. Kohderyhmänä ovat matkailua palvelevat yritykset, kuten edellä käsitellyissä liiketoimintakuvaajissa.

Haastattelujen tarkoitus, toteutus ja vastaajat

Yrityksiä haastateltiin¹⁰ puhelimitse yhteensä 300 kappaletta viideltä eri toimialalta:

- hotelli- ja majoitustoiminta
- ravintola- ja muu ravitsemistoiminta
- henkilöliikenne
- erikoistunut vähittäiskauppa
- muut palvelut.

Hotelli- ja muun majoitustoiminnan sekä henkilöliikenteen osalta yritykset kattavat alueellisesti suunnilleen koko Uudenmaan ja Itä-Uudenmaan maakunnan sekä lisäksi Riihimäen, Hämeenlinnan ja Lahden seudut. Alueena on pääkaupunkiseudun ympäristö suunnilleen 100 kilometrin säteellä Helsingistä. Muiden toimialojen osalta yrityshaastattelut on rajattu Helsingin kantakaupunkiin (ml. Pasilan alue lähiympäristöineen), jonka lisäksi mukana on myös Tapiolan alue Espoossa¹¹. Otos on poimittu alueen yrityskannasta siten, että suuria yrityksiä

⁹ Negatiivisten trendipoikkeamien toimialoille ei ole laskettu negatiivista liikevaihdon muutosta.

¹⁰ Puhelinhaastattelujen tekijänä Tietoykkönen Jyväskylästä.

¹¹ Tapiolan mukaan otto perustuu siihen, että samaa otosta käytettiin myös yleisurheilun MM2005-kisojen taloudellisten vaikutusten yrityshaastatteluissa (Laakso ym., 2006).

on otettu mukaan pienemmällä otossuhteella kuin pieniä yrityksiä. Aineiston on kuvattu tarkemmin liitteessä.

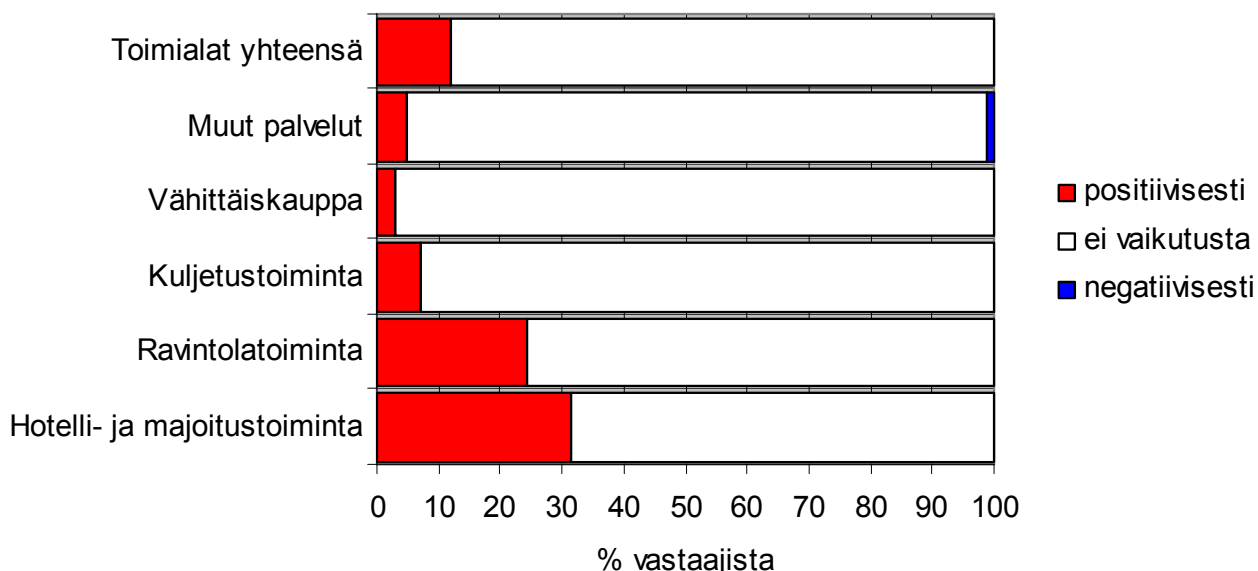
Suurin osa, 80 prosenttia, haastatteluun vastaajista oli asemaltaan yksikön johtajia, toimitusjohtajia tai yrittäjiä. Toimialoittain tarkasteltuna hotelli- ja majoitus- sekä ravintolatoiminnassa, vähittäiskaupassa ja muissa palveluissa enemmistö vastaajista oli yksikön johtajia. Kuljetustoiminnassa vastaajien enemmistö oli toimitusjohtajia. Haastatteluun vastanneista hotelli- majoitus- ja ravintolatoiminnassa suurin osa oli yksikön johtajia tai vetäjiä, kun taas kuljetustoiminnassa, vähittäiskaupassa ja muissa palveluissa sekä toimialoilla yhteensä suurin osa vastanneista oli yrittäjiä.

Vastaukset on painotettu yrityksen henkilömäärällä ja yrityskokoluokkien otossuhteella.

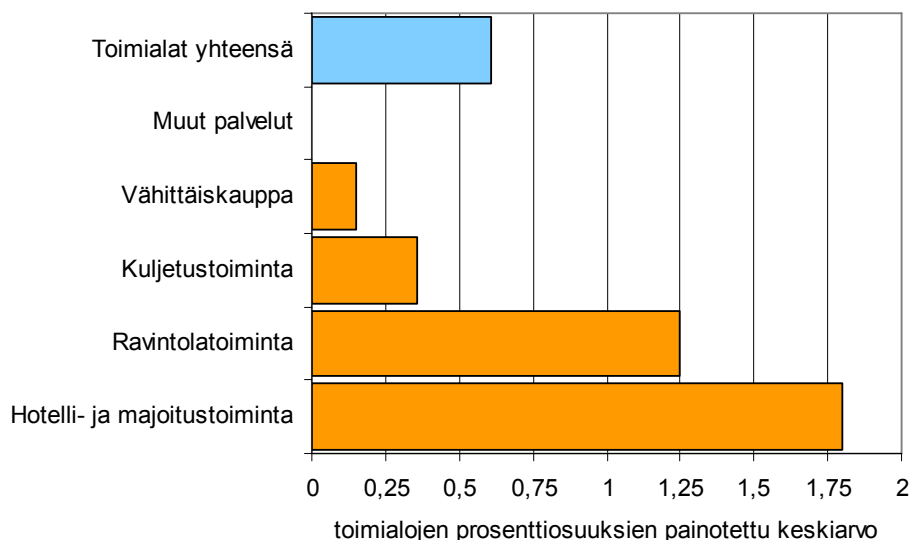
Vaikutukset liiketoimintaan, henkilöstömäärään ja asiakkaisiin

Suurimmalla osalla toimialoista (henkilöstömäärällä ja otossuhteella painotettuna) ei **ammattitaidon MM-kisoilla ollut vaikutusta yritysten liiketoimintaan**. Hotelli- ja majoitustoiminnassa reilut 30 prosenttia sanoi kisojen vaikuttaneen positiivisesti, ravintolatoiminnassa noin neljännes. Muissa palveluissa oli havaittu hieman negatiivistakin vaikutusta, mutta ei muilla toimialoilla. Yritysten **liikevaihto kasvoi** kisojen ansiosta keskimäärin noin 0,6 prosenttia kaikilla toimialoilla yhteensä.

Kuvio 8.4: Ammattitaidon MM-kisojen vaikutus yritysten liiketoimintaan toimialoittain (painotettu henkilöstömäärällä ja edustavuudella)

Kuvio 8.5: Ammattitaidon MM-kisojen vaikutus yritysten liikevaihtoon toimialoittain (painotettu henkilöstömäärällä ja edustavuudella)

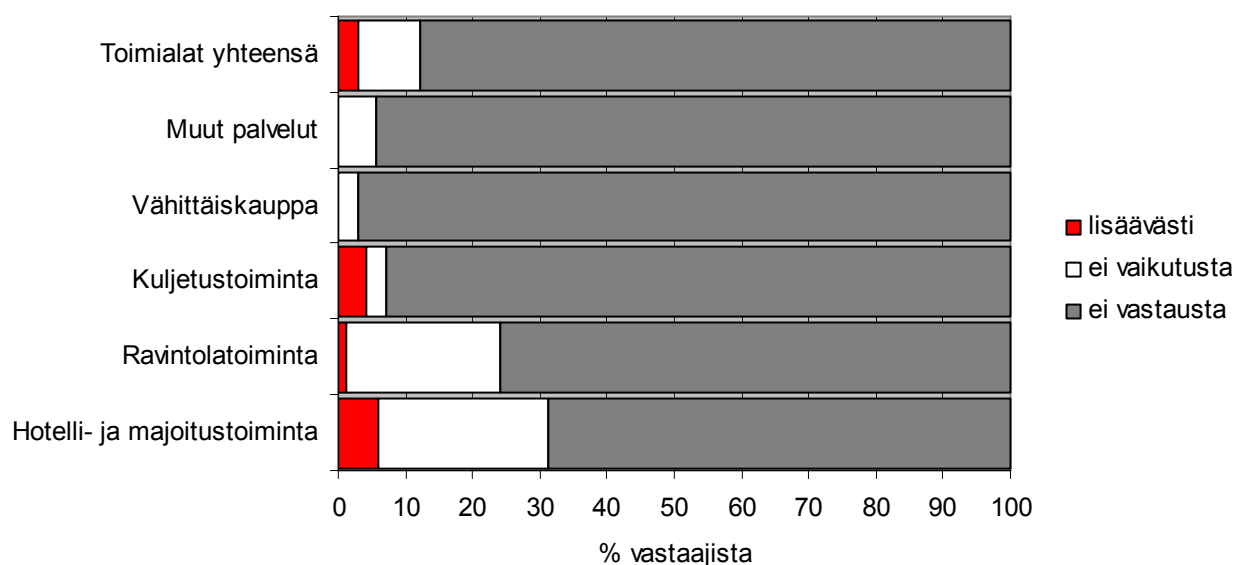

Alueittain tarkasteltuna positiiviset vaikutukset painoutuivat keskustaan Töölön alueelle. Noin viidennes keskustan ja Töölön yrityksistä arvioi kisoilla olleen positiivisia vaikutuksia.

Vastaajien mielestä **ammattitaidon MM-kisoilla ei ollut vaikutusta tuotteiden hintatasoon**: vastausprosentit olivat toimialoittain ja alueittain hyvin pienet ja ne, jotka vastasivat, olivat pääosin sitä mieltä, että vaikutusta ei ollut.

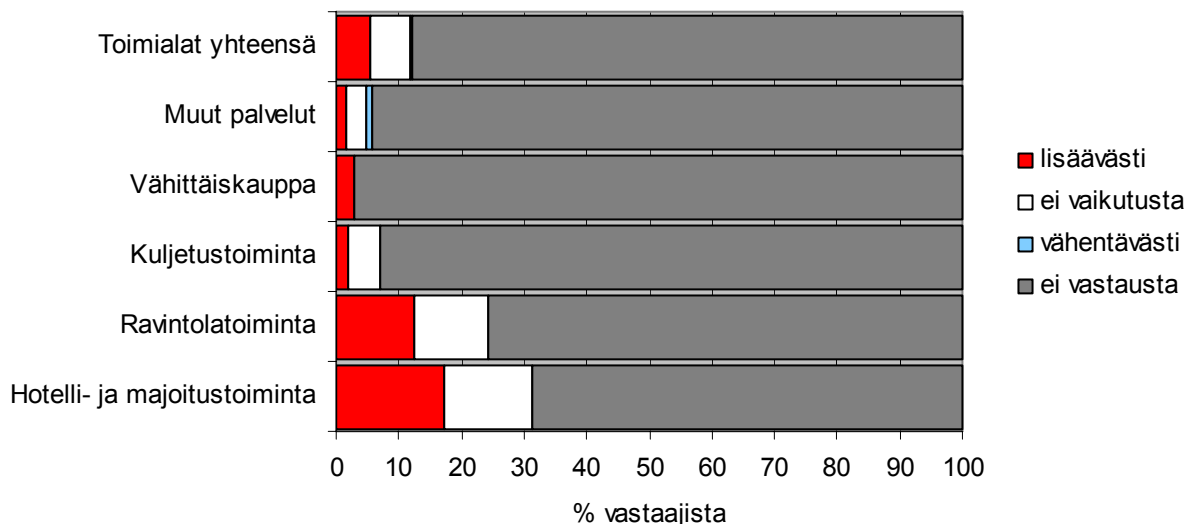
Kisojen vaikutus yritysten henkilöstömäärään toimialoittain oli hyvin vaatimaton. Vain hotelli- ja majoitustoiminnassa, kuljetustoiminnassa ja ravintolatoiminnassa oli havaittavissa hieman henkilöstön lisäystä.

Kuvio 8.6: Ammattitaidon MM-kisojen vaikutus yritysten henkilöstömäärään toimialoittain (painotettu henkilöstömäärällä ja edustavuudella)

Ammattitaidon MM-kisojen vaikutus yritysten voittoon toimialoittain toukokuun 2005 aikana sai kysymyksenä vähän vastauksia. Liki viidennes hotelli- ja majoitustoiminnan yrityksistä ja reilu kymmenesosa ravintolatoiminnan yrityksistä arvioi lisänneensä voittoaan toukokuussa kisojen ansiosta. Suunnilleen saman verran yrityksiä näillä toimialoilla myös arvioi, ettei kisoilla ollut vaikutusta yrityksen voittoon. Toimialoista yhteensä noin viisi prosenttia oli lisännyt voittoaan kisojen ansiosta.

Kuvio 8.7: Ammattitaidon MM-kisojen vaikutus yritysten voittoon toimialoittain (painotettu henkilöstömäärällä ja edustavuudella)

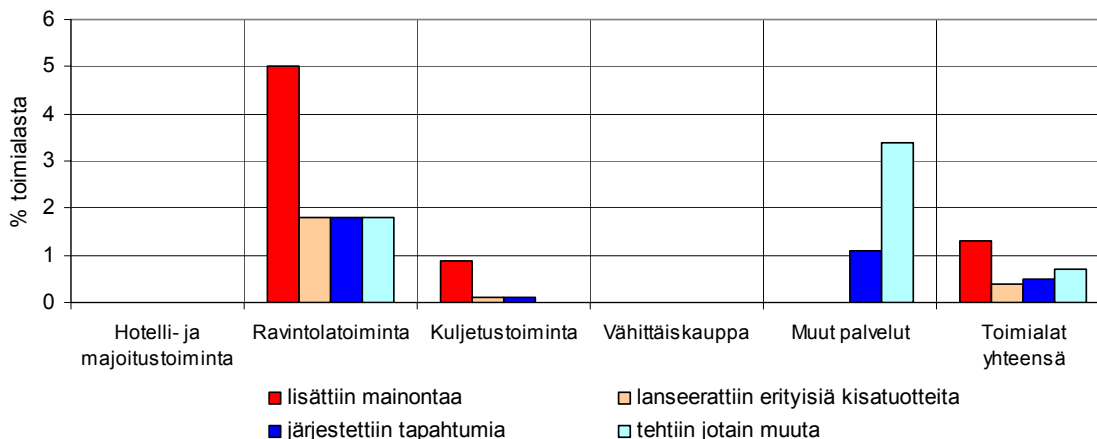

Yritykset olivat suurimmalta osin sitä mieltä, että **kisat eivät aiheuttaneet asiakaskatoa**. Hotelli- ja majoitustoiminnassa noin viiden prosentin osuudet yrityksistä olivat sitä mieltä, että asiakkaita jäi tulematta melko vähän tai että asiakkaita jäi tulematta melko paljon. Reilun viiden prosentin mielestä tällä toimialalla asiakkaita jäi tulematta paljon.

Vaikutukset markkinointiin ja kisoihin varautuminen

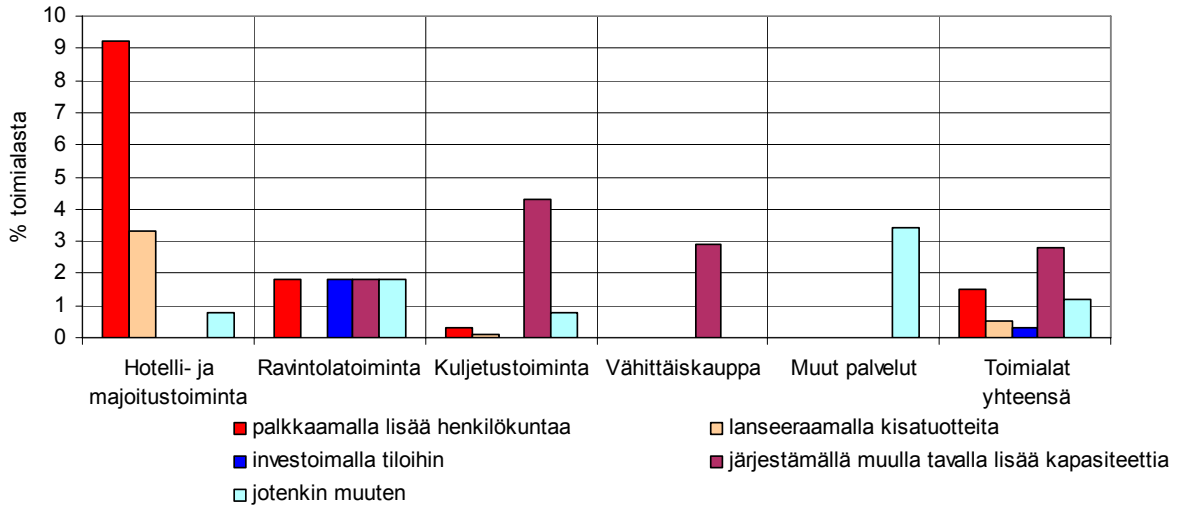
Ravintolatoiminnassa lisättiin joissakin yrityksissä **markkinointia** ammattitaidon MM-kisojen vaikutuksesta, mutta muilla toimialoilla yritykset eivät ryhtyneet erityisiin toimenpiteisiin markkinoinnissa kisojen vuoksi.

Kuvio 8.8: Ammattitaidon MM-kisojen vaikutus yritysten markkinointiin toimialoittain

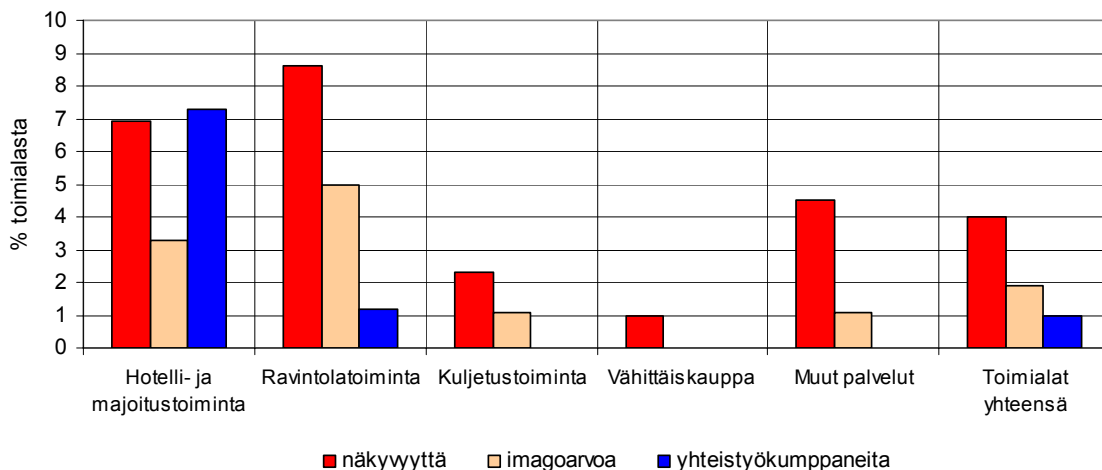
Noin joka kymmenennessä hotelli- ja majoitustoiminnan yrityksessä (painotettuna) palkattiin lisää **henkilökuntaa**. Muuten kisoihin varautumista oli toimialoittain vain muutamissa yksittäisissä yrityksissä.

Kuvio 8.9: Yritysten varautuminen ammattitaidon MM-kisoihin toimialoittain

Pieni osuus haastatteluihin vastanneista yrityksistä arvio saaneensa ammattitaidon MM-kisojen vaikutuksesta lisää **näkyvyyttä**, lähinnä ravintolatoiminnassa ja hotelli- ja majoitustoiminnassa. Hotelli- ja majoitustoiminnassa muutama yritys katsoi lisäksi saaneensa lisää yhteistyökumppaneita kisojen vaikutuksesta, samoin imagoarvoa, jota tuli myös pienelle osalle ravintola-alan yrityksistä. Alueittain painotettuna näkyvyys- ja imago vaikutukset tulivat lähinnä keskustan ja Töölön alueen yrityksille.

Kuvio 8.10: Ammattitaidon MM-kisojen yrityksille tuoma lisäarvo toimialoittain

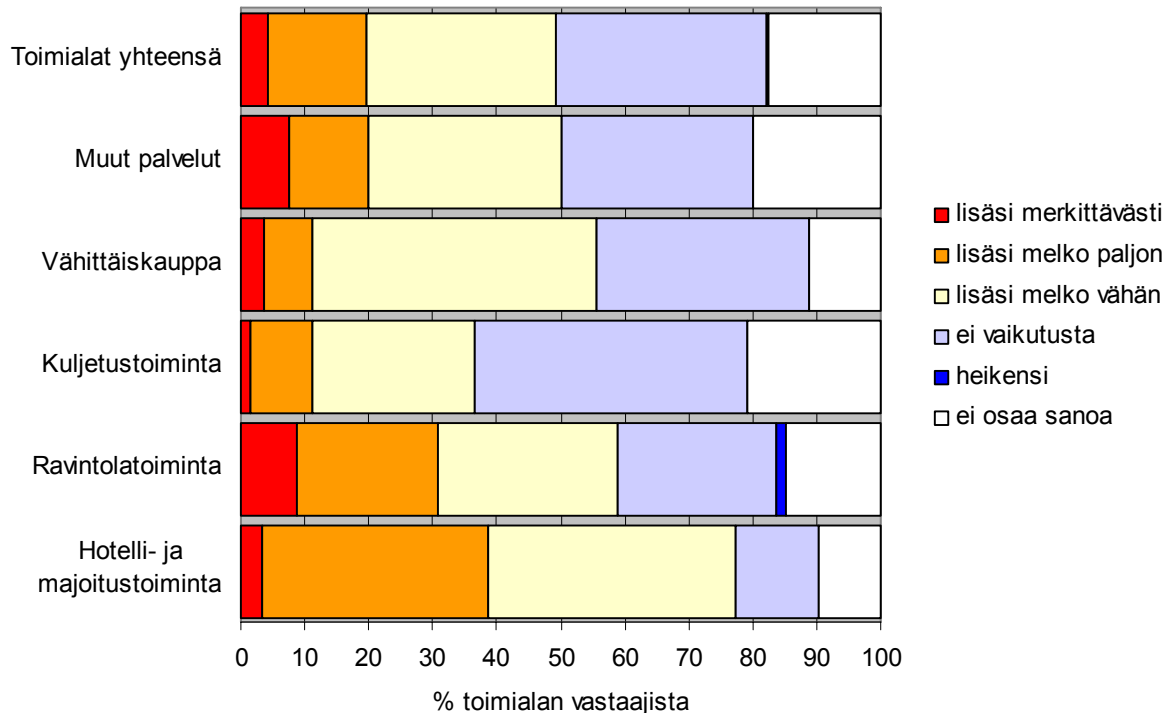

Vaikutukset pääkaupunkiseudun vetovoimaan

Ammattitaidon MM-kisojen vaikutus Helsingin ja pääkaupunkiseudun vetovoimaan tapahtumajärjestäjänä ja matkailukohteena oli vastanneiden yritysten mielestä kohtalainen. Yli puolet kaikista yrityksistä ja liki 80 prosenttia hotelli- ja majoitustoiminnan yrityksistä oli sitä miel-

tä, että kisat lisäsivät alueen vetovoimaa ainakin jonkin verran. Yrityksistä viidennes oli sitä mieltä, että vaikutus vetovoimaan oli merkittävä tai melko suuri (painottamaton prosenttiosuus).

Kuvio 8.11: Yritysten näkemys ammattitaidon MM-kisojen vaikutuksesta Helsingin ja pääkaupunkiseudun vetovoimasta tapahtumajärjestäjänä ja matkailukohteena toimialoittain

Lisäksi yrityksiltä kysyttiin, **minkä suuruusluokan tapahtumia** (yli 100 000, 20 000 – 100 000, 5 000 – 20 000 ja alle 5000 kävijää) he toivoisivat tulevaisuudessa järjestettävän pääkaupunkiseudulla. Eniten kannatusta, 75 prosentilta yrityksistä, saivat kävijämääriltään pienimmät tapahtumat eli alle 5000 tai 5000 – 20 000 kävijän tapahtumat.

Toimialoittain tarkasteltuna suurin osa, 90 prosenttia, hotelli- ja majoitustoiminnan yrityksistä haluaisi enemmän isoja, yli 100 000 tai 20 000 – 100 000, sekä pieniä, alle 5000 kävijän tapahtumia. Enemmistö ravintolatoiminnan yrityksistä, 79 prosenttia, toivoi lisää yli 100 000 ja kuljetustoiminnan yritysten enemmistö, 80 prosenttia, lisää 5000 – 20 000 kävijän tapahtumia. Vähittäiskaupan ja muiden palveluiden tuottajien enemmistöt, 70 prosenttia ja 65 prosenttia, toivoivat enemmän kaikista pienimpiä tapahtumia.

Kysyttäessä **ammattitaidon MM-kisojen aiheuttamia muita, edellä mainitsemattomia haittoja**, kuusi vastaajaa oli sitä mieltä, että tapahtumassa odotukset olivat korkeammat kuin kisojen toteutuneet vaikutukset. **Hyödyiksi** viisi mainitsi oman ammattikuvan kirkastuneen kilpailuja seuraamalla, kuuden mielestä kisat lisäsivät kysyntää, kaksi sai näyttää omaa osaamistaan kisavieraille ja viiden mielestä Ammattitaidon MM-kisat eivät olleet sellainen mediasirkus kuin yleisurheilun MM-kisat, mikä oli positiivista.

Muina kommentteina kisoista kaksi vastaajaa valitti urheilun saavan kohtuuttoman paljon julkisuutta verrattuna siihen, miten vähän puhutaan ja kirjoitetaan suomalaisen ammattikoulutuksen korkeasta tasosta ja osaamisesta. Viiden mielestä Ammattitaidon MM-kisat olivat liian vähäiselle huomiolle jäänyt kisa, mutta onnistunut kokonaisuus, ja kahden mielestä Ammattitaidon MM-kisoilla oli aivan liian matala profiili. Kaksi vastaajaa olisi kaivannut ennakkotiedotetta kisoista. Kahden mielestä kisat oli hyvin järjestetty ja osallistujat vaikuttivat tyytyväisiltä.

Johtopäätöksiä yrityshaastatteluista

Yrityshaastattelut antavat pääosin samansuuntaisen kuvan ammattitaidon MM-kisojen vaikutuksesta matkailualan yritystoimintaan kuin liiketoimintakuvaajat. Kuitenkaan haastatteluaineistosta ei ollut mahdollista erottaa erikseen matkatoimistoja ja muita matkailua palvelevia yrityksiä, vaan ne sisältyvät haastatteluaineistossa henkilöliikenteen yrityksiin, joiden haastatteluvastausten mukaan kisat eivät juuri vaikuttaneet tämän alan kokonaisliikevaihtoon tai muuhun liiketoimintaan. Selvimmät positiiviset vaikutukset ovat haastattelujen mukaan hotelli- ja majoitus-alalla, jossa myös liiketoimintakuvaajien mukaan näkyi positiivista poikkeamaa trendistä ainakin liikevaihdon osalta. Haastattelujen mukaan myös ravintola-alalla kisat vaikuttivat positiivisesti, vaikka liiketoimintakuvaajat eivät näyttäneet sellaisia vaikutuksia, jotka olisivat erottuneet toimialan kokonaisliikevaihdon kehityksestä.

Ammattitaidon MM-kisat eivät haastattelujen tulosten mukaan aiheuttaneet mainittavia syrjäyttämisaikutuksia muuhun matkailuun, ja tässä suhteessa kisat poikkesivat mm. yleisurheilun MM-kisoista, joissa syrjäyttämisaikutukset olivat merkittävät.

Kokonaisuudessaan yritykset arvioivat hyvin positiivisesti kisojen merkitystä Helsingin ja pääkaupunkiseudun vetovoimalle tapahtumajärjestäjänä. Kaksi kolmesta haastatelluista yrityksen edustajasta toivoi aikaisempaa enemmän suur tapahtumia pääkaupunkiseudulle ja neljäs toivoi, että niitä järjestettäisiin yhtä usein kuin tähän asti. Positiivisimmin suur tapahtumien järjestämiseen suhtautuivat hotelli- ja majoitusalan sekä ravintola-alan yritykset.

9 Taloudelliset kerrannaisvaikutukset ja vaikutukset verotuloihin

Tässä luvussa esitetään laskelma ammattitaidon MM-kisojen välillisten taloudellisten vaikutusten suuruudesta. Laskelma perustuu aluetaloudelliseen panos-tuotos-malliin, jonka mukaan lopputuotekysynnän muutokset ohjaavat alueiden taloudellista toimintaa. Tutkimuksessa sovelletaan mallia, jossa kansantalous jaetaan kahteen alueeseen, Uuteenmaahan¹² ja muuhun Suomeen. Näin ollen myös laskelman tulokset voidaan kohdentaa mainituille alueille. Aiemmissa luvuissa yritysten liikevaihtoa käytettiin pääasiassa tuotoksen kuvaajana, mutta tässä luvussa yrityksen tuotosta kuvataan arvonlisäyksellä, joka yritystasolla tarkoittaa suunnilleen liikevaihdon ja muilta tehtyjen ostojen erotusta. Laskelmat on tehty käyttäen hyväksi Ilkka Susiluodon tuloksia yleisurheilun MM-kisojen taloudellisia vaikutuksia koskevasta tutkimuksesta (Laakso ym., 2006). Niiden pohjalta on laadittu tapahtuman järjestäjän taloudelle ja kisavieraiden taloudellisille vaikutuksille kertoimet, joita on sovellettu tässä ammattitaidon MM-kisatutkimuksessa.

Laskelman aineisto ja menetelmä

Suur tapahtumasta seuraavat taloudelliset kokonaisvaikutukset voidaan jakaa toisaalta kisojen aikaansaamiin suoriin (välittömiin) menoihin, toisaalta niihin kerrannaisvaikutuksiin, jotka näistä välittömistä menoista seuraavat. Kokonaisvaikutukset ovat näin ollen suorien vaikutusten ja kerrannaisvaikutusten summa. Laskelmissa oletetaan, että kisojen rahavirrat ovat olleet ainakin aluetalouden näkökulmasta lisäyksiä taloudelliseen aktiivisuuteen eikä kisoja ole rahoitettu jonkin vaihtoehdoisen alueelle suuntautuvan rahoituskohteen kustannuksella. Kisoista seuranneet **suorat menot** jakautuvat tässä kahteen ryhmään¹³:

- 1) **Kisaorganisaation ja yhteistyökumppaneiden toimintatalouden menot.** Tämä erä sisältää Skills Finland ry:n henkilöstökulujen lisäksi mm. tila- ja laitevuokrat, markkinoinnin ja viestinnän kulut sekä muut toimintakulut, yhteensä 9,2 miljoonaa euroa, jotka on eritelty alaluvussa 4.1. Lisäksi on arvioitu, että laji- ja tapahtumajärjestäjät käyttivät kisojen järjestämiseen yhteensä noin 4,5 miljoonaa euroa, joka vastaa Opetushallituksen niille myöntämän projektiavustuksen kokonaismäärää. Kisojen järjestämisen kokonaiskustannuksina voidaan pitää näiden summaa 13,7 miljoonaa euroa (sis. alv), josta arvonlisäveron osuudeksi on arvioitu 1,9 miljoonaa euroa. Nettokustannukset ovat näin ollen 11,8 miljoonaa euroa. Tästä 8,5 miljoonaa euroa on arvioitu kanavoituneen ns. suorana vaikutuksena Helsingin seudulle ja 3,3 miljoonaa euroa muualle Suomeen.
- 2) **Kisavieraiden aiheuttamasta tavaroiden ja palvelujen lisäkysynnästä seuraavat vaikutukset.** Luvussa 5 esitetyn kisavieraiden määrää ja rahankäyttöä koskevan laskelman mukaan kisavieraat kanavoivat Helsingin seudun matkailua palveleville yrityksille (ilman alv) 4,3 miljoonaa euroa ja muualle Suomeen 1,1 miljoonaa euroa. Laskelman pohjana on käytetty em. lukuja, koska on arvioitu, että liiketoimintakuvaajiin (alaluku 8.1) perustuva laskelma aliarvioi henkilöliikenteeseen, vähittäiskauppaan, ravintolatoimintaan ja muihin palveluihin kanavoituvan rahan määrää.

Vaikutukset laskettiin toisaalta arvonlisäyksenä (kansantuotteen muodostuminen), toisaalta henkilötyövuosina. Tuotoksena alun perin saadut tulokset muunnettiin henkilötyövuosiksi käyttämällä hyväksi Tilastokeskuksen aluutilinpidon Uuttamaata koskevia suhdelukuja. Vas-

¹² Helsingin seudun osuus Uudenmaan maakunnan tuotannon arvonlisäyksestä on noin 95 %.

¹³ Kisoja varten ei tehty erityisiä investointeja, joten niitä ei tarkastella (kone- ja laiteinvestoinnit tulkitaan tässä yhteydessä toimintatalouden menoiksi).

taavilla suhdeluvuilla voitiin myös laskea tuotokseen sisältyvä arvonlisäys. Taloudelliset vaikutukset jaettiin edelleen Uudenmaan saamiin vaikutuksiin sekä niihin vaikutuksiin, jotka ”vuotavat” muualle Suomeen. Lopuksi Uudenmaan saamat vaikutukset kohdennettiin päätoimialoille. Käytetty panos-tuotos-malli pohjautuu Tilastokeskuksen tutkimukseen (Tilastokeskus 2000).

Alueelliset kerrannaisvaikutukset ovat menetelmän keskeinen käsite¹⁴. Perusajatus on, että lopputuotekysynnän lisäys saa aikaan välillisen taloudellisen kysyntäketjun, joka kasvattaa alkuperäistä vaikutusta. Alueellinen panos-tuotos-menetelmä ja sen perusaineisto aluepanos-tuotos-tilauskoko ovat välineitä, joilla tällaiset vaikutukset voidaan arvioida. Kerrannaisvaikutusten muodostumista voidaan lyhyesti luonnehtia seuraavaan tapaan:

- a) *Suorat vaikutukset.* Kisoista seuraa paikalliselle elinkeinotoiminnalle kysyntäimpulsseja. Ne jakautuvat kahteen osaan edellä kuvatulla tavalla ja muodostavat kerrannaisvaikutusten lähtökohdan.
- b) *Välilliset tuotantovaikutukset.* Alkuvaiheen suorasta kysyntäimpulssista lähtee liikkeelle erilaisia taloudellisia vaikutusketjuja. Ostettuihin hyödykkeisiin sisältyy ensinnäkin erilaisia tavara- ja palvelupanoksia, jotka puolestaan on valmistettava (kisavieraiden ateriat, erilaiset kuljetukset ym.). Näin yritysten välille syntyy pitkä tavarointa ja palvelu- ja koskeva hankintaketju, joka vähitellen vaimenee. Tämän ketjun kokonaissumma voidaan panos-tuotos-mallin avulla laskea.
- c) Tuotantovaikutusten lisäksi prosessissa syntyy *välillisiä kulutusvaikutuksia*. Niiden lähtökohdina ovat välituotehankintoja valmistavat työntekijät, jotka saavat työstään tuloja. Nämä tulot käytetään sitten erilaisten, kuluttajien tarvitsemien hyödykkeiden ostoihin. Myös tästä syntyy oma kerrannaisvaikutusketjunsä.

Läheskään kaikki syntyvät vaikutukset eivät jää omalle talousalueelle (tässä Uudellemaalle), vaan osa niistä ”vuotaa” muualle kansantalouteen tai ulkomaille. Osa hankittavista hyödykkeistä on nimittäin tuotettu muualla. Kisoista seuraava suora vaikutus kohdistuu käytännössä palvelualueisiin, jotka ovat luonteeltaan paljolti paikallisia. Tästä huolimatta alueiden väliset vuotovaikutukset kasvavat vähitellen useiden hankinta- ja ostokierrosten myötä. Lisäksi jonkin verran tapahtuu myös nk. takaisinsyöttöä alueiden välillä: vaikutukset vuotavat välillä muualle, mutta kiertävät lopuksi takaisin lähtöalueelle.

Tulokset

Alueellisen panos-tuotos-mallin perusteella saatujen kertomien avulla saadut kootut tulokset on esitetty taulukossa 9.1. Edellä esitetyt kisaorganisaation ja kisavieraiden suorien vaikutusten arviot on muunnettu arvonlisäykseksi (yritystasolla likimäärin liikevaihto vähennettynä ostoilla muilta yrityksiltä). Yritysten arvonlisäys on keskimäärin noin puolet liikevaihdosta. Noin kolme neljänestä kokonaisvaikutuksista oli peräisin kisaorganisaation ja yhteistyökumppanien toimintataloudesta ja neljäsosa kisavieraiden rahankäytöstä.

Taulukko 9.1: Ammattitaidon MM-kisojen vaikutukset arvonlisäykseen (milj. €) ja työllisyyteen (henkilötyövuotta) Uudellamaalla, muualla Suomessa ja koko maassa

	Suorat vaikutukset			Kerrannaisvaikutukset			Vaikutukset yhteensä		
	Uusi-maa	muu Suomi	koko Suomi	Uusi-maa	muu Suomi	koko Suomi	Uusi-maa	muu Suomi	koko Suomi
Arvonlisäys (M€)	8,5	3,3	11,8	7,8	8,4	16,2	16,3	11,7	28,0
Työllisyys (htv)	150	60	210	140	150	290	290	210	500

¹⁴ Ks. Ilkka Susiluodon kirjoittama tarkempi kuvaus menetelmästä (Laakso ym., 2006)

Noin 60 prosenttia kaikista vaikutuksista jäi Uudellemaalle. Muun Suomen saamat osuudet kokonaisvaikutuksista olivat noin 40 prosenttia. Kaiken kaikkiaan sekä arvonlisäykseen että työllisyyteen syntyvät kerrannaisvaikutukset olivat lähes 1,4-kertaiset alkuperäisiin suoriin vaikutuksiin verrattuna.

Vaikutukset verotuloihin

Valtio ja kunnat saivat kisojen ansiosta lisätuottoja lähinnä verotulojen kasvun kautta. Vaikka niiden merkitys verotulojen kokonaisuudessa on täysin marginaalinen, ne ovat kuitenkin kiinnostavia suhteutettuna julkisen sektorin panostuksiin kisojen järjestämisessä. Seuraavassa esitetään karkea laskelma ammattitaidon MM-kisojen aikaansaaman arvonlisäyksen ja työllisyyden vaikutuksista valtion ja kuntien verotuloihin. Kisojen aikaansaama taloudellisen aktiivisuuden kasvu vaikutti eniten arvonlisäveron tuottoon. Tämän lisäksi kisojen aikaansaama henkilöstömäärän ja palkkasumman lisäys yrityksissä, kisaorganisaatioissa ja muissa sidosryhmissä vaikutti valtion tuloveroa ja kunnallisveroa lisäävästi. Näiden lisäksi ainakin periaatteessa yritysten voittojen kasvu lisäsi yhteisöveron tuottoa, josta osa kanavoituu pääkaupunkiseudun kaupungeille kuntien yhteisövero-osuuden kautta.

Arvio valtion ja kuntien verotuottojen kasvusta kisojen ansiosta on taulukossa 9.2. Arvio verotuotoista perustuu edellä esitettyihin laskelmiin kisojen järjestämisen sekä kisavieraiden rahavirtojen aikaansaamista suorista ja kerrannaisvaikutuksista ja henkilötyövuosista koko maan ja Uudenmaan tasolla. Arvonlisäveron lisätuotto on arvioitu arvonlisäyksen perusteella ottaen huomioon, että osa arvonlisäyksestä on syntynyt organisaatioissa, jotka eivät ole arvonlisäveronalaisia (mm. kisaorganisaation oma henkilötyö). Tuloveron ja kunnallisveron tuotto on arvioitu työllisyysvaikutusten perusteella käyttäen apuna tilastojen mukaisia keskimääräisiä palkansaajakorvaus- ja veroprosenttitietoja. Yhteisöverojen tuotot on arvioitu niin pieniksi, että niitä ei ole otettu laskelmaan mukaan. On syytä korostaa, että laskelmat perustuvat lukuisiin yksinkertaistaviin oletuksiin, kuten myös niiden perustana olevat taloudellisten vaikutusten arviot. Tästä syystä laskelmien tuloksia on syytä pitää lähinnä suuruusluokkaa kuvaavina arvioina eikä tarkkoina lukuina.

Laskelman mukaan valtio ja kunnat saivat kisojen vaikutuksesta lisää verotuloja noin 8,1 miljoonaa euroa. Verotuotoista arvonlisäveron lisätuoton osuus on yli puolet, 4,2 miljoonaa euroa ja henkilöiden tuloverojen (valtion tulovero ja kunnallisvero) osuus vastaavasti vajaa puolet, 3,9 miljoonaa euroa. Verotulojen lisäyksestä 70 prosenttia arvioidaan päätyneen valtiolle ja 30 prosenttia kuntasektorille, josta lähes puolet pääkaupunkiseudun kaupungeille. Valtion suuri osuus perustuu arvonlisäveroon, jonka tuotto menee kokonaan valtiolle.

Taulukko 9.2: Laskelma julkisen sektorin verotuottojen kasvusta ammattitaidon MM-kisojen vaikutuksesta (1000 €)

Julkisen sektorin toimija	Arvonlisäveron lisätuotto	Tuloveron ja kunnallisveron lisätuotto	Verojen lisätuotto yhteensä
Suomen valtio	4 200	1 500	5 700
Kunnat yhteensä		2 400	2 400
Julkinen sektori yhteensä	4 200	3 900	8 100

Yhteenveto ja johtopäätökset taloudellisista vaikutuksista

Ammattitaidon MM-kisat saivat aikaan kohtuullisen taloudellisen impulssin Helsingin seudun aluetaloudelle. Lähtökohtana impulssille olivat kisaorganisaation toiminta sekä kisavieraiden rahankäyttö. Näiden kanavien kautta aluetalouteen tullut raha kiertää pitkän ketjun, jonka kuluessa syntyy alkuperäistä suoraa vaikutusta suurempia kerrannaisvaikutuksia. Suora vaikutus syntyy siitä, että kisaorganisaatio ja sen yhteistyökumppanit palkkaavat henkilökuntaa ja ostavat tavaroita ja palveluita yrityksiltä ja kisavieraat ostavat palveluita matkailualan yrityksiltä. Kerrannaisvaikutukset syntyvät kahta kautta: Välilliset tuotantovaikutukset syntyvät siitä, että yritykset ostavat muilta yrityksiltä erilaisia tavara- ja palvelupanoksia, mikä jatkuu edelleen ketjuna seuraaville yrityksille. Välilliset kulutusvaikutukset taas syntyvät siitä, että vaikutusketjuun osallistuvien yritysten työntekijät saavat tuloja, joista osa suuntautuu erilaisten tavaroiden ja palveluiden ostoihin. Panos-tuotos-mallin avulla voidaan laskea näiden ketjujen kokonaissumma.

Kisojen järjestämisen ja kisaturistien rahavirtojen aikaansaama arvonlisäys, ottaen huomioon suorat vaikutukset ja kerrannaisvaikutukset, olivat koko maan tasolla noin 28 miljoonaa euroa ja Helsingin seudulla¹⁵ noin 16 miljoonaa euroa. Vaikutukset työllisyyteen olivat koko maassa noin 500 ja Helsingin seudulla noin 290 henkilötyövuotta. Sekä arvonlisäyksen että työllisyyden osalta noin kolme neljännestä vaikutuksesta perustui kisaorganisaation ja yhteistyökumppaneiden kisojen järjestämisen vaikutuksiin ja noin neljännes kisavieraiden rahankäytön vaikutuksiin.

Ammattitaidon MM-kisat järjestettiin pääasiassa julkisella rahoituksella toimivien organisaatioiden toimesta sekä julkisella projektirahoituksella, mutta tämän ohella kisat saivat myös merkittävästi yksityistä rahoitusta yrityssektorilta. Huomattava osa julkisen sektorin panostuksista palautui kuitenkin valtiolle ja kunnille verotulojen kautta. Laskelmien mukaan tapahtuman taloudelliset vaikutukset saivat aikaan noin 8,1 miljoonan euron lisätuoton valtion ja kuntien verotuloihin.

Yksittäisenä tapahtumana ammattitaidon MM-kisojen vaikutus Helsingin seudun aluetalouteen oli marginaalinen, kun se suhteutetaan suuren aluetalouden koko volyymiin, sillä Helsingin seudun arvonlisäys vuonna 2005 oli noin 45 miljardia euroa. Helsingin seudun ulkopuolella vaikutukset hajosivat laajalle alueelle, joten millään yksittäisellä alueella kisatapahtumalla ei ollut merkittävää vaikutusta. Kuitenkin monille yksittäisille yrityksille kisoilla on voinut olla suurikin taloudellinen merkitys.

Suuret aluetaloudelliset tai kansantaloudelliset vaikutukset eivät suinkaan olleet ammattitaidon MM-kisojen tarkoituskaan, vaan kisojen tavoitteena oli ammatillisen osaamisen ja ammattikoulutuksen kehittäminen. Mutta koska ammattitaidon MM-kisat olivat myös suur tapahtuma, sivutuotteena tulivat myös kohtuullisen suuret aluetaloudelliset vaikutukset, jotka ovat kiinnostavia mm. valtion, alueen kuntien sekä matkailualan yritysten kannalta. Aluetaloudelliset vaikutukset ovat tärkeä näkökohta, kun suur tapahtumia järjestetään usean osapuolen kumppanuuden pohjalta. Erityisesti valtion ja kuntien kannalta on oleellista, että merkittävä osa niiden taloudellisista panostuksista kisojen toteuttamiseksi palautui takaisin verotulojen lisäyksenä.

¹⁵ Tässä Helsingin seudun arviona on käytetty luvun 8 laskelmiin perustuvaa Uudenmaan maakunnan lukua.

10 Yhteenvedo ja johtopäätökset

Tässä luvussa vedetään yhteen tutkimuksen keskeiset tulokset ja niiden tärkeimmät johtopäätökset.

Toukokuussa 2005 Helsingissä järjestetyt 38. WorldSkills ammattitaidon MM-kilpailut olivat ensimmäiset Pohjoismaissa koskaan järjestetyt. Kilpailijoita saapui Helsinkiin 39 maasta yhteensä 696. Kilpailutapahtuma avajaisineen ja päättäjäisineen kesti kahdeksan päivää (25.5. - 1.6.), joista neljä oli varsinaisia, yleisölle avoimia kilpailupäiviä. Kisapäivät torstaista 26.5. sunnuntaihin 29.5. keräsivät katsojia Helsingin Messukeskukseen yhteensä 118 044. Kisaperjantaina tehtiin myös Messukeskuksen päiväkohtainen kävijäennätys, 42 559 vierasta. Tämä oli suurin Messukeskuksessa koskaan järjestetty tapahtuma. Ulkomaisia vieraita kisoihin tuli noin 6 000. Järjestelyissä oli mukana noin 3 200 henkilöä.

Ammattitaidon MM-kisojen tavoitteena ja tärkeimpänä saavutuksena oli nostaa ammatillinen osaaminen ja huippuosaaminen esille suomalaisessa yhteiskunnassa sekä edistää ammatillisen koulutuksen vetovoimaa ja arvostusta. Tämän taustalla on tarve vahvistaa koko suomalaisen elinkeino- ja työelämän tarvitseman osaamisen ketjua, sillä palvelujen ja tuotannon innovaatiot on toteutettava ja niitä myös synnytetään kaikilla osaamisen tasoilla.

Kisojen järjestämisen kustannukset pääjärjestäjä Skills Finland ry:lle olivat noin 9,2 miljoonaa euroa. Lisäksi laji- ja tapahtumajärjestäjät panostivat kisoihin noin 5 miljoonaa euroa.

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli saada vastauksia seuraaviin kysymyksiin:

- Mitä tavoitteita kisojen järjestämiseen osallistuneilla koulutuksenjärjestäjillä, yrityksillä ja muilla kisojen yhteistyökumppaneilla oli kisojen suhteen ja minkälaisia vaikutuksia kisoilla oli niiden kannalta?
- Minkälaisia taloudellisia vaikutuksia kisat aiheuttivat matkailua palveleville yrityksille ja yleisemmin Helsingin seudun aluetaloudelle?
- Miten kisojen vaikutuksista saatavaa tietoa voidaan hyödyntää tulevien suur tapahtumien järjestämisessä?

Ammattitaidon MM-kisat laji- ja tapahtumajärjestäjien näkökulmasta

Laji- ja tapahtumajärjestäjänä toimineiden oppilaitosten ja muiden organisaatioiden tavoitteet tapahtumajärjestäjäksi ryhtymisessä olivat erittäin vahvasti oman oppilaitoksen kehittämiseen suuntautuneita. Kisat nähtiin välineenä pysyä ajan tasalla opetuksen ja henkilöstön kehittämisessä. Tärkeimpien tavoitteiden joukossa nousivat esiin opetushenkilöstön ammattitaidon kehittäminen sekä opetuksen kehittäminen ja ajanmukaistaminen. Erittäin vahvasti nousi esiin myös osallistuminen vastuunkantamiseen yhteiskunnan osaamispuutteen ja ammattitaidon kehittämisestä. Näiden kehittämispainotteisten tavoitteiden jälkeen seuraavaksi tärkeimmät tavoitteet olivat pragmaattisempia, kuten saada lisättyä hakijamääriä alan ammattikoulutukseen sekä oppilaitoksen tunnettuuden paraneminen potentiaalisten opiskelijoiden keskuudessa ja yritysten suuntaan. Myös yhteistyöhön ja verkostoitumiseen liittyvät tavoitteet olivat keskeisiä laji- ja tapahtumajärjestäjille, erityisesti korostuivat oppilaitosten ja yritysten välisen yhteistyön sekä oppilaitosten välisen yhteistyön kehittämistavoitteet.

Yleisesti tavoitteet olivat korkeammalla kuin arvioitu **toteutunut vaikutus**. Joka tapauksessa laji- ja tapahtumajärjestäjät kokivat hyötynensä kisoista varsinkin niissä asioissa, joita ne tavoittelivat; oppilaitoksen kehittämisessä, yhteiskunnallisen vastuun kantamisessa ja yhteistyön edistämässä. Erityisesti kisojen arvioitiin vaikuttaneen positiivisesti yhteistyön kehitty-

miseen oppilaitosten ja yritysten välillä sekä oppilaitosten kesken. Puolet koulutuksenjärjestäjistä arvioi, että kisojen yhteydessä synnytetty yhteistyö jatkuu myös tulevaisuudessa. Koulutuksenjärjestäjistä suurin osa oli sitä mieltä, että laji- ja tapahtumajärjestämisen hyödyt olivat suuremmat kuin kustannukset ja vain joka viides arvioi, että hyödyt jäivät pienemmiksi kuin kustannukset.

Laji- ja tapahtumajärjestäjät **panostivat** ammattitaidon MM-kisoja varten ennen kaikkea ohjaamalla ja kouluttamalla omaa henkilökuntaansa. Sen sijaan vain pieni osa palkkasi kisoja varten lisää henkilökuntaa. Suurin osa järjestäjistä panosti koneiden ja laitteiden hankintaan sekä osti erilaisia tavaroita ja palveluita. Kolme neljästä koulutuksenjärjestäjästä sai sponsoroituja rahana tai edullisina palveluina tai tavaroina.

Koulutuksenjärjestäjät olivat myös erittäin tyytyväisiä ammattitaidon MM-kisojen **järjestelyjen onnistumiseen**. Omalla vastuulla olleen lajin järjestämisen onnistuminen sai koulutuksenjärjestäjiltä kiitettävän kouluarvosanan, keskiarvo 9,2, ja kisojen kokonaisuonnistuminen keskiarvon 9,1. On kuitenkin mahdollista, että vastanneissa ovat painottuneet ne, jotka olivat positiivisia kisojen kohtaan. Tämän kisakokemuksen ansiosta suurin osa laji- ja tapahtumajärjestäjistä aikoo osallistua ainakin jossain muodossa myös tulevaisuudessa ammattitaidon kisatoimintaan.

Laji- ja tapahtumajärjestäjät olivat lähes yksimielisiä siitä, että ammattitaitokilpailuilla sinällään on suuri merkitys **ammattillisen koulutuksen arvostusta lisäävänä** tekijänä, että ammattitaitokilpailut edesauttavat merkittävästi **ammattikoulutuksen ja osaamisen kehittämistä** ja että niillä on myös suuri merkitys osaavan **ammattityövoiman saatavuuden** lisäämisessä.

Kevään 2006 koko maan **yhteishaun hakijamäärät**¹⁶ toisen asteen ammatilliseen koulutukseen (ensisijainen hakutoive) olivat kasvaneet huomattavasti enemmän keväästä 2005 kuin keväästä 2004 kevääseen 2005. Kasvu oli lähes nelinkertainen. Ammattitaidon MM-kisoihin koulutuksenjärjestäjinä osallistuneiden oppilaitosten yhteenlaskettu yhteishaun vastaava hakijamäärä oli noussut prosentuaalisesti hieman enemmän kuin koko maan vastaava hakijamäärä keväästä 2005 kevääseen 2006 (kuvio 6.10). Tämän tarkastelun perusteella voidaan sanoa, että tavoite ammattitaitokoulutuksen kiinnostavuuden lisäämisestä on toteutunut, mutta ammattitaidon MM-kisojen tarkkaa vaikutusta ei näistä tuloksista voi eritellä.

Ammattitaidon MM-kisat yhteistyöyritysten näkökulmasta

Ammattitaidon MM-kisojen **yhteistyöyritysten tavoitteissa** yhteistyökumppaniksi ryhtymisessä painottui ennen kaikkea **yhteiskuntavastuuta** korostava näkökulma sekä yrityksen **imagon** ja **verkostosuhteiden** edistäminen, kun taas konkreettiset liiketoiminnalliset tavoitteet olivat taka-alalla. Kaksi kolmesta yhteistyöyrityksestä piti tärkeänä tavoitteena osallistumista vastuun kantamiseen yhteiskunnan osaamispääoman ja ammattitaidon kehittämisestä, mikä kuului myös laji- ja tapahtumajärjestäjien kärkitavoitteisiin. Yhteistyön laajentamista yrityksen ja oppilaitosten välillä pidettiin lähes yhtä tärkeänä tavoitteena, samoin yrityksen oman imagon kehittämistä sekä yrityksen näkyvyyden parantamista markkinoinnin edistämistä varten. Sen sijaan yhteistyöyritykset eivät tavoitteissaan juuri panneet painoa välittömälle liiketoiminnan edistämiselle tai markkina-alueen laajentamiselle tai työvoiman rekrytoinnille kisojen avulla. Kaksi kolmesta yrityksestä katsoi, että yrityksen osallistuminen kisoihin oli osa niiden pitkäjänteistä toimintaa.

¹⁶ Tiedot oppilaitoksittain: Opetushallitus. Tiedot koko maa: Opetushallituksen yhteishaun tilastoja <http://www.oph.fi/page.asp?path=1.441.3370.3388.4163.40104>

Vastaavasti kuin lajijärjestäjät, myös yritykset arvioivat, että kisojen **toteutuneet vaikutukset** eivät olleet niin merkittäviä kuin niille alun perin asetetut tavoitteet. Suurimmat myönteiset vaikutukset toteutuivat kuitenkin niissä asioissa, jotka oli asetettu ensisijaisiksi tavoitteiksi. Yritysten näkemyksen mukaan kisat edistivät merkittävästi yhteiskunnan osaamispääoman ja ammattitaidon kehittämistä. Samoin kisat auttoivat yrityksen oman imagon kehittämisessä sekä yritysten ja oppilaitosten välisten yhteistyösuhteiden edistämässä. Konkreettisesti tätä toteutettiin siten, että kaksi kolmesta yrityksestä hyödynsi kisatoimijuuttaan markkinoinnissaan, mm. järjestämällä asiakastilaisuuksia, antamalla aiheita erilaisiin artikkeleihin, lisäämällä yhteistyötä oppilaitosten kanssa, lisäämällä tiedotusta ja mainontaa sekä käyttämällä WorldSkills-logoa monipuolisesti. Yritysten välittömän liiketoiminnan, markkina-alueen laajentamisen tai työvoiman rekrytoinnin kannalta kisoilla ei juuri ollut merkitystä.

Myös yhteistyöyritykset pitivät kisoja **onnistuneesti toteutettuna** tapahtumana, joskaan arvosanat eivät olleet yhtä korkeita kuin laji- ja tapahtumajärjestäjillä. Kouluarvosanojen keskiarvo onnistumisesta ammattitaidon MM-kisojen yhteistyöyrityksenä oli 8,4 ja kisojen onnistuminen kokonaisuudessaan sai keskiarvon 8,8. Suurin osa yhteistyöyrityksistä oli kiinnostunut osallistumisesta yhteistyökumppanina ammattitaidon kisatoimintaan myös tulevaisuudessa ammattitaidon MM-kisoista saamansa kokemuksen perusteella. Erityisen myönteisiä odotuksia yrityssektorilla kohdistuu tulevaisuudessa järjestettäviin Taitaja-kisoihin.

Kisavieraat

Ammattitaidon MM-kisojen eri tapahtumissa oli noin 118 000 **katsojaa (kävijäkertaa)**. Suuruusluokkatasolla voidaan arvioida, että kisoissa kävi katsojat, kilpailijat, muut joukkueiden edustajat sekä median edustajat mukaan luettuna yhteensä noin 100 000 **henkilöä**.

Suurin osa kisavieraista oli nuoria, neljä viidestä oli 20-vuotiaita tai nuorempia. Suurin osa osallistui kisoihin opiskelijana tai koululaisena. Ulkomaisia vieraita oli noin 6 prosenttia. Kotimaisista vieraista suurin osa tuli Helsingin seudun ulkopuolelta.

Ammattitaidon MM-kisojen kisavieraat toivat matkailua palveleville yrityksille välittömästi noin 6,5 miljoonaa euroa (sisältäen arvonlisäverot), joista 5,2 miljoonaa euroa tuli Helsingin seudulle ja 1,3 miljoonaa euroa muualle Suomeen. Tämä voidaan tulkita kisojen aikaansaamaksi bruttolisäykseksi matkailualan yritysten liikevaihtoon.

Kisat matkailua palvelevien yritysten näkökulmasta

Matkailua palvelevien yritysten **liiketoimintaa kuvaavien indikaattoreiden** perusteella ammattitaidon MM-kisoilla on ollut merkittävä positiivinen nettovaikutus Helsingin seudun matkatoimistojen (ml. ohjelmapalveluiden tuottajat) ja muun matkailua palvelevien alojen liikevaihtoon, palkkasummaan ja henkilöstömäärään sekä jonkin verran positiivista vaikutusta myös hotelli- ja majoitustoiminnan liikevaihtoon. Muilla matkailua palvelevilla toimialoilla ilmeiset positiiviset vaikutukset ovat olleet niin pieniä, että ne ovat hävinneet muiden tekijöiden alle.

Yrityshaastattelut antavat pääosin samansuuntaisen kuvan ammattitaidon MM-kisojen vaikutuksesta matkailualan yritystoimintaan kuin liiketoimintakuvaajat. Selvimmät positiiviset vaikutukset olivat haastattelujen mukaan hotelli- ja majoitusalailla, mutta myös ravintola-alalla kisat vaikuttivat positiivisesti.

Ammattitaidon MM-kisat eivät haastattelujen tulosten mukaan aiheuttaneet mainittavia **syrjäyttämisaikutuksia** muuhun matkailuun, ja tässä suhteessa kisat poikkesivat mm. yleisurheilun MM-kisoista, joissa syrjäyttämisaikutukset olivat merkittävät.

Kokonaisuudessaan yritykset arvioivat hyvin positiivisesti kisojen merkitystä Helsingin ja pääkaupunkiseudun **vetovoimalle tapahtumajärjestäjänä**. Kaksi kolmesta haastatellun yrityksen edustajasta toivoi aikaisempaa enemmän suur tapahtumia pääkaupunkiseudulle ja neljäsnes toivoi, että niitä järjestettäisiin yhtä usein kuin tähän asti. Positiivisimmin suur tapahtumien järjestämiseen suhtautuivat hotelli- ja majoitusalan sekä ravintola-alan yritykset.

Vaikutukset aluetaloudelle

Ammattitaidon MM-kisat saivat aikaan kohtuullisen **taloudellisen impulssin** Helsingin seudun aluetaloudelle. Lähtökohtana impulssille olivat **kisaorganisaation toiminta** sekä **kisavieraiden rahankäyttö**. Näiden kanavien kautta aluetalouteen tullut raha kiertää pitkän ketjun, jonka kuluessa syntyy alkuperäistä suoraa vaikutusta suurempia kerrannaisvaikutuksia. Alkuperäinen suora vaikutus syntyy siitä, että kisaorganisaatio ja sen yhteistyökumppanit palkkaavat henkilökuntaa ja ostavat tavaroita ja palveluita yrityksiltä ja kisavieraat ostavat palveluita matkailualan yrityksiltä. Kerrannaisvaikutukset syntyvät kahta kautta: välilliset tuotantovaikutukset syntyvät siitä, että yritykset ostavat muilta yrityksiltä erilaisia tavara- ja palvelupanoksia, mikä jatkuu edelleen ketjuna seuraaville yrityksille. Välilliset kulutusvaikutukset syntyvät siitä, että vaikutusketjuun osallistuvien yritysten työntekijät saavat tuloja, joista osa suuntautuu erilaisten tavaroiden ja palveluiden ostoihin. Panos-tuotos-mallin avulla voidaan laskea näiden ketjujen kokonaissumma.

Kisojen järjestämisen ja kisaturistien rahavirtojen aikaansaama **arvonlisäys**, ottaen huomioon suorat vaikutukset ja kerrannaisvaikutukset, olivat koko maan tasolla noin 28 miljoonaa euroa ja Helsingin seudulla noin 16 miljoonaa euroa. Vaikutukset **työllisyyteen** olivat koko maassa noin 500 ja Helsingin seudulla noin 290 henkilötyövuotta. Sekä arvonlisäyksen että työllisyyden osalta noin kolme neljännestä vaikutuksesta perustui kisaorganisaation ja yhteistyökumppaneiden kisojen järjestämisen vaikutuksiin ja noin neljäsnes kisavieraiden rahankäytön vaikutuksiin.

Ammattitaidon MM-kisat järjestettiin pääasiassa julkisella rahoituksella toimivien organisaatioiden toimesta sekä julkisella projektrahoituksella, mutta tämän ohella kisat saivat myös merkittävästi yksityistä rahoitusta yrityssektorilta. Huomattava osa julkisen sektorin panostuksista palautui kuitenkin valtiolle ja kunnille **verotulojen** kautta. Laskelmien mukaan tapahtuman taloudelliset vaikutukset saivat aikaan noin 8,1 miljoonan euron lisätuoton valtion ja kuntien verotuloihin.

Yksittäisenä tapahtumana ammattitaidon MM-kisojen vaikutus Helsingin seudun aluetalouteen oli marginaalinen, kun se suhteutetaan suuren aluetalouden koko volyymiin, sillä Helsingin seudun arvonlisäys vuonna 2005 oli noin 45 miljardia euroa. Helsingin seudun ulkopuolella vaikutukset hajosivat laajalle alueelle, joten millään yksittäisellä alueella tapahtumalla ei ollut merkittävää vaikutusta. Kuitenkin monille yksittäisille yrityksille kisoilla on voinut olla suurikin taloudellinen merkitys.

Suuret aluetaloudelliset tai kansantaloudelliset vaikutukset eivät suinkaan olleet ammattitaidon MM-kisojen tarkoitus, vaan kisojen tavoitteena oli ammatillisen osaamisen ja ammattikoulutuksen kehittäminen. Mutta koska ammattitaidon MM-kisat olivat myös suur tapahtuma, sivutuotteena tulivat myös kohtuullisen suuret aluetaloudelliset vaikutukset, jotka ovat kiinnostavia mm. valtion, alueen kuntien sekä matkailualan yritysten kannalta. **Aluetaloudelliset vaikutukset ovat tärkeä näkökohta, kun suur tapahtumia järjestetään usean osapuolen kumppanuuden pohjalta.** Erityisesti valtion kannalta on oleellista, että merkittävä osa niiden taloudellisista panostuksista kisojen toteuttamiseksi palautui takaisin verotulojen lisäyksenä.

Merkitys tapahtumajärjestämisen osaamisen kannalta

Pitemmän ajan vaikutusten kannalta suuri merkitys on sillä, että ammattitaidon MM-kisat järjestettiin hyvin. Sekä laji- ja tapahtumajärjestäjät että kisojen yhteistyöryitykset antoivat hyvät arvosanat kisojen järjestelyjen onnistumiselle. Tällä lopputuloksella on suuri merkitys tapahtumajärjestämisen tulevaisuuden kannalta, sillä **onnistuneesti järjestetyt tapahtumat edesauttavat muiden tapahtumien saamista alueelle tulevaisuudessa. Kisajärjestelyt lisäsivät osaltaan suur tapahtumien järjestämisessä tarvittavaa osaamista ja kehittivät siihen liittyviä verkostoja.** Kisat paransivat entisestään Helsingin seudun hyvää mainetta tapahtumapaikkana.

Kirjallisuus

Alhojärvi, E. (2005): WorldSkills 2005 Helsinki - hankkeen tavoitteet, toteutus ja hyödyntäminen. Teoksessa: Heikki Saarinen (toim.) WorldSkills 2005 Helsinki – ammattitaidon MM-kilpailut: Huippuosaamista, menestystä ja yhdessä oppimista. Hämeenlinna: Hämeen ammattikorkeakoulu.

Cantell, T. (1999): Helsinki suur tapahtumien näyttämönä. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus, tutkimuskatsauksia 1999: 1.

Cantell, T. (2001): Kulttuurikaupunkivuoden kansalaismielipide ja yleisöt. Teoksessa Cantell, T. & Schulman, H. Mitä oli kulttuurivuosi? Kirjoituksia Euroopan kulttuurikaupunkivuodesta Helsingissä. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus.

Cantell, T. & Virkola, Y. (2003): Helsingin Messukeskuksen taloudelliset vaikutukset pääkaupunkisedulla. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus 2003/4.

Elo, P. (2005): WorldSkills 2005 Helsinki - hankkeen talous. Teoksessa: Heikki Saarinen (toim.) WorldSkills 2005 Helsinki – ammattitaidon MM-kilpailut: Huippuosaamista, menestystä ja yhdessä oppimista. Hämeenlinna: Hämeen ammattikorkeakoulu.

Laakso, S., Kilpeläinen, P., Kostiainen, E. & Susiluoto I. (2006): Yleisurheilun MM2005-kisojen aluetaloudelliset vaikutukset. Jyväskylä: Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskus KIHU.

Lankinen, T. (2005): WorldSkills 2005 Helsinki - maailmanluokan ammattitaitokilpailu ja suuri menestys. Teoksessa: Heikki Saarinen (toim.) WorldSkills 2005 Helsinki – ammattitaidon MM-kilpailut: Huippuosaamista, menestystä ja yhdessä oppimista. Hämeenlinna: Hämeen ammattikorkeakoulu.

Opetushallitus (2006): Yhteishaun tiedot oppilaitoksittain. Henkilökohtainen tiedustelu.

Opetushallitus (2006): Yhteishaun koko maan tiedot: Opetushallituksen yhteishaun tilastoja <http://www.oph.fi/page.asp?path=1,441,3370,3388,4163,40104>

Saarinen, H. (toim.) (2005): WorldSkills 2005 Helsinki – ammattitaidon MM-kilpailut: Huippuosaamista, menestystä ja yhdessä oppimista. Hämeenlinna: Hämeen ammattikorkeakoulu.

Susiluoto, I. (2001): Kulttuurikaupunkivuoden taloudelliset vaikutukset. Teoksessa Cantell, T. & Schulman, H. Mitä oli kulttuurivuosi? Kirjoituksia Euroopan kulttuurikaupunkivuodesta Helsingissä. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus.

Tilastokeskus (2000): Alueellinen panos-tuotos-tutkimus 1995. Kansantalouden tilinpito 2000:19.

Liite 1: Yrityshaastattelut

Yrityksiä haastateltiin¹⁷ yhteensä 300 kappaletta viideltä eri toimialalta: hotelli- ja majoitus-, ravintola- sekä kuljetustoiminta, vähittäiskauppa sekä muut palvelut. Haastattelut suoritettiin puhelimitse viikoilla 44 - 46. Samassa haastattelussa selvitettiin sekä ammattitaidon MM-kisojen että yleisurheilun MM-kisojen vaikutuksia yrityksille.

Haastateltavat yritykset poimittiin satunnaisotantana siten, että valikoivina tekijöinä toimivat yrityksen toimiala (ks. edellä), koko sekä maantieteellinen sijainti. Yritysten kokoluokat jakautuivat kolmeen: suuret, keskisuuret ja pienet yritykset. Maantieteellinen sijainti huomioitiin eri toimialoilla seuraavasti: hotelli- ja majoitustoiminnassa sekä kuljetustoiminnassa haastattelut rajattiin alueen Lohja- Hämeenlinna – Riihimäki – Lahti – Porvoo akselin sisäpuolelle; ravintolatoiminnassa, vähittäiskaupassa ja muissa palveluissa keskityttiin Helsingin kantakaupungin sekä Espoon Tapiolan alueisiin.

Toimialojen alueanalyysissä jaottelu tehtiin postinumeroiden perusteella seuraavasti:

- 00100, 00250 ja 00260 käsittävät Helsingin ydinkeskustan ja Töölön
- 00120–00190, 00240, 00270–00300, 00500–00530, 00550–00560, 00580 ja 00600–00610 Helsingin muun kantakaupungin
- 02100–02130 Espoon Tapiolan ja 02150 Espoon Otaniemen
- muut postinumerot edustavat pääkaupunkiseudun ulkopuolisia alueita

¹⁷ Puhelinhaastattelujen tekijänä Tietoykkönen Jyväskylästä.

HELSINGISSÄ JÄRJESTETTIIN WorldSkills – ammattitaidon maailmanmestaruuskilpailut toukokuussa 2005. Tämä tutkimus tehtiin antamaan perustietoa kisojen vaikutuksista niiden toteuttajien, koulutuksenjärjestäjien, yritysten ja heidän yhteistyökumppaneidensa, kannalta sekä yleisemmistä vaikutuksista yrityksiin, erityisesti matkailua palveleviin yrityksiin, ja Helsingin seudun aluetalouteen.

Tutkimus perustui empiiriseen analyysiin, jossa käytettiin monipuolisesti erilaisia aineistoja. Kisojen järjestämiseen osallistuneiden koulutuksenjärjestäjien, yritysten ja muiden kisojen yhteistyökumppaneiden tavoitteita, niiden toteutumista sekä muita vaikutuksia selvitettiin niiden edustajille suunnatuilla kyselyillä ja haastatteluilla. Lajijärjestäjien näkemyksistä saatiin tietoa järjestämistä vastuussa olleille henkilöille suunnatulla sähköpostikyselyllä. Yhteistyöyritysten näkemyksiä selvitettiin yritysten edustajien puhelinhaastatteluilla. Kisavieraiden profiilista ja mielipiteistä saatiin tietoa kisaorganisaation kisojen aikana teettämien kävijähaastattelujen aineistosta. Kisoihin liittyvät raha-, palvelu- ja tavaravirrat sekä eri toimijoiden keskinäiset suhteet muodostavat erittäin monimutkaisen kokonaisuuden. Mistään yksittäisestä tilastoaineistosta tai muusta tietolähteestä ei ole ollut mahdollista saada kattavaa tietoa kisoihin liittyneistä taloudellisista tapahtumista ja niiden vaikutuksista. Kisojen taloudellisia vaikutuksia selvitettiin seuraavilla tiedoilla:

- kisaorganisaatiolta saadut tiedot kisojen toteutuksesta ja taloudesta, matkailua palvelevien yritysten puhelinhaastattelut sekä
- kisojen kannalta keskeisten toimialojen liiketoiminnasta
- Tilastokeskuksella teetetyn liiketoimintakuvaajat.
- Analyysien tuloksista esitetään yhteenveto ja johtopäätökset.

Kisojen tavoitteena oli ammatillisen osaamisen ja ammattikoulutuksen kehittäminen, mutta koska ammattitaidon MM-kisat olivat myös suur tapahtuma, sivutuotteena tulivat myös kohtuullisen suuret aluetaloudelliset vaikutukset, jotka ovat kiinnostavia mm. valtion, alueen kuntien sekä matkailualan yritysten kannalta. Aluetaloudelliset vaikutukset ovat tärkeä näkökohta, kun suur tapahtumia järjestetään usean osapuolen kumppanuuden pohjalta.

Sekä laji- ja tapahtumajärjestäjät että kisojen yhteistyöyritykset antoivat hyvät arvosanat kisojen järjestelyjen onnistumiselle. Tällä lopputuloksella on suuri merkitys tapahtumajärjestämisen tulevaisuuden kannalta, sillä onnistuneesti järjestetyt tapahtumat edesauttavat muiden tapahtumien saamista alueelle tulevaisuudessa. Kisajärjestelyt lisäsivät osaltaan suur tapahtumien järjestämisessä tarvittavaa osaamista ja kehittivät siihen liittyviä verkostoja.

Ammattitaidon MM-kisojen tavoitteena ja tärkeimpänä saavutuksena oli nostaa ammatillinen osaaminen ja huippuosaaminen esille suomalaisessa yhteiskunnassa sekä edistää ammatillisen koulutuksen vetovoimaa ja arvostusta. Tämän taustalla on tarve vahvistaa koko suomalaisen elinkeino- ja työelämän tarvitseman osaamisen ketjua, sillä palvelujen ja tuotannon innovaatiot on toteutettava ja niitä myös synnytetään kaikilla osaamisen tasoilla.